T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YENİ TÜRK EDEBİYATI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
(NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ ORTAK PROGRAMI)

ULUĞ TURANLIOĞLU'NUN HAYATI SANATI VE ESERLERİ

ŞEYMA NUR HAYIRLI

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ. TUNCAY ÖZTÜRK

EDİRNE 2022

Tezin Adı: Uluğ Turanlıoğlu'nun Hayatı, Sanatı ve Eserleri

Hazırlayan: Şeyma Nur HAYIRLI

ÖZET

Cumhuriyet Dönemi şairlerinden olan Uluğ Turanlıoğlu hakkında yapılan bu çalışma şairin hayatı, sanatı ve eserleri ile ilgili detaylı bilgi vermek amacıyla hazırlanmıştır. Birinci bölümde şairin hayatı, sanatı ve eserleriyle ilgili bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde şiirlerin tematik açıdan değerlendirilmesi üzerinde durulmuştur. Şiirleri konularına göre tasnif edilmiştir. Düşündüklerinin, yaşadıklarının şiirini yazmayı amaçlayan şair, içinde epik, lirik ve didaktik türlere ait unsurların yer aldığı bir şiir oluşturmuştur. Üçüncü bölümde şiirler şekil bakımından incelenmiş olup dördüncü bölümde de şiirlerin dil ve anlatım özellikleri hakkında bilgiler verilmiştir.

Çalışma bu dört bölümün bir sonuca bağlanmasıyla bitirilmiştir. Böylece çalışma Uluğ Turanlıoğlu'nun hayatına ve şiir dünyasına yapılan bir yolculuk olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Uluğ Turanlıoğlu, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Cumhuriyet Dönemi, Tema, Dil ve Üslup

Name of Thesis: Uluğ Turanlıoğlu’s Life, Art and Works

Prepared by: Şeyma Nur HAYIRLI

ABSTRACT

This study about Uluğ Turanlıoğlu, one of the poets of the Republican Period, has been prepared to give detailed information about the poet's life, art and works. In the first part, information about the life, art and works of the poet is given. In the second part, the thematic evaluation of the poems is emphasized. His poems are classified according to their subjects. The poet, who aims to write the poem of his thoughts and experiences, has created a poem that includes elements of epic, lyrical and didactic genres. In the third section, the poems are examined in terms of form, and in the fourth section, information about the language and expression characteristics of the poems is given.

The study is concluded by concluding these four chapters. Thus, the study has been a journey to Uluğ Turanlıoğlu's life and the world of poetry.

Keywords: Uluğ Turanlıoğlu, His Life, Literary Personality, Works, Republican Period,the theme, the language and Style

ÖN SÖZ

Bu çalışma, Uluğ Turanlıoğlu (1912-2002)'nun yayıncılığının yanında şair kişiliğini esas alır. Bu yönüyle çalışma Türk edebiyatında bir ilk olma özelliğine sahiptir çünkü daha önce Uluğ Turanlıoğlu hakkında bilimsel bir çalışma yapılmamıştır. Uluğ Turanlıoğlu; şair ve yayıncıdır. Şair, şiirlerinde zaman zaman Feride Nazan takma adını kullanmıştır. Sanat hayatına şair olarak atılmıştır fakat daha sonra çeşitli dergiler çıkarmıştır. Bu dergilerde başta kendi şiirleri olmak üzere birçok şairin çeşitli şiir ve yazıları yayınlanmıştır. Hayatı boyunca üretmeyi sürdüren yazar, atmış yıllık sanat hayatında birçok şiir yazmıştır. Bu açıdan, yayıncılığı ve şairliği eş zamanlı olarak sürdürmüş bu da onun sanatçı kimliğinin oluşmasında önemli rol oynamıştır. Hayal gücünün zenginliğine bir de görsel teknikleri katarak edebî anlayışını oluşturan Uluğ Turanlıoğlu, Türk edebiyat dünyasına onlarca şiir kazandırmıştır.

Uluğ Turanlıoğlu'nun zengin edebiyat hayatı içinde şiiri yayıncılık yönünün önüne geçmiştir. Çünkü yazar, az sözle çok şey anlatmayı esas edinerek kendini en çok şiir türüne yakın görmüştür. Şiirlerinde birçok konuyu ele alan Uluğ Turanlıoğlu, özellikle Edirne hakkında şiirler yazmıştır. Hatta şair Uluğ Turanlıoğlu Edirne'nin Yahya Kemal'i olarak anılmaktadır. Şiirlerini özellikle toplumsal konular üzerinde şekillendirmiştir. Onun şiirlerinde kendi kişiliğinin yansımaları da görülmektedir. Şiirlerinin merkezinde düşünce dünyası yer almaktadır. Düşüncelerini ustaca kullanan şairin şiirleri dil olarak sade ve anlaşılır bir biçimdedir. Toplumsal konuların yanında insanların belirli düşünceler çerçevesinde oluşan hedeflerini ve bu hedefler doğrultusunda verdikleri mücadeleleri ele almıştır. Bu yönüyle Uluğ Turanlıoğlu, şiirlerini Türk edebiyatında toplumu konu alan yapıtların önemli bir parçası haline getirmiştir.

Turanlıoğlu'nun sanatı yoluyla gerçekleştirmeye çalıştığı dünyasını okurlara sunmayı amaçlayan bu çalışmamızda, hayatı ve eserleri hakkında bilgi verip eserlerindeki tema-konu çeşitliliği ile biçim ve üslup özelliklerini tespit etmeye çalıştık. Böylelikle Turanlıoğlu 'nu ve eserlerini sanatçı yönüyle tekrar gündeme getirmeyi ve hakkında yapılacak yeni çalışmalara kaynak oluşturmayı amaçladık.

Çalışmanın belirlenmesinde ve sürecin gelişiminde değerli vaktini ayıran, desteklerini esirgemeyen, üniversiteye başlayıp yüksek lisans eğitimimi bitirene dek öğrencisi olmaktan gurur duyduğum danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Tuncay ÖZTÜRK, Sayın Hocalarım Prof. Dr. Yüksel TOPALOĞLU, Dr. Öğretim Üyesi Özcan AYGÜN başta olmak üzere eğitim hayatımda katkısı olan tüm hocalarıma, bana olan inancını yitirmeyip desteklerini esirgemeyen sevgili eşim Teoman HAYIRLI'ya ve tüm aileme sonsuz teşekkürü borç bilirim.

Şeyma Nur HAYIRLI

İÇİNDEKİLER

ÖZET i
ABSTRACT ii
İÇİNDEKİLER v
KISALTMALAR viii
GİRİŞ 1
I. BÖLÜM 6
ULUĞ TURANLIOĞLU'NUN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ 6
I.I. Hayatı 6
I.I.I. Ailesi 6
I.I.II. Eğitim Hayatı 6
I.I.III. Evliliği 7
I.I.IV. Çalışma Hayatı (Öğretmenliği) 7
I.I.V. Ölümü 7
I.II. Edebî Hayatı 8
I.III. Eserleri 16
I.III.I. Dergiciliği 18
I.III.I.I. *Damla* Dergisi 20
II. BÖLÜM 25
ŞİİRLERİNİN TEMATİK İNCELENMESİ 25
II.I. BİREYSEL TEMALAR 25
II.I.I. Anne 25
II.I.II. Aşk 27
II.I.III. Özlem 31
II.I.IV. Tabiat 38

II.I.V. Sıkıntı, Doyumsuzluk, Umutsuzluk, Karamsarlık 41
II.I.VI. Yaşamak 44
II.II. TOPLUMSAL TEMALAR 48
II.II.I. Bağımsızlık 48
II.II.II. Vatan 53
II.II.III. Edirne 60
II.II.IV. Kırklareli 64
II.II.V. Çanakkale 67
II.II.VI. Bireyleri, Milleti Tüketen Bir Olgu Olarak Siyaset ve Siyasetçiler 70
II.II.VII. Atatürk 71
II.II.VIII. Resmî Bayramlar 78
II.II.VIII.I. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı 79
II.II.IX. Köy 82
III. BÖLÜM 90
ŞİİRLERİN ŞEKİL BAKIMINDAN İNCELENMESİ 90
III.I. Nazım Birimi 90
III.I.I. Dize Sayısı Eşit Bentlerle Kurulan Şiirler 91
III.I.II. Dize Sayısı Farklı Olan Serbest Bentli Şiirler 95
III.II. Nazım Biçimi (Şekli) 98
III.II.I. Halk Edebiyatına Ait Nazım Şekilleri 98
III.II.II. Divan Edebiyatına Ait Nazım Şekilleri 104
III.II.III. Batı Edebiyatından Alınan Nazım Şekli 106
III.III. Kafiye, Redif ve Vezin 110
IV. BÖLÜM 123
DİL VE ANLATIM ÖZELLİKLERİ 123
IV.I. Dil ve Üslup 123

IV.II. Sözcük Kadrosu 124

SONUÇ 128

KAYNAKLAR 132

KISALTMALAR

Age.: Adı geçen eser

vb.: Ve benzeri

vs.: Ve saire

bs.: Baskı

c.: Cilt

İst.: İstanbul

s.: Sayfa

S.: Sayı

Gös.yer.:Gösterilen Yer

Yay.: Yayın

GİRİŞ

Tanzimat dönemiyle başlayan modernleşme hareketi, tüm alanları etkilediği gibi edebiyatı da etkilemiştir. Fakat edebiyat diğer alanlarda olduğu gibi modernleşme sürecini hızlı bir şekilde kabullenememiştir. Yenileşme alanında ilk eserlerini yayınlamak kolay olmamıştır. Bunun için 1839'dan sonra yaklaşık yirmi sene beklenmiştir. Siyasi, ekonomik, askeri vb. alanlarda öğrenim almak amacıyla Avrupa'ya giden insanlar, oralarda gördüklerinden, duyduklarından, izlediklerinden, okuduklarından ve arkadaşlarından etkilenmişlerdir. Bunun üzerine hayata, sanata ve edebiyata dair yeni düşüncelerle memleketlerine dönmüşlerdir. Bu bağlamda, Batı medeniyet ve edebiyatıyla tanıştıktan sonra Türk edebiyatında yenilikler görülmeye başlanmıştır. Türk şiirinde daha önce olmayan akıl, hak, hukuk, kanun gibi kavramlar, eğitim almak üzere Fransa'ya giden Tanzimat edebiyatının önemli kişilerinden olan Şinasi tarafından şiire dâhil edilmiştir. Kendi gibi çeşitli nedenlerle Avrupa'ya giden insanlar da bu yenilikleri benimsemiştir. Bu şekilde başlayan değişimler modern Türk edebiyatının da zeminini oluşturur.

İlk eserlerin özellikle çeviri ve adaptasyon olması onları eskimiş gösterse de edebiyatın batılılaşmasında önemli görev yüklenmişlerdir. Bu eserler kendilerinden sonra gelen nesillere bir zemin oluşturmuştur. Tanzimat'la birlikte Türk edebiyatında geri dönüşü olmayan Batılı bir değişim görülmeye başlamıştır. Bu dönemde bir yandan Türk edebiyatında batılı türler denenmeye başlamışken konu ve tema tercihlerinde de değişimler olmaya başlamıştır. Diğer taraftan, Tanzimat döneminden itibaren edebiyat dilinde sadeleşmeler görülmüştür.

Tanzimat döneminden itibaren şiirde modernleşme süreci, ilk olarak Servet-i Fünûn edebiyatında görülmüştür. Şair ve yazarların eğitimleri, tarzları ve beslendikleri kaynaklar, dönemin siyasî ve toplumsal yapısı edebiyatta bireyselliği ön plana taşımıştır. Bu bireysellik estetik unsurlarla süslenerek okuyucuya verilmiştir.

Cumhuriyet döneminden sonra modernleşme, Tanzimat'taki gibi devlet eliyle yapılan ve bu şekilde edebiyata geçen harekete dönüşmüştür. Bu dönemde geçmiş yadsınarak hayatın yönü Batı'ya dönmüştür. Bu yönelişler Cumhuriyetin doğuşuyla eş zamanlı olarak birçok edebî anlayışın yaygınlık kazanmasına olanak sağlamıştır. Burada modern şiir bakımından öne çıkan ve saf şiir anlayışını temsil eden iki önemli isim, Yahya Kemal ve Ahmet Haşim'in ortaya koymuş oldukları estetik anlayışın belirgin bir ağırlık kazandığı görülmektedir. Bu kurucu isimler, özellikle Ahmet Hamdi Tanpınar, Asaf Halet Çelebi, Behçet Necatigil, Necip Fazıl Kısakürek, Ahmet Muhip Dıranas, Cahit Sıtkı Tarancı, ve Fazıl Hüsnü Dağlarca gibi sanatçılar üzerinde etkili olmuştur. Bu sanatkârlar tavır itibarıyla herhangi bir akıma dâhil olmayarak bireysel bir anlayış sergilemeyi tercih etmişlerdir.

1940'lı yıllardaki şiiri, kent içindeki küçük insanın yaşamını konu edinen ve kendilerine "Garip" ismini uygun bulan Oktay Rıfat Horozcu, Melih Cevdet Anday ve Orhan Veli Kanık üstlenmiştir. Şiiri basit, günlük, sıradan kelimelerle insanların hayatını ele alan bir hikâyeye dönüştürmeyi amaçlamışlardır. Bu şairler, 1950'li yılların başında şiir yazan şairler üzerinde de etkili olmuştur. Ne var ki 1950'li yıllarda Garip akımına tepki olarak Hisarcılar adında var olan grup memleketçi bir anlayışla eserler vermiştir. Onlar, Memleketçi üsluplarıyla modern şiirden faydalanmışlardır. Hisarcılar bu zamana kadar olan gruplardan ya da şahsiyetlerden etkilenmekle birlikte, onlara benzemeden yeni arayış içinde olmuşlardır. Hisarcılar, tüm alanlarda Batı taklitçiliğine karşı çıkmış, gelenekleri reddetmiş, sanatı siyasete alet etmemişlerdir. Bu şekilde dildeki kargaşayı gidermişlerdir. Onlar, eski şiirden, millî kültürden ve edebiyattan kopmadan yeni ve güzel bir şiir sergilemek istemiş, 1950'li yıllarda şiiri çıkmaza sokanlara tavır almışlardır. Onlara göre sanatçının dili yaşayan dil olmalıdır aksi halde, ister eski, ister yeni olsun, ölü kelimelerden doğan her eser yeni nesilleri birbirinden ayırır ve Türk sanatına ve kültürüne olumlu hiçbir katkıda bulunamaz. Hisarcılar, sanat millî olmalıdır düşüncesiyle hareket etmiştir çünkü kendi milletinden bağımsız olan bir sanatın milletlerarası bir değer kazanması mümkün değildir. Sanatta özellikle de şiirde yeniliğe açık olmuşlardır.

Şiir vadisindeki bu oluşumlardan yola çıkarak zihniyeti daha çok Cumhuriyet döneminde oluşan Uluğ Turanlıoğlu'nun önce Millî edebiyat ardından Beş Hececiler

son olarak da Hisarcılar çizgisinde bir yol aldığını söylemek mümkündür. Ancak şair hiçbir gruba mensup olmamıştır. Kendince doğru kabul ettiği unsurlarla sanat dünyasını şekillendirmiştir. Şair, yaşadığı yıllar itibarıyla hemen hemen her şiir akımına şahit olmuş ve bunların birçoğundan etkilenmiştir. Ancak onda İkinci Yeni etkisi pek görülmemiştir. Şair, biçim ve içerik olarak memleketçi bir tutum sergilemiştir. Ancak her zaman yeniliğin peşinde olmuştur. Sanatta yenilik önemlidir, bu yenilik arayışı eskinin reddi ve inkârı şeklinde değildir. O, geçmişi bir edebiyat yaratmak için kullanmıştır. Geçmişe tutsak olmamış, geleceği aydınlatmak için geçmişi kullanmıştır. Dünden kuvvet almış yarınlar için de kolay kolay eskimeyecek bir yenilik anlayışına sahip olmuştur. O, belli kalıplara bağlı kalmamıştır. Serbest şekilli şiir yazmak, şiiri nesre ve hikâyeye yaklaştırmak, heceyi ve aruzu ölü vezinler olarak görmek gibi ısrarcı yaklaşımların doğru olmadığı savunmuştur. Uluğ Turanlıoğlu' na göre şiir dilinde yenilik şiiri ölü kelimelerden ve terkiplerden kurtarıp sadeleştirmekle, dili basitliğe düşürmeden yaşayan halk diline göre geliştirmekle mümkün olmuştur. O, dili kısırlaştırmamak gerektiğine inanmıştır fakat rastgele kelime uydurulmasına da her zaman karşı çıkmıştır.

Şair, vezin konusunda da belli kalıplara bağlı kalmamış, şiirin şiir olarak kalabilmesi karşılığında aruzu da heceyi de serbest şekilli şiiri de kabul etmiştir. Nitekim kendi şiirlerinde de hem aruzu hem heceyi hem de serbest vezni tercih ettiği görülmektedir. Şiirin şekil yönüyle, aruzda ve hecede alışılmış kalıpların çerçevesinden kurtulup yeni söyleyişlere ulaşmasını hedeflemiştir. Şiiri içerik özellikleriyle sınırlandırmamıştır. O, sanatın her şeyden önce bir hürriyet meselesi olduğunu inanmıştır. Şair bu şekilde Türk şiirini ve dilini koruyarak onu gelecek nesillere taşımaya çalışmıştır.

Uluğ Turanlıoğlu, bir içerik şairi olmanın yanında dili ustalıkla kullanan onun inceliklerine hâkim olan bir şairdir. Uluğ Turanlıoğlu'nun şiirde yapıya verdiği önem eserleri ele alınarak incelenmiştir. Yapısal zenginliğin dışında Uluğ Turanlıoğlu, eserlerinde tematik zenginliği de ortaya koymaya çalışmıştır. Şiirlerindeki tematik zenginlik, onun kültürel birikimine dayanmaktadır. Özellikle toplumsal sorunlara yönelimi bu durumu oluşturmuştur. Şairdeki tematik zenginlik üslubuyla daha da belirginleşmiştir.

Cumhuriyet dönemi Türk şiiri şairlerinden olan Uluğ Turanlıoğlu, millî kültürümüzü, millî tarihimizi, gösteren bir şahsiyettir. Bu bağlamda onun şiirleri, Türk yaşamının, millî duyguların ve millî zenginliğin önemli birer yansımalarıdır. O, millî duyguları ve şiirlerine taşımıştır. Bu duyguları şiirine aktarırken kuru öğreticilikten uzak durarak, coşku ve heyecan dolu bir sesle Türk okuyucusuna sarılmıştır. Vatan kavramı onun şiirinde bütünsellikle somutlaşmıştır. O parçadan ziyade bütüne yönelen bir şiir oluşturmayı hedeflemiştir. Vatanı için istediğini edebiyat sahasında uygulamıştır. Şair, millî duygularla dini unsurları birlikte ele almıştır. Bu bağlamda onda Arif Nihat Asya ve Mehmet Akif Ersoy izleri görülmektedir.

Uluğ Turanlıoğlu, Türklüğünü tarih bilinciyle oluşturmuştur. Şair, içi boş olan milliyetçiliğini reddetmiştir. O, her zaman milliyetçilik anlayışıyla hareket etmiştir. Bu hareketin ilk basamağını Türk tarihi oluşturmuştur. O, bu kabiliyetini kendi tarihinden almıştır. Arif Nihat Asya da tıpkı Uluğ Turanlıoğlu gibi hareket noktasını, milliyet fikrini Türk tarihiyle şekillendirir.

Onun şiirlerinde görülen konu çeşitliliği farklı okur kitlesine ulaşmayı sağlamıştır. Bu da okur sayısını artırmıştır. Dinî konulardaki şiirleri, kendisine, millî vasıflı şiirleriyle sentez olanağı verir. Şiirlerinde sevgi ve aşk konularının ele alınması şairin bireysel yönüne katkı sağlamış ve iç dünyası hakkında okuyucuya ipuçları vermiştir.

Uluğ Turanlıoğlu, şiirini bir disiplin çerçevesinde ele almıştır. Onun şiirleri güçlü bir tekniğe sahiptir. Türkçeye tarihî ve ciddi bir görev yüklemiştir. Ona göre dil, düşünceyi güçlendirir, o kendi ruhunu düşünceye katar. Şair, ustalığının o temelini dile dayandırmıştır. O, şiirlerine çok güvenmektedir bu güveni de dilden kaynaklanmaktadır. Çünkü sanatkâr dilini ne kadar ustaca kullanıyorsa o denli başarılıdır. Bu anlamda şair diline dolayısıyla şiirlerine güvenmektedir. Bu da şairin edebiyat dünyasındaki özgüveni artmıştır. Sanatkâr ve dil ayrılmaz bir bütündür. Onun sermayesi dili olmuştur. Bu anlamda şair şiirine dille ruh katmıştır. Şair dilin olanaklarına, atasözlerine, deyimlere oldukça hâkimdir.

Coşku ve heyecan, şairi uyuşukluktan kurtaran bir özelliktir. Şairin şiirleri de bu coşkudan nasibini almıştır. Onun şiirlerinde konu fark etmeksizin bu coşku kendini hissettirmektedir. Toplumsal konulardaki şiirlerinde bu coşku epik unsurlarla birlikte sağlanmıştır. Bireysel konulardaki şiirlerinde de lirizm egemendir.

Uluğ Turanlıoğlu'nun şiir ve dergilerinin yanında bir de düşünce yazıları bulunmaktadır. Ancak şair ve yayıncı kimliği düşünce yazılarının önüne geçmiştir. Bu yazıları kendi dergisi olan *Damla'*da yayınlamıştır. Onun yazıları düşüncelerinin yansımalarıdır ve daha çok Damla'nın ilk döneminde yayınlanan sayılarda bulunmaktadır. Bunlar 1940'lı yılların son zamanlarında sosyal ve maddi sıkıntılara kendi bakış açıcıyla yorumlar kattığı küçük öğüt verici yazılardır. Yazılarında dönemin sıkıntılarına serzenişler bulunmaktadır ve Atatürk dönemindeki toplumun refah ortamını çokça anmaktadır. Bu yönüyle Atatürk'e olan hayranlığı göz önüne serilmiştir. Şair, şiirlerinden ziyade yazılarıyla dönemin sosyal ve siyasi yapısına göndermeler yapmıştır. Şiiri siyasete alet etmekten son derece kaçınan şair, yazılarında bunun tam tersi bir tavır sergilemiştir.Bu çerçeveden bakıldığında yazıları şairin düşüncelerinin ürünü olmuştur.

I. BÖLÜM

ULUĞ TURANLIOĞLU'NUN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

I.I. Hayatı

Asıl adı Mehmet Uluğ Turanlıoğlu olan şair 1912 yılında Kırklareli'nin Pehlivanköy ilçesinde dünyaya gelmiştir. Bir tane kız kardeşi vardır ancak o da genç yaşta hayata gözlerini yummuştur. Anne ve babasını da kaybedip kimsesiz kaldıktan sonra son çare olarak Kırklareli'nde bulunan dayısı ve yengesinin yanında yaşamaya başlamıştır.

I.I.I. Ailesi

Annesi ve babasını küçük yaşlarda kaybeden şair, kendi yalnızlığı içinde hapsolmuştur. Küçüklüğünde ailesi tarafından el üstünde tutulmayan, yüceltilmeyen çocuk; bir travma yaşamıştır. Kendisini okumanın ve yazmanın kucağına atarak, bu travmadan kurtulmak ister: Onun yazma ve okuma tutkusunu besleyen hususlardan biri de kırılganlıktır. Şair çok varlıklı bir ailenin el üstünde tutulan bir çocuğu olmamıştır aksine hayatta hep tek başına kalmıştır. Daha çocuk yaşlarda yalnız bir hayat sürmeye başlamıştır. Onun hayata karşı kırgınlıkları bu yüzdendir. Hatta lise yıllarında şiir yazmaya başlayan şair yaşadığı sıkıntılar nedeniyle ilk şiirlerini karamsar bir üslupla yazmıştır.

I.I.II. Eğitim Hayatı

Uluğ Turanlıoğlu İlk ve Ortaöğretimini Kırklareli'nde bir okulda tamamlamıştır. Daha sonra askeri sınavları kazanarak lise hayatını Ankara'da tamamlamıştır. Eğitim hayatı boyunca kendisini derslerine veren Uluğ Turanlıoğlu'nun tek amacı başarılı bir şekilde mezun olmaktır. 1938 yılında Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirmiştir. Ailesini de kaybettikten sonra maddi ve manevi sıkıntılar yaşayan Uluğ Turanlıoğlu eğitimini tamamlayıp para kazanmayı amaçlamıştır.

I.I.III. Evliliği

Şair Uluğ Turanlıoğlu Nushet adında memur bir kadınla evlilik yapmıştır. Bu evliliğinden 1943 yılında Pınar, 1946 yılında Çınar ve 1949 yıllarında Lale ve Hale adında ikiz çocukları olmuştur.

I.I.IV. Çalışma Hayatı (Öğretmenliği)

Eğitimini tamamladıktan sonra ilk olarak Babaeski ilçesinin Terzili ve Demirkapı köyleri Millet Mektepleri Türkçe öğretmenliğine atanmıştır. Daha sonra Kırklareli Pehlivanköy'de Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliğine atanmıştır ve burada bir yıl görev yapmıştır. Pehlivanköy'deki görevini bitirdikten sonra Vize Ortaokulu'na Türkçe öğretmeni olarak atanmıştır.[1] Burada öğretmenlik yaptığı yıllarda çıkarmış oldukları *Damla* dergisinin üyelerinden ve kurucularından olan Necdet Tezcan kendisinin öğrencisi olmuştur. Vize'deki görevinden sonra İstanbul, Çanakkale ve Edirne'de Edebiyat-Türkçe öğretmenliği görevinde bulunmuştur. Edirne Lisesi'nden 1963 yılında emekli olduktan sonra İstanbul'a yerleşerek İstanbul Kız Lisesi, Rum Erkek Lisesi, Kasımpaşa Ortaokulu ve Teknikum okulunda ücretli Türkçe-Edebiyat öğretmenliği yapmıştır. Boğaziçi Özel Akgün Koleji ile Kadıköy Özel Anadolu Lisesi'nde yönetici ve öğretmen olarak çalışmıştır. 1987 yılında İstanbul'dan ayrılarak hayatında çok önemli bir yer olan Edirne'ye kesin dönüş yapmıştır.

I.I.V. Ölümü

Eşi Nushet Hanım öldükten iki sene sonra kendisi de rahatsızlanmıştır. Hayatının son yıllarında Alzheimer (Alzaymır) hastalığına yakalanmasının ardından Edirne'de yaşayan kızı Lale Hanım'ın yanına yerleşmiştir. Bu hastalıkla mücadelesi iki sene sürmüş ve 12 Temmuz 2002 yılında hayata gözlerini yummuştur. 64 yıllık edebiyat hayatı boyunca her zaman sanatla ilgilenmiş, okumaktan ve yazmaktan vazgeçmemiştir. Arkasından gelecek olan nesillere pek çok eser bırakabilmiştir.

---

[1] Özlem Ağırgan, *Edirne İsimler Sözlüğü: Dünden Bugüne*, Ulusal Bellek Yay., Edirne 2004, s.205.

I.II. Edebî Hayatı

Uluğ Turanlıoğlu, sert mizacı ve çatık kaşlarıyla çevresindekilerin dikkatini çekmiştir. Arkadaş ortamlarında, çalışma hayatında gülümsemeleriyle karşılaşan pek kimse olmamıştır. Şair, çevresindekiler tarafından daha çok ciddi tavrı ve dik duruşuyla bilinmektedir. Şair, hiçbir zaman özel hayatıyla gündeme gelmemiş, aile hayatını, doğduğu Pehlivanköy'ü şiirlerine konu etmemiştir. Çevresindeki insanlarla dost meclislerinde sohbet ederken dahi aile hayatına dair konuşmalarına tanıklık eden olmamıştır.

Şair, vaktinin büyük çoğunluğunu evde veya kütüphanelerde çalışarak geçirmiştir. O, her zaman alışkanlıklarına bağlı biri olmuştur. Kırklareli Vize'de yaşadığı zamanlarda orada bulunan esnaf Aşçı Bayram'ın lokantasında hemen hemen her akşam yemek yediği bilinmektedir. Hamama gitmiş, alışkanlıklarının yanı sıra her fırsatta takım elbise giymiş yaka cebinde sürekli çiçek bulundurmuştur. Bu alışkanlığından da hiçbir zaman vazgeçmemiştir. Bu durum öğrencileri ve çevresindekilerin dikkatini çekmiştir ancak kendisine sorulduğunda konuyla ilgili hiçbir zaman açıklama yapmamıştır. Mavi rengi çok seven şair, bunu şiirlerinde sıkça işlemiştir.

Yaşayış tarzı çok sıradan olan şair, Edirne'nin Kıyık semtinde apartman dairesinde sobalı gösterişsiz bir evde oturmuştur. Bu da şairin süsten, ihtişamdan uzak bir hayat sürmek istediğinin göstergesidir. Dikkat çekmeyi sevmemiş, sıradan insanlarla sıradan bir yaşam sürmüştür.

Uluğ Turanlıoğlu, "Benim şiirlerim güzel olmasa bile iddia ediyorum ben şiirden anlarım." cümlesini çok sık dile getirmiştir. Bu da şairin şiirlerine ve şiir bilgisine güvendiğine dikkat çekmektedir. Kendine güvenen ve bu anlamda çok fazla mütevazı olmayan şair başarılarının temeline azmini oturtmuştur.

Siyasi bağlantılı dergiler, Uluğ Turanlıoğlu'na şiirlerinin kendi dergilerinde yayınlanmasını teklif etmişlerdir. Ancak bunu sanatı siyasete alet etmemek için reddetmiştir. Bu tavrında kararlığını devam ettirmiştir.

Dost meclislerinde şairane konuşması ve şiirler okuması dostlarını şaire bağladığı gibi bu tavrı edebiyata ve şiire hevesli gençleri de etkilemiştir. Gençliğinde yeni girdiği sosyal ortamlarda, şiir ve sanat dışında konuşmayı pek tercih etmeyen şair, ömrünü bu şekilde geçirmiştir. Onun karakterinde az sözle çok şey anlatmak vardır, laf kalabalığı yapmaktan her zaman geri durmuştur. Kendisine soru sorulmadan konuşmayan ancak söylemesi gereken şeylerden hiçbir zaman geri kalmayan biridir. Şairin utangaç tavrının yanında, alıngan bir yapıda olması da sanatkâr kişiliğini belirleyen önemli bir özelliğidir.

Turanlıoğlu, edebiyat hayatına daha lise yıllarında şiirle girmiştir ancak aldığı eğitim sayesinde edebiyat dünyasına yönelmeyi ve sanatla iç içe bir hayat sürmeyi amaçlamıştır. Edebiyat serüveni ömrünün sonuna kadar sürmüştür.

Şiir yazmaya ve edebiyata tutkunluğu Gazi Üniversitesi'nden aldığı eğitimle oluşmuştur. İlk şiirleri, Kırklareli'nde yayınlanan *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesinde yer aldı. Şiirleri; daha sonra *Çığır, Kopuz, Damla, Toprak, Yeni Defne, Hisar, Batı Yolu, Yücel* gibi dergilerde yayımlandı. Şair, hayatındaki zorlu süreçlerin ardından bireysel konularda şiir yazmaya başlamıştır ancak bunu çok fazla devam ettirmeyip toplumsal konulu şiirlere geçiş yapmıştır. On dört tane şiir kitabı bulunan şairin şiirleri farklı isimler altında derlenip yeniden basılmıştır. Nitekim aynı şiire farklı kitaplarında rastlamak mümkündür.

Şairin, şiir yazmak için ne belli bir mekânı ne de belli bir yazma şekli vardır ancak şiirlerinin çoğunu kütüphanelerde yazmıştır. Şiir yazmak için yine de en uygun vakit gece olmuştur. Bu şekilde sessizlik içinde çalışmalarına derinden odaklanmıştır. Ancak yalnızca geceleri şiir yazmamıştır. Şair, uyurken, uyanıkken, yolculuk yaparken, ayakta dururken, seyahat ederken şiirin peşinde olmuş, ilhamını bir kuşun kanadında, bir derenin akışında, bir kalabalığın sesinde bulmuştur. O şiir yazmak için kendini şartlandırmamıştır. Görüldüğü üzere şiiri, hayattan aldığı ilhamla zihninde şekillendiren şair, onları daha sonra kâğıda dökmüştür. Zihnindekileri aktarmanın rahatlığıyla bir boşluk hissine kapılarak her şiirden sonra bir sonrakini yazmanın hayalini kurmuştur.

Şair, hayata bakışını şiirleriyle ifade etmiştir. Eserleri onun karakterinin birer yansıması niteliğinde olmuştur. Şairin şiire yönelmesinin başında, şiir onun gerçeklik anlayışına uygun gelmektedir. O, hayatın gerçeklerini şiir türüyle yansıtabileceğini düşünmüştür ve şairlerin hassasiyetinin yüksek olduğu düşüncesindedir.

Şairin, şiirlerindeki gerçekçilik unsurları da hayatı tüm açıklığıyla gözlemlemesine bağlıdır. Gözlemciliğinin getirisi olan duyarlılığı, Uluğ Turanlıoğlu'nun şiirlerindeki detayların oluşmasına zemin hazırlamıştır. Onun detayları aktarmadaki sadeliği ve hayat sahnesinin kesiti gibi sunulan, okuyucuyu düşündüren şiirleri şairin edebî anlayışını özetler niteliktedir. Onun şiirlerinde detaycı ve gözlemci bir bakış açısı bulunmaktadır. Hem hayatından alıntıların ve izlerin bulunması hem de gözlemlerinin gerçekliğe dayanması, Uluğ Turanlıoğlu'nun şiirlerinin şairi tanımada araç olarak kullanılabileceğini göstermektedir.

Uluğ Turanlıoğlu'nun şiirleri biçimsel olarak kendine özgüdür ancak şair Halk edebiyatından çok etkilenmiştir. Bu etkilenmenin sonucunda şiirlerini birebir bu dönem şiirleri gibi yazmamış, bunun yerine kendi tarzını Halk edebiyatı unsurlarıyla zenginleştirmiştir. Belli kalıplara girmeyi tercih etmeyen şair, şiirlerini kendine has motiflerle süslemiştir. Şiirlerinde anlık durumları detaylandırarak, az sözle çok şey söyleme anlayışı hâkimdir. Şiirlerinde toplumsal sorunlara ağırlık veren Namık Kemal çizgisinde olmayı tercih etmiştir. Bu yönüyle Uluğ Turanlıoğlu'nun şiirlerinde hayatın kısa kesitleri, toplumsal sorunlara ışık tutacak şekilde kaleme alınmıştır. Turanlıoğlu'nun bu yönü edebî anlayışını yaşamıyla bağdaştıran bir şair olduğunu göstermektedir.

Şair, şiirlerinde hayatın gerçeklerini yansıtırken, hiçbir zaman öğüt vermemiş, her zaman pedagojik söylev havasından uzak durmuştur. Öğretmen kimliğini şair kimliğiyle karıştırmamıştır. Özellikle toplumsal meselelere değinen, bazı gerçeklikleri yansıtan şiirlerinde şairin toplumcu gerçekçilik anlayışının etkisinde olduğu da gözlemlenmektedir ancak hiçbir zaman fikirleri doğrultusunda kendi doğrularını kabullendirmeye çalışan bir şair olmamış, okuyucuya düşünmesi için zaman tanımıştır. Uluğ Turanlıoğlu'nun şiirleri tıpkı geçmişe bağlı edebî türler gibi tarihe kaynaklık eden önemli eserlerdir. Şiirlerinde önemli bir unsur olan

gözlemciliği bu durumu beslemiştir. İnsanları ve çevreyi iyi bir şekilde gözlemleyen şair, bu gözlemlerini şiirlerine tüm gerçekçiliğiyle yansıtmıştır.

Uluğ Turanlıoğlu'nun edebî anlayışının oluşmasında, bulunduğu coğrafya önemli bir yere sahip olmuştur. Doğduğu ve yetiştiği şehir olan Kırklareli, orada tanıdığı kişiler ve hayatlar yazarın edebiyat coğrafyasını ve beraberinde edebî anlayışını oluşturmuştur. Yaşadığı coğrafyayı iyi gözlemleyerek onları eserlerinin coğrafyası haline getirmiş, bu durum şairin gerçek hayattan bağımsız olmadığını, eserlerinin alt yapısının hayatın gerçekliğine bağlı olduğunu göstermektedir. Daha sonraları yazı coğrafyasının Edirne, Çanakkale ve İstanbul'a ve başka coğrafyalara doğru uzanması, şairin hayatında yaşadığı olayların etkisiyle mümkün olmuştur. Şairin Edirne'ye gidişi, Edirne'ye karşı bir hassasiyet oluşmasına sebep olmuştur. Orhan Seyfi Orhon "Anlaşılıyorki şair, heveskâr olmaktan ziyade sanatına hâkim, olgun bir şahsiyettir. Edirne şiirleri bizim heyecanımızı coşturan mevzulardan bir çoğuna temas ediyor ve iç dünyamızı samimi bir dille anlatıyor." [2] iafedelerini kullanmıştır.

Şiirlerinde hem konu hem coğrafya olarak Edirne'den bol bol yararlanan şair, edebiyat dünyasında bu denli önemli şiirler yazmasını Edirne'ye borçludur. Bu anlayış, Edirne'yi yazmayı şairde bir zevk haline de getirmiştir. O, Edirne'yi şiirlerinde işlerken büyük bir kıvanç duymuştur. Uluğ Turanlıoğlu için Edirne, kurtuluş kavramını karşılayan bir coğrafya olmuş ve henüz küçük yaşlarda başlayan özgürlük duygularına karşılık gelen bir kurtuluş özelliği taşımaktadır. O, hemen hemen bütün sanat birikimini Edirne'de oluşturmuştur ancak elde ettiği hazinenin kalan kısmını da çevresini gözlemleyerek, gördüklerini inceleyerek oluşturmuştur. Başta Edirne olmak üzere Kırklareli, Çanakkale, vb. şairin gözlemlediği şehirlerdendir. Onun hayatını besleyen duygu ve düşünceler, şiirlerinin oluşmasını sağlamıştır.

Behçet Kemal Çağlar Uluğ Turanlıoğlu için, "İmalı imasız, sitemli sitemsiz ne yazsan makbulümdür. Çünkü sen bizimsin, bizdensin, bensin. Ben senin mecmuanın ve şiirlerinin hayranıyım. Emeğini ve enerjini bir tanesi üzerine teksif

[2] Uluğ Turanlıoğlu, *Bir Edirne Armağanı,* Edirne Matbaası, Edirne 1990, s.44.

etsen daha iyi olmaz mı? Amma benden bu nasihatçikler faydasız. Sen enerji ve sebat kumkumasısın; bir bildiğin vardır.” İfadelerini kullanmış, onun edebi yönü hakkında değerlendirmeler de bulunmuştur.

Uluğ Turanlıoğlu’nun edebî anlayışının şekillenmesinde tüm bu etkenler dışında, şairin edebiyata bakışının da önemi büyüktür. Kendi kültürüne değer veren, anlatma ihtiyacının yazma alışkanlığı edindirdiği bir anlayışı kabul eden şair, içindeki anlatma isteğinin temeline milletinin kültürünü yerleştirmiştir.

Uluğ Turanlıoğlu, öğretmenlik yıllarından başlamak üzere, gençlerin de şiir sevgilerini, edebiyat beğenilerini geliştirmeye çalıştı. Bunun için sadece öğretmenliğiyle yetinmedi. Vize’de öğrencisi olan Necdet Tezcan’ın da Edirne’ye atanmasından sonra Edirne’de görüşmeleri devam etmiş akabinde 1942 yılında Damla dergisini çıkarmaya başlamıştır. Necdet Tezcan ve Uluğ Turanlıoğlu’nun ortak noktalarından biri Edirne’de görev yapmaları ve *Damla* dergisi olmuştur. Aralıksız olarak 1962 yılına kadar bu dergiyi çıkarmıştır. Bu arada şairin başka yayıncılık çabaları da olmuştur. *Bizim Dağarcık, Çanakkale’nin Sesi, Öğrenci Postası* adlı dergiler de gösterdiği bu çabanın ürünleri olmuştur. Uluğ Turanlıoğlu, İstanbul’dan Edirne’ye dönüşünden sonra da yıllardır özlemini duyduğu *Damla* dergisini yeniden çıkarmaya başlamıştır. (1990-1992). Ne var ki, *Damla* dergisi bu kez ancak 20 sayı kadar yayımlanabilmiştir.

Uluğ Turanlıoğlu, Ozan Ağacı Şiir Grubu’nun kurucusudur. Bu grup her ayın son cumartesi günü toplandı. Şiir severler tarafından rağbet edilen şiirlerin, türkülerin okunduğu topluma açık bir şiir grubudur. Bu grup yaklaşık on sene varlığını sürmüştür. Uluğ Turanlıoğlu’nun vefatından sonra da yakın arkadaşı ve *Damla* dergisi kurucularından olan Necdet Tezcan bu etkinliği devam ettirmiştir ancak Covid-19 pandemi sürecinin girmesiyle ara verilmiştir. Bu grup daha sonra Uluğ Turanlıoğlu başkanlığında kendi adını verdikleri Ozan Ağacı Dergisi’ni çıkarmıştır. Bu dergilerin bir kısmı basılmıştır bir kısmı da dijital ortamlarda yayınlanmıştır. Bu dergi de yaklaşık on sene süreyle çıkarılmıştır. Uluğ Turanlıoğlu şiirleriyle bu derginin her sayısında yer almıştır.

Uluğ Turanlıoğlu okumayı ve çalışmayı çok seven, bütün vaktini kütüphanelerde geçirmeyi tercih eden ve asla kahvehaneye gitmeyen, sigara kullanmayan bir şairdir. "Bir gün yine Edirne İl Halk Kütüphanesine dergilerin olduğu bölüme araştırma üzere gitmiştir. Dergileri karıştırırken vaktin nasıl geçtiğini anlamayan şair kapanan kütüphanede mahsur kalmıştır. Şairin orada olduğunu fark etmeyen görevliler Uluğ Turanlıoğlu'nu orada bırakıp kütüphaneyi terk etmişler. Durumu fark eden şair, şaşkınlık içerisinde paniklemiş. Bunun üzerine şair, kütüphane müdürüne ulaşıp oradan kurtarılmıştır."[3]

Vize'de öğretmenlik yaptığı yıllarda aynı zamanda şiir de yazan şair, derslerde öğrencilerine sık sık şiir okumuş, onların da kendisine eşlik etmelerini sağlamıştır. Şair derslerde en çok Ahmet Haşim'in *Sonbahar* adlı şiirini seslendirmiştir:

"Bir taraf bahçe, bir taraf dere,

Gel uzan, sevgilim benimle yere;

Suyu yakuta döndüren bu hazan

Bizi garkeyliyor düşüncelere…"

Derslerde öğrencilerine kızdığı vakit elinden hiç düşürmediği uzun zincirini öğrencilerinin boynundan sırtlarına doğru sarkıttığı bilinmektedir, kızdığını bu şekilde belli eden şair genelde sert mizaçlı olarak bilinmektedir. Hatta kimileri tarafından keskin bakışları, kalın kaşları ve mavi gözleri Mustafa Kemal'e benzetilmiştir.

Uluğ Turanlıoğlu yaşamının bir kısmını sürgünde geçirmiştir. Edirne Lisesi'nde öğretmenlik yaptığı yıllarda dönemin önemli kişilerinin şehre gelmesiyle birlikte okuldaki hemen her öğretmen karşılama töreni için okuldan ayrılmıştır ancak Uluğ Turanlıoğlu "Gelen her kim olursa olsun, dersimi bırakıp gitmem.*"* diyerek derse devam etmiştir. Onun bu davranışı aykırı bulunmuş ve akabinde Çanakkale'ye

[3] Necdet Tezcan (21 Ocak 2021), Yazarla gerçekleştirilen röportaj, Edirne.

sürgüne gönderilmiştir.[4] Hatta şair Benim Çanakkale'm adlı şiirini bunun üzerine yazmıştır:

"*Gurbetin en acı günlerini*

Sen de yaşadım Çanakkale'm.

Gün geldi içlendim bakıp ufuklarına,

Gün geldi destanlar okudum kızlarına."[5]

Şair sürgüne gönderilmemek ve düşünce suçlusu olarak görülmemek için zaman zaman kimi şiirlerinde "Feride Nazan" takma adını kullanmıştır.

"İstekler canlıdır, ümitler yeşerir,

Tasalar yok olur, ıstıraplar erir,

Meriç boylarında, Meriç boylarında.

Hülyalar gül açar sarı kumsallarda,

Bir Adakaledir bülbülada,

Meriç kıyılarında, Meriç kıyılarında."[6]

Feride Nazan

Feride ismi kadın ismi olarak bilindiği için kendisine mektup yazanlar olmuştur ancak Uluğ Turanlıoğlu kendisinin kadın olmadığını, erkek olduğunu belirten cevaplar yazmıştır.

Çanakkale'deki sürgün yılları bittikten sonra kendisinin Edirne'ye gönderilmesini istemiştir ancak isteği kabul edilmemiş, bunun üzerine Edirne'ye konum olarak yakın olan Kırklareli'nin ilçesi Vize'ye gönderilmiştir. Şair ilk

[4] Lale Turanlıoğlu (03 Mart 2021), Kızıyla gerçekleştirilen röportaj, Edirne.
[5] Uluğ Turanlıoğlu, " Benim Çanakkale'm", *Aşk ve Vatan Şiirleri,* Edirne Matbaası, Edirne 1957, s.24.
[6] Necdet Tezcan, *Karaya Vuran Martı Çığlıkları*, Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi Yay., No:13, Edirne 1994, s.55.

dergisini bu yıllarda çıkarmaya başlamıştır. Uluğ Turanlıoğlu, kimi derslerinde öğrencilerini de işin içine çekmek için onların yanında dergide yayınlanmak üzere gelen şiirleri derlemiş, aralarından dergiye konulacak nitelikli şiirleri seçmiştir. Şair, dergi çalışmalarını mesai saatlerinde de sürmüştür.

Şair Turanlıoğlu dönemin yazar ve sanatçıları tarafından başarılı bulunmuş ve çoğu zaman takdir edilmiştir. Uluğ Turanlıoğlu Edirne Lisesi'nde görevde olduğu yıllarda Cahit Külebi bakanlık müfettişi tarafından öğretmenleri denetlemek üzere Edirne'ye gönderilmiştir. Cahit Külebi, okulda Uluğ Turanlıoğlu'nun yanına gidip "Uluğ Turanlıoğlu sen misin? Ben seni denetlemeye değil bir şair olarak seninle tanışmaya geldim." diyerek Uluğ Turanlıoğlu' nu gururlandırmıştır.[7]

Şiir yazmayı bir hayat tarzı olarak benimseyen yazar şiirlerinde "Bülbül Adası" ifadesini sıklıkla kullanmıştır. Şiirlerinde Bülbül Adası olarak geçen mekân Edirne'de Meriç Nehri ile Tunca Nehri'nin birleştiği yer olarak bilinmektedir.

"İstekler canlıdır, ümitler yeşerir,

Tasalar yok olur, ıstıraplar erir,

Meriç boylarında, Meriç boylarında.

Hülyalar gül açar sarı kumsallarda,

Bir Adakaledir bülbülada,

Meriç kıyılarında, Meriç kıyılarında."[8]

Şair Uluğ Turanlıoğlu, İkinci Dünya Savaşı'nda askerliğini topçu teğmeni olarak Edirne'de yapmıştır. Edirne'nin şair için bu kadar kıymetli olmasındaki sebeplerin en başında cephede yaşadığı millî duygular gelmektedir. Uluğ Turanlıoğlu Edirne'de hem asker hem öğretmen hem şair hem de yayıncı olarak var olmuştur. Adeta şehre mal olan Uluğ Turanlıoğlu, Edirneliler tarafından çok sevilmiştir. Edirne'de bulunduğu yıllardaki gerek askerî gerek edebî başarılarından sonra Edirne

[7] Necdet Tezcan, (21 Ocak 2021). Yazarla gerçekleştirilen röportaj, Edirne.
[8] Necdet Tezcan, *Karaya Vuran Martı Çığlıkları*, Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi Yay., No:13,Edirne 1994, s.55.

Belediyesi tarafından 1. Murat Mahallesinde bir sokağa Uluğ Turanlıoğlu adı verilmiştir.

Uluğ Turanlıoğlu için sevenleri tarafından 17 Kasım 1991 yılında Edirne'de bir sanat töreni düzenlenmiştir. Bu törende salon şairin çok sevdiği sarı kasımpatılarla süslenmiştir. Şair Turanlıoğlu törene eşi Nushet Hanım, kızı Lale Hanım ve damadı Naim Bey'le katılmıştır. Uluğ Turanlıoğlu'nun bu kadirşinaslık karşısında çok duygulandığı törene katılanlar tarafından ifade edilmiştir. Şair, o gün edebiyat dünyasında atmış yıllık bir birikimin haklı gururunu yaşamıştır. Davetliler arasında Uluğ Turanlıoğlu'nun Gazi Eğitim'den sınıf arkadaşları, romancı İsmet Kür, dergiden arkadaşları ve sanat camiasından birçok kişi bulunmuştur. Bugünün organize edilmesini *Damla* dergisi üstlenmiştir. Bugün için derginin sorumlusu ve yayın yönetmeni Süreyya Eryaşar çok emek vermiştir. Şair, törende konuşma yapıp birkaç anısını anlatmıştır. Şiirler eşliğinde gerçekleşen tören Edirne'nin hafızasında ve anılarında yer etmiştir. O, ömrünün son zamanlarına kadar şiirle var olmuş, ömrünü şiirle doldurmuştur.

Uluğ Turanlıoğlu'nun pek çok olguyu bir araya getirerek oluşturduğu edebiyat anlayışını, edebî düşünce sisteminin özünde birbirinden farklı olay ve durumların etkili olduğu görülmektedir. Bu özelliğiyle şair, edebiyat anlayışının oluşumuna katkı sağlayan tüm yaşamsal olguların kıymetini bilmiş ve düşüncelerinin temelini bu şekilde oluşturmuştur.

I.III. Eserleri

Uluğ Turanlıoğlu'nun birçok şiiri ve buna bağlı olarak birçok şiir kitabı vardır. Ancak bazı şiirleri farklı isimler altında tekrar yayınlanmıştır. Bu yüzden aynı şiirleri farklı kitaplarda görmek mümkündür. Uluğ Turanlıoğlu'nun şiirlerinin yanında dergileri de yer almaktadır. Şairin kurucusu olduğu Damla dergisi o dönemde büyük bir ses olmuştur. Şairin antolojileri de bulunmaktadır. Son olarak şairin özellikle kendi dergisinde yayınladığı düşünce yazıları da bulunmaktadır.

Şiir Kitapları:

Bir Haykırış, Suhulet Matbaası, Edirne, 1933

Meriç Kıyılarında, Suhulet Matbaası, Edirne,1935

Her şey Vatan İçin, Anıl Matbaası, İstanbul, 1942

Köy Şiirleri, Edirne Vilayet Matbaası, Edirne,1942

Meriç Konuşuyor- Edirne Şiirleri, Edirne Vilayet Matbaası, Edirne,1942

Memleket Şiirleri, Damla Yayını, Edirne, 1945

Edirne'den Kars'a Kadar, Kardeşler Basımevi, Edirne,1949

Aşk ve Vatan Şiirleri, Edirne Matbaası, Edirne, 1957

Bir Sarışın Geldi, Sümer Matbaası, İstanbul, 1971

Atatürk Şiirleri I-II, Yaylacık Matbaası, İstanbul, 1977

Trakya'dan Bir Ses, Erenler Matbaası, İstanbul, 1983

Edirne ve Kırkpınar Şiirleri, Edirne Matbaası, Edirne, 1987

Bir Edirne Armağanı, Edirne Matbaası, Edirne, 1990

Atatürk Çocuklarına Şiirler, Edirne Kütüphaneciler Derneği, Edirne,1993

Antoloji:

Bayrak:Seçme Bayrak Şiirleri, Türkiye Ticaret Matbaası,İstanbul, 1957

Şiirimizde Edirne, Edirne Vilayet Matbaası, Edirne, 1964

Resimli Türk Şairleri Antolojisi, Yaylacılık Matbaa, İstanbul, 1968

Türk Ozanları Antolojisi, Oluş Kitabevi, İstanbul,1971

I.III.I. Dergiciliği

Uluğ Turanlıoğlu'nun edebî hayatının bileşenlerini şairliği ve yanında dergiciliği oluşturmaktadır. Dergi şiirle birlikte yol alan bir edebiyat ürünüdür. Onun için yazı yazmak ya da dergi çıkarmak, entelektüel yaşamın içine girdikten sonra değil, daha lise yıllarında başlamıştır. İlk dergi çıkarma girişimi Vize'de öğretmenlik yaptığı yıllarda olmuştur. İlk şiirleri Kırklareli'nde yayımlanan *Trakya'da Yeşilyurt Gazetesi*'nde yer aldı. Önceleri şiirleri farklı dergilerde yayımlanmıştır bunlardan bazıları *Çığır, Kopuz, Toprak, Yeni Defne, Hisar, Batı Yolu, Yücel* vb. dergilerdir. Sonraları şiirleri kendi çıkardığı *Damla* ve *Ozan Ağacı* dergilerinde yayımlanmıştır.

Damla dergisini ilk olarak 1942 yılında çıkarmaya başlamıştır. Bu dergiyi aralıksız olarak 1962 yılına kadar çıkarmıştır. Tabii bu arada şairin farklı yayıncılık denemeleri de olmuştur. *Bizim Dağarcık, Çanakkale'nin Sesi, Öğrenci Postası* adlı dergiler gösterdiği çabanın ürünleri olmuştur. Uluğ Turanlıoğlu İstanbul'dan Edirne'ye dönüşünden sonra özlemini duyduğu *Damla* dergisini 1990-1992 yıllarında tekrar çıkarmıştır. Ancak bu sefer yalnızca 20 sayı kadar yayınlanmıştır. *Damla* dergisinin kurucusu kendisidir ancak sorumlu yönetmeni Süreyya Eryaşar'dır. Yazı kurulu Necdet Tezcan, Halil Türkan, Bülent Güldal, Bünyamin Durali, Hasan Tahsin Yılmaz'dan oluşmaktadır.

Şiir tutkusunu gençlik yıllarında edinen şair, Türk edebiyatını tanımayı ve eleştirel bir bakış açısıyla yorumlamayı da zamanla okuduğu dergilerle kazanmıştır. Dergileri okumak, onları yakından takip etmek ve sonrasında da kendi dergisini çıkarmak onda vazgeçilmez bir tutkuya dönüşmüştür.

Yayıncılık hayatında da önemli noktada olmayı amaçlayan şair şiirlerine gösterdiği önem ve özveriyi yayınlarına da göstermiştir. Bu yüzden her zaman en iyisini yapmaya çalışmıştır. Hiçbir zaman yazmak için yazmamış hep daha iyisi için uğraşmıştır.

Uluğ Turanlıoğlu, nitelikli bir dergicidir. Aklında hep dergi çıkarmak vardır ancak dergilerle ilgili tek sıkıntısı dergilerin yayınlarını devam ettirecek sayıda abone bulma kaygısı olmuştur. Bunun yanı sıra dergilerinin kaç sayfa olacağı, hangi

şiirlerin dergide yayınlayacağına dair ikilemleri de olmuştur. Hatta kimi zaman derginin yayın kuruluyla bu konuda sıkıntılar yaşamıştır. Dergilerine kendisine sorulmadan hiçbir şiirin ve hiçbir yazının konulmasını istememiş ve bu durumu onaylamamıştır.

Uluğ Turanlıoğlu, edebiyat ve sanat hakkında kapsamlı bir bilgiye sadece dergi kanalıyla ulaşabileceğini düşünmektedir. Çünkü dergi, okuyucular için hem geçmiş hem güncel hem gelecek hem yerli hem de yabancı ürünleri bir araya getirmektedir. Bu yönüyle dergi diğer türlerden ayrılmaktadır.

Dergicilik hayatı şaire birçok şey öğretmiştir, bunların en başında edebiyata dönük yönüyle bir Türk düşüncesinin nasıl olması gerektiği ve egemenlik sorunu gelmektedir. Bununla birlikte, Türkiye'nin daha geniş ifadeyle dünyanın değiştirilme isteği, yönetim sorunları, nesil kavgası, dil sorunları, halka yöneliş, batılılaşma sorunları vs. yıllarca bütün dergilerin ortak konularından olmuştur.

Uluğ Turanlıoğlu, değişen hayat düzeninin dergilere yansıdığını düşünmüştür ve dergilerin ele aldığı konularda zamanla çeşitlenmeler olmuştur. Bunların başlıcaları; toplum, bağımsızlık, vatan, köy gibi alanlarla ilgilidir. Uluğ Turanlıoğlu tür fark etmeksizin hemen her dergiyi incelemiştir

Uluğ Turanlıoğlu için dergi çok önemli olmuştur çünkü Türk edebiyatında önde gelen şairlerin şiirleri önce dergilerde yayınlanmış ardından kitap olarak basılmıştır. Bunlara örnek olarak Yahya Kemal'in, Kemalettin Kamu'nun ve Mustafa Seyit Sutüven'in şiirleri verilebilir. Hatta Ahmet Hamdi Tanpınar ve Ahmet Muhip Dıranas'ın şiirleri altmış yaşından sonra kitaplaşmıştır. İşte bu yüzden dergi Türk edebiyatında önemli bir yer edinmiştir.

Türk edebiyatı her ne kadar çıkarılan dergi sayısı bakımından zengin olsa da tüm dergilerin ömrü uzun soluklu değildir. Kimi dergiler uzun süre varlığını sürdürürken kimileri tarihin tozlu sayfalarında erkenden yok olmuştur. Turanlıoğlu'nun *Damla* dergisi uzun soluklu bir dergidir. Uluğ Turanlıoğlu'nun kısa süren dergileri de bulunmaktadır, bunun en temel sebebi de ekonomik sorunlardır.

Ona göre dergilerin uzun soluklu olması hem ekonomik sıkıntıların bulunmamasına hem de konu bakımından ulusal olmasına bağlıdır.

I.III.I.I. *Damla* Dergisi

Damla; Uluğ Turanlıoğlu ile bütünleşen, şairin hayatında yıllarca yer edinen bir dergidir. *Damla*'yı çıkarmadan önce de birçok dergide, şiir ve yazıları yayımlanan Uluğ Turanlıoğlu, her yönüyle kendi düşünceleriyle paralel olan düşüncelerin yer aldığı, tüm kararların kendisine ait olduğu bir dergi çıkarmayı zihninde planlamıştır. Şair, nasıl bir dergi çıkaracağının planını çok önceden yapmış, çevresinde bulunan birçok arkadaşına derginin haberini vererek dergiye abone toplamalarını istemiştir.

Damla, Uluğ Turanlıoğlu'nun şairliğinin yanında bir yayıncı olarak edebiyat, tarih, sanat ve toplumsal sorunlarla da alakadar olduğunu gösterdiği dergidir. Uluğ âââTuranlıoğlu, dergilerde eleştiriyi olmazsa olmazlardan kabul etmiş, *Damla*'yı da bu şekilde çıkarmıştır. Uluğ Turanlıoğlu dergilerinde araştıran, soran, analiz eden bir tavırla var olmuştur. Ve hiçbir zaman elindekiyle yetinmeyen her zaman daha iyisini ortaya koymak isteyen bir yayıncı olarak var olmuştur. Uluğ Turanlıoğlu, toplum bünyesinde meydana gelen sorunları okuyucuya doğrudan vermek yerine bu sorunları edebiyatla ilişkilendirerek vermeye çalışır.

Uluğ Turanlıoğlu'nun şairliği dergiciliğini besleyen en önemli faktörlerden biri olmuştur. Nitekim bu, derginin içeriğinden de anlaşılmaktadır.

Dönemin ünlü yazar ve şairleri tarafından bu dergi çok beğenilmiş ilgiyle takip edilmiştir.

Damla hakkında Nihad Sami Banarlı "Millî bir heyecan ve vazife aşkı ile ve binbir zorluk içinde, yılmadan yayımlanan bu dergi, ibretle ve saygıyla yâd edilecek bir gayret eseridir."[9] demiştir. Şair Ziya İlhan Zaimoğlu da Uluğ Turanlıoğlu için "*Damla*'yı yaşatmaktaki irade kuvvetinize ve ideal aşkınıza hayranım"[10] demiştir.

---

[9] Uluğ Turanlıoğlu, "*Bir Edirne Armağanı",* Edirne Matbaası, Edirne 1990.s .44.
[10] Gös.yer.

Damla dergisi aralıklarla çıkmasına rağmen toplam 150 sayı çıkmıştır. Dergi toplamda iki dönemde çıkmıştır.

I.III.I.I.I. İlk Dönem

Damla dergisi (1942-1962) ilk döneminde küçük aralıklarla toplam on beş yıl varlığını sürdürmüştür. Şair Uluğ Turanlıoğlu bu dönemde hem memuriyet hayatını hem şairliğini hem de yayıncılığını bir arada sürdürmeye çalışmıştır. Uluğ Turanlıoğlu dergiciliğinin ilk yıllarında dergilerini genellikle tek başına çıkarmıştır bu da onun yayıncılığında büyük bir başarı olarak görülmüştür. Bu dönemde dergiyi toplam yüz yirmi dört sayı çıkarmıştır. *Damla* ilk dönemlerinde daha klasik bir dergi özelliği taşımıştır.

İlk dönem dergilerini daha çok kendi duygu ve düşünce dünyası etrafında çeşitlendirmiştir. Şair, bu bakımdan ilk dergide daha kesin kurallara ve sınırlı kalıplara bağlı kalmıştır. Dergideki şiir ve yazıları da bu çerçevede bir araya getirmiştir. Sayılarda daha çok düşünce yazılarına ve şiirlere yer verilmiştir. Bu sayılarda ilim, fen, edebiyat ve toplumsal sorunlar gibi sınırlı konularda düşünceleri belli eden yazı ve şiirler yer almıştır. Sayılarda düşünce yazılarının yanında yer alan şiirler de önemli şairlere aittir. Dergilerde Nihat Sami Banarlı, Arif Nihat Asya, Orhan Seyfi Orhon, Yahya Kemal Beyatlı, Mithat Cemal Kuntay, Behçet Necatigil, Mehmet Kaplan, Fuat Köprülü, Asım Bezirci, Ziya Gökalp, Kemalettin Kamu vb. kişilerin yazı ve şiirleri bulunmaktadır. Dergiye yayınlamak için yazılarını gönderen bu şairler sayesinde derginin önemi artmıştır. Hemen her sayıda muhakkak yer alan bu şair ve yazarlar Uluğ Turanlıoğlu'nun düşüncelerine kaynaklık eden önemli edebiyat adamlarındandır. Bu kişiler onun fikir ve düşüncelerine yön veren ve ideolojisinin oluşmasına kaynaklık eden kişiler arasında yer almaktadır. Bu yüzden şair bu sanatçılara çok kıymet vermiş ve onlara *Damla*'nın hemen her sayısında yer vermeye çalışmıştır.

Dergide Uluğ Turanlıoğlu olarak yayınladığı şiirlerin yanında kimi şiirlerini de Feride Nazan takma adıyla yayımlamıştır. *Damla*'nın ilk döneminde idare ve muhabere adresi İstanbul olmuştur. Çünkü İstanbul'da bu dergilerin yayınlandığı yayınevinin sahibi Uluğ Turanlıoğlu'nun yeğenidir. Bu yüzden yeğeni kendisine

birçok konuda yardımcı olmuştur. Dergi on beş yılın sonunda ekonomik sebeplerden ötürü yayınlanamamıştır.

I.III.I.I.II. İkinci Dönem

Damla dergisi Edirne'de 1990 yılında tekrar yayınlanmaya başlanmıştır ancak bu kez iki yıl varlığını sürdürmüştür. *Damla*'nın yayın yönetmeni Süreyya Eryaşar *Damla* için şu değerlendirmede bulunmuştur: "Bundan yıllarca önce, on beş yıl varlığını sürdürebilmiş bir dergidir 'Damla'. Sahibi ve yöneticisi Uluğ Turanlıoğlu'nun yenilmez direncinin ürünüdür bu başarı. Yıllar önceki Damla daha oylumlu, o zamanki- şimdi de benzerleri bulunan- klasik dergi türündeydi. Şimdiki ekonomik koşullarla yeni yaklaşımlar göz önünde tutularak, o arada hem yazar hem okur açısından hem de yönetim yeri ve biçimi bakımından Damla, bu küçük oylumu ve yeni görünümü ile ikinci ilk sayısıyla okuyucu karşısına çıkıyor. Damla'nın ikinci doğuşu da yorulmaz sanat eri Uluğ Turanlıoğlu hocamızın benimle ve Necdet Tezcan arkadaşımı bu konuda yüreklendirmesinin, hatta itelemesinin eseridir. Bu ikinci ilk sayıyı şiire ayırdık. Bundan sonraki sayılarda da şiir yine ağırlıklı yer tutacak. İlerde hem oylumu genişleyecek hem de kapsadığı yazı türü ve konusu sayıca artacak. Ancak bütün bunlar her dergi için söz konusu olan yazar ve okur bulma koşuluna bağlı doğal olarak. Şair ve yazarlardan olduğu kadar şiir ve sanatseverlerden beklediğimiz ilgiyi bulabilme umuduyla…"[11]

Uluğ Turanlıoğlu *Damla*'nın çıkış amacını doğrudan vermemiş fakat nasıl bir zihniyete sahip olduğunu yazılan yazı ve şiirlerden çıkarmak mümkündür. *Damla*'da özellikle şiir ve şiir yazılarının ağırlığı dikkat çekmektedir. Ancak *Damla*'nın sayılarında çeviri şiirlere rastlamak oldukça zordur. Şair, bu tür şiirlere yer vermekten kaçınmıştır. İlk sayılarına nazaran son çıkardığı sayılar teknik bakımdan daha başarılıdır. Uluğ Turanlıoğlu derginin bir önceki sayılarında fark ettiği kusurları sonraki sayılarda belirterek düzeltmiştir. Uluğ Turanlıoğlu, pek çok dergide yazı yazmasına karşın hiçbirinde benim diyebilecek aidiyet duygusu ve zevkini yaşamamıştır ancak bunu *Damla*'da yaşamıştır. Nitekim onun şairliği dergiciliğiyle bütünleşmiştir. O *Damla*'yı çok benimsemiş, onu adeta evi, yaşam tarzı, hayat ışığı

[11] Uluğ Turanlıoğlu, "İkinci İlk Sayı" *Damla Dergisi*, Ekim 1990, Edirne, Sayı: 1.

olarak görmüştür. Şair, çevresindeki herkesten *Damla*'ya abone olmasını istemiştir. Hatta o, derginin çıkan sayılarında bile "Derginin devam etmesi için abone olunuz." şeklinde ibarelere çokça yer vermiştir.

Damla bu ikinci döneminde her ayın 15. gününde çıkarılmıştır. İlk dönemde İstanbul'da olan yayınevi değişmiş, önce Edirne'de sonra Ankara'da çıkarılmaya başlanmıştır. Ankara'da basılmasına karşı tüm hazırlık süreci Edirne'de geçmiştir. İlk dönemde derginin yıllık aboneliği 500 kuruştur ancak ikinci dönemde yıllık abone ücreti 10.000 tl olmuştur. Hatta derginin son dönemlerinde yıllık ücreti 20.000, 40.000 50.000 şeklinde atarak devam etmiştir. Dergiye kolay olarak abone bulmak için her sayının sonunda para gönderilebilecek hesap numarası bulunmaktadır. Taşra dergisi olmanın zorluklarını gün geçtikçe daha çok hissedilmiş ve ekonomik sorunlar tekrardan gün yüzüne çıkmaya başlamıştır. Her ay aralıksız olarak çıkmaya çalışan *Damla* 21. sayıdan sonra ekonomik sıkıntılara yenik düşerek yayın hayatını sonlandırmıştır. Toplamda *Damla* dergisinin 150 sayısı çıkmıştır.

Damla ikinci dönemin son sayısında okurlarına veda etmiştir. 21. sayı olan bu dergide Süreyya Eryaşar okuyucularına "Benden Bu Kadar" başlıklı yazısıyla veda etmiştir. Bu yazıda Eryaşar "1985'ten 1990'a kadar direndim. Uluğ Turanlıoğlu ve Necdet Tezcan'ın üstelemeleri sonunda bir sanat dergisi çıkarma sorumluluğunu üstlendim. Derginin adını "İmge" olarak düşünmüştüm. Turanlıoğlu'nun ısrarı üzerine onun 1942'den sonra 1962'ye değin aralıklarla çıkarıp yayımına ara verdiği *Damla*'yı yeniden canlandırmayı kararlaştırdık. 1990 Eylül'ünde derginin ilk sayısı çıktı. Başlangıçta düzenli aralıklarla çıkan dergi gerek ekonomik nedenlerle gerek dizgi ve baskı sorunlarıyla en çokta ekip çalışmasının eski aşk ve şevkle yapılamaması gibi nedenlerle aksamalarla ayakta durmaya çalıştı. Derginin iş yönünden çok, bu istek azlığı dahası doymuşluk, başlıktaki sözü önce içten içe sonra yüksek sesle söyletmeye başladı: Benden bu kadar! Onca işim arasında içinde bulunduğum ortam ve koşullara göre özellikle son yarısındaki içeriği ve biçimiyle niteliksiz sayılamayacak 21 sayı kim küçümserse küçümsesin benim için önemli bir üründür. Bir süre dinlenmek belki daha başka yöntemle çıkmayı beklemek iyi olacak sanırım. Ne kadar? Bunu belirlemek güç. Güçlüklere bugüne değin direnmeyi sağlayan iç istek, iç güç peşimi bırakırsa bu süre sonsuz da olabilir. Ancak,

bakarsınız *Damla*'nın yaşamasını isteyenler vardır. Onlar gelip: "Bugüne değin neyle nasıl çıkardınız sormadık; Bizim de bir katkımız olabilir mi? Bize de görev verin, hatta bırakın onu biz yürütelim. Trakya'nın tek sanat dergisi Damla yeter ki çıksın!" diyebilirler. Ya da bir sanatsever varlıklı çıkıp: "Biz varlıklılar, olur olmaz yerlere para saçıyoruz, böyle bir etkinlik için üçün beşin değeri mi olur? Bunu şimdiye değin akıl edemedik, bundan sonra işin ekonomik yönünü düşünmeyin, siz niteliği arttırın!" deyiverir. Ya da devletin yetkilileri: "Ne demek bir sanat dergisine ekonomik nedenlerle ara vermek? Bu, bizim gibi büyük bir devlet için kabul edilemez. Koskoca devlet ne güne duruyor? Destek olmak bizim görevimiz. Bırakın parasal desteği, size yer de buluruz, araç-gerek de." Diyebilir. [12]

Derginin son sayısında dergi sahipleri ve yayın kurulu organları, dergide emeği olan herkese teşekkür ederek son sayısı yayınlamıştır. Damla Aylık Sanat Dergisi Kasım-Aralık 1992 21. sayıyla son bulmuştur.

[12] Uluğ Turanlıoğlu, "Benden Bu Kadar", *Damla Dergisi,* Kasım-Aralık, 1992, Edirne, Sayı:21.

II. BÖLÜM

ŞİİRLERİNİN TEMATİK İNCELENMESİ

II.I. BİREYSEL TEMALAR

II.I.I. Anne

Carl GustavJung, insanın derin beninde gizlediği arketip adını verdiği motifleri; kadın, anne, gölge, bilge ve yeniden doğuş gibi değişik alanlarda sınıflandırmıştır. Özellikle kadın ve anneyi birleştiren ‘‘anima’’ arketipi gerek dünya gerek Türk edebiyatında kolektif bir bilince dönüşerek şiirin asli temalarından biri olmuştur. Jung’a göre anne arketipi, özellikle erkek çocuğunda kompleks bir yapıya bürünüp animayla iç içe geçmektedir. Bundan dolayıdır ki anne onlar için simgesel, idealize edilen bir varlık olarak kötülüğün karşısına çıkarılmıştır. [13]

Anne kavramı Türk edebiyatında uzun yıllar ustalıkla işlenmiştir. İlk olarak Halk edebiyatında karşılaşılan anne olgusu etkin bir şekilde işlenmiş olup canlılığını korumuştur. Halk edebiyatıyla başlamış ve akabinde günümüze kadar birçok şairin vazgeçilmezleri arasında yer almıştır. Türk edebiyatı bu zamana kadar farklı dönemlere ayrılmış olsa dahi anne kavramı hemen hemen her dönemin vazgeçilmezleri arasında yer almıştır. Âşık Veysel, Ahmet Haşim, Yahya Kemal Beyatlı, Arif Nihat Asya, Cahit Sıtkı Tarancı, Sezai Karakoç ve Necip Fazıl Kısakürek gibi çoğu şair anne kavramını işlemiştir. Anne, edebiyatımızda çoğunlukla sevgi, şefkat, merhamet, samimiyet gibi duygularla birlikte harmanlanmıştır. Cumhuriyet dönemi şairlerimizden olan Uluğ Turanlıoğlu da elbette ki bu temaya kayıtsız kalmamıştır. Bu kutsal varlık onun kelimeleriyle süslenip şiirleşmiştir. Turanlıoğlu’nun şiirlerinde de’’ anne’’ sevgiyle birlikte dile getirilmiştir.

“Şu baba ocağı saraydır bana,

Torbamı hazırlar şefkatli ana,

[13] Carl GustavJung, “Anne Arketipinin Psikolojik Yönleri”, *Dört Arketip*, Metis Yay., İstanbul 2009, s.41.

Her şeyim armağan zümrüt vatana,

Soyumda sayısız yamanlar vardır. ” [14]

Şairin dizelerinde de anlaşıldığı üzere anne sevgisi beraberinde şefkat duygusunu da yüceltmiştir. Şair annesinden küçük yaşlarda ayrıldığı için anne sevgisine hep ihtiyacı olmuş ancak bu ihtiyacını hiçbir zaman tam olarak karşılayacak bir sevgi bulamamıştır. Şair, kaç yaşında olursa olsun anne sevgisine doymamıştır. Şiirlerinde de bunu destekler nitelikte eserler kaleme almıştır. Annesinden başka tutunacak dalı olmadığını söylemesinin temelinde güven duygusu gizlenmektedir. Bu yüzden şair annesine olan düşkünlüğünü küçük yaşlarda yazdığı bu dizeleriyle gözler önüne sermiştir. Annenin temel niteliği sarıp sarmalamak, koruyup kollamak olmuştur. Şimdiye kadar sürmüş olan sistematik yapıdaki anne kavramı Turanlıoğlu'nun şiirlerinde de aynı şekilde varlığını sürdürmüştür.

“İşte bir anne ki

Elleri karda, dizleri sudadır.

Gözlerinden belli ki

Bir uyanmaz uykudadır.”

Turanlıoğlu'nun hayatında anne olgusu her zaman önemli bir paya sahip olmuştur. Anne, yoklukta varlık; darlıkta bolluk olmuştur. Yıllarca Türk edebiyatında anne kavramı bu hissi duygularla var olmuştur. Şair Turanlıoğlu hissettiği yoğun duyguların samimiyetini şiirlerinde okuyucusuna hissettirmiştir. Anne kavramı onda koruyucu olan tek özne olmuş ve her zaman ona ihtiyaç duymuştur. Anne güvenin ve sevginin anahtarı olmuştur. Bu anahtar tüm zorlukların kapısını bir şekilde aralamayı başarmıştır. Anne olmayınca tüm kavramlar onun için varlığını yitirmiştir. Şair annesini diğer tüm öznelerden üstün tutmuştur. Bunu da gerek yaşamında gerek eserlerinde ispatlamıştır. Koruyan, bağışlayan, merhamet eden, seven annenin yokluğu felaketlere sebep olacak boyutta olmuştur.

---

[14] Uluğ Turanlıoğlu, “Yurt Sevgisi”, *Edirne'den Kars'a Kadar Bu Vatan Bizim,* Kardeşler Yay., Edirne 1949, s.1.

Jung'un ifadeleri bağlamında Turanlıoğlu'nun şiirlerindeki anne motifine bakıldığında anne tüm kadınların üzerinde görülmüştür. Bu kavramın bu kadar güçlü hissettirilmesindeki asıl husus şairin annesiyle güzel anılar biriktirmiş olmasındandır. Anne hatırası nereye giderse gitsin onun yüreğinde taşıdığı dilene pelesenk olan bir tutku olmuştur. Şair annesiyle dünyadaki cenneti yaşamıştır. Anne motifi onun için her zaman iyilikle iç içe geçmiştir.

Turanlıoğlu'nun şiirlerinde ele alınan anne teması işlenişi bakımından tüm çıplaklığıyla ortadadır ancak dikkatlerden kaçmayan bir başka hususta şudur ki, şair annesini hiçbir zaman fiziksel olarak tasvir etmemiştir. Onun için anne maneviyatla bir bütün olmuş ve bunun dışına hiçbir zaman çıkmamıştır. Çünkü şair fiziksel öğelerin baki olmadığının farkında olup asıl ebedi olanın hissi duygular olduğunun bilincindedir. Turanlıoğlu içindeki anne sevgisine istinaden hayatındaki tüm kadınları anne sevgisinden yola çıkarak benimsemiştir. Ne yazık ki bu durumun hiçte sandığı gibi olmadığını fark edişi biraz geç olmuş, bu da bir yıkımla sonuçlanmıştır. Şair, anne kavramının karşısına çıkarabilecek düzeyde alternatif bir kavram koyamamıştır. Bu yüzden anne onun şiirlerinin nefesi olmuştur. Çoğunlukla sosyal temalara yer veren şair anne gibi sevgisi yüce olan koruyucusuna şiirlerinde yer vermeden geçememiştir. Göründüğü gibi anne kavramı şairin gönlünden diline, dilinden satırlarına süzülmüştür. Anne enine boyuna sorgulanmadan yalnızca hissettirdiği maneviyatla var olmuştur. Anne kavramı şairin içindeki gücün taşıyıcısı olmuştur. Bu yüzdendir ki şairin her zorlukta sığındığı limanı olmuştur. Hayata karşı verdiği bu savaşta elindeki en büyük koz olmuştur.

II.I.II. Aşk

Türk edebiyatında Tanzimat dönemiyle başlayan yenileşme hareketi, Servet-i Fünun edebiyatıyla o zamanın tahminlerinin de ötesinde bir başarıya ulaşmıştır. Servet-i Fünun sanatkârları ortak bir sanat anlayışıyla ortaya çıkarak Türk edebiyat dünyasına yeni bir tarz, duyuş, düşünme, hissetme ve algılama biçimi getirmişler ve bunu da eserlerinde başarılı bir şekilde uygulamışlardır.

Millî, sosyal ve siyasal meselelerden ziyade kişisel meseleler edebiyatta daha çok işlenir. "Servet-i Fünun şairlerinde, "aşk", "tabiat" ve "aile hayatı" başlıca temaları teşkil eder. "[15] "Realiteden nefret eden Servet-i Fünuncular, ruhlarını tabiat, aşk ve hayal ile avutmaya çalışırlar"[16] Tabir uygunsa aşk, tabiat ve hayal onların nefret ettikleri gerçeklikten kaçtıklarında sığındıkları limanları olmuştur. Bilhassa bu dönemde başlayan aşk teması hemen her dönemde varlığını sürdürmüştür.

Cumhuriyet dönemi aşk yazarlarında karamsarlık, kötümserlik ve melankoli hâkim duygu olmuştur. Bu nedenle, dönem sanatçıları bir kısmı içlerine kapamış, ince ruh hallerini tahlil etmekle meşgul olmuşlardır. Onlar aşk, tabiat, hayal ve sanatla oyalandılar. Sanatı en kıymetli değer olarak gördüler. Cumhuriyet dönemi yazarlarına göre, hayatın ve siyasetin ağırlığı, ancak hayali birtakım yer ve durumlar aracılığıyla hafifletilmektedir.

Aşk, Türk edebiyatında en çok işlenen ferdi temaların başında gelmektedir. Aşk kavramının yelpazesi oldukça geniştir. Bu kavram sevgi kavramıyla kol koladır, aşkın temelinde yoğun sevgi vardır. Bu kavram çok geniş olmakla birlikte işleniş şekline göre özele indirgenebilir. İlahi aşk, beşeri aşk, vatan aşkı, millet aşkı, bayrak aşkı gibi çeşitli duygularla hemhal olmuştur. Cumhuriyet dönemi şairlerinden olan Turanlıoğlu'nun aşk anlayışı da bu zamana kadar süregelmiş olan geleneğin içinde yaşamıştır. Onda var olan aşk beşeri aşktır. Cumhuriyet dönemi şairlerinin ortak özelliği yeni bir mecra arayıp aşk temasına sarılmaları olmuştur. Bireysel bir özellik taşıyan aşk, dönem sanatçıları için geniş bir özgürlük alanı oluşturmuştur.

"Tanrı yaratmamış olsaydı maviyi,

Bir beytülhazandan farkı kalmazdı dünyanın

Ve sen olmasaydın, sen!

Ne hülyam olacaktı benim, ne şiirim ne çilem.

---

[15] Akyüz, Kenan, *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri,* İnkılap Kitapevi, İstanbul 1998, s.94.
[16] Kaplan, Mehmet, *Şiir Tahlilleri 1*, Dergâh Yay., İstanbul 2006, s.110.

Melale hasret insanlar,

Saadeti bol güvercinler,

Yağmur dolu bir sonbahar akşamı

Çekilirken yuvalarına

Bembeyaz mezar taşımın tam ortasına,

Deniz mavisiyle işle adını. ”[17]

Şairin bu dizelerinde dikkat edilecek husus aşkı şiirlerinin en tepe noktasına koyarak işlemiş olmasıdır. Şair için mavi renk önemli bir hususdur burada da görülüyor ki şair sevdiğini mavi renkle birlikte ele almıştır. İki tane önem verdiği husus bir arada kullanılmıştır. Şair mavi renge sembolik anlamlar yüklemiştir. Şair sevdiğinin gözlerini dahi mavi renkte vurgulamıştır.

“Gözlerin mavi nergis,

Bakışın denizde sis,

Beni sana bağlayan

Gözlerinden akan his .” [18]

Özlem teması, aşkın işlendiği şiirlerin olmazsa olmazlarındandır. Aşkın olduğu her yerde muhakkak özlem, bekleyiş, kavuşma arzusu da vardır. Bu bekleyişte aşkı daha erişilmez kıldığı için kıymetlidir.

“Hasret seni yakmadan,

Gel gönlüme dal Kezban.

El sözüne bakmadan,

Sen yanımda kal Kezban. ”[19]

---

[17]Uluğ Turanlıoğlu, “Mavi”, *Aşk ve Vatan Şiirleri,* Edirne Matbaası, Edirne 1957, s.7.
[18] Uluğ Turanlıoğlu, *age.*, s.30.

Kerem ile Aslı, Leyla ile Mecnun, Ferhat ile Şiirin aşkında olduğu gibi şair sevgisini beklemekle büyütmüştür. Şair, sevgisine duyduğu bu vuslatı kavuşmak ümidiyle ele almıştır. Divan edebiyatında gördüğümüz bir kadına kör kütük karşılıksız âşık olmak, uğrunda her şeyi göze almak, ona yürekten bağlı olmak ve bu bağlılıkta her türlü sıkıntıya göğüs germek kadar yoğun bir şekilde işlememektedir ancak Turanlıoğlu da aşk duygusunu sevdiği bir kadında somutlaştırmıştır. Aşkı bu denli derin işleyen şairin hayatında aşk baki kalmamıştır, süreklilik arz etmemiştir. Aşkı tek bir kişiye indirgemeyen şair aşkı Kezban, Ayşe vb. adlarda kadınlarda yeşertmiştir. Turanlıoğlu teması aşk olan şiirlerinin temeline sadakat duygusunu oturtmuştur.

“Dallarda çiçektir olgun neşemiz,

Venüs’ten güzeldir dilber Ayşe’miz.

Alnımız kalbimiz her zaman temiz,

Fazilet çiçeği derenler gelsin.” [20]

Şair bu duyguyu her çiçekten bal alınır mantığıyla değil, sevdiğine gönülden bağlı olarak onu tek gerçek görmüştür. Şair aşkı zaman zaman ülküsüyle bütünleştirerek işlemiştir. Aşkına kavuşmakta vatanı bir koşul olarak görmüştür. Vatanı uğrunda yıllarca silahaltında hazırda bekleyen şairin aşk temasını işlerken vatanına da değindiği görülmektedir.

“Sınırda akın olur,

Zaferler takın olur;

Gözlerine bakınca

Uzaklar yakın olur. ” [21]

---

[19] Uluğ Turanlıoğlu, ”Kezban” , *Köy Şiirleri*, Edirne Vilayet Matbaası, Edirne 1957,s.18.
[20] Uluğ Turanlıoğlu, ”Çağrı-II-*“, Edirne’den Kars’a Kadar Bu Vatan Bizim*, Kardeşler Yay., Edirne 1949, s.9.
[21] Uluğ Turanlıoğlu, ”Mâniler”, *Aşk ve Vatan Şiirleri,* Edirne Matbaası, Edirne 1957, s.30.

Vatansever kimliğini hiçbir zaman yabana atmayan şair ele aldığı hemen her konunun içine bu kimliği yerleştirmiştir. Şairin şiirlerinde aşk, iyileştirici olma özelliğiyle de var olmuştur. Ülküsüne giderken yüreğinde olan aşk onu diri tutmuştur bu da şairin manevi yönünü beslemiş onu daha güçlü kılmıştır. Şairin şiirinde aşk değişkenlik göstermez, hangi açıdan bakılırsa bakılsın hep aynı doğrultudadır. Gidişat ve sevgiliden beklenen bu zamana kadar süregelmiş olan davranışlardır. Aşk, onun şiirlerinde karşı cinsler arasındaki hissi imgeleyen bir kavram olmuştur. Şair, karakteri itibariyle düşünüldüğünde aşkı bir bağlılık olarak görmüştür. Bu bağlılık gerek sevgilisine gerek annesine gerekse vatanına karşı olmuştur. Bu yüzden aşk temasını bu üçgen arasında mekik dokurcasına işlemiştir. Onun eserlerinde aşk tek yönlü değildir. Şiirlerinde karamsar havadan ziyade hep ümit edici bir rüzgâr esmektedir. Gerçi gençlik yıllarının başında bohem bir hayat süren şair zamanla bu yaşantıdan sıyrılmıştır. Hatta ömrünün son evresinde kendi hayatına dönüp baktığında gençlik yıllarında yaşamış olduğu melankolik havanın aksine daha mutlu bir yaşam sürmüştür. Aşk temasını da bu dönemler de işlemiştir ancak buna rağmen aşktan bahsettiği dizelerinin arasına ümitlerini de gizlemiştir. Aşk temasıyla ilgili yazdığı şiirleri yankı uyandıracak kadar kuvvetli olmamıştır ancak dönem sanatçıları arasında yer almasını sağlamıştır. Şairin aşk temasını işlemiş olmasının temel sebebi yazı hayatına başladığı gençlik yıllarında içinde bulunduğu arayış duygusu olmuştur.

II.I.III. Özlem

Özlem, uzak olan bir varlığa karşı duyulan kavuşma isteğidir. Sadece insana karşı duyulan bir duygu değildir. Kişiler herhangi bir insana özlem duyabilecekleri gibi bir yere, bir eyleme, duruma veya başka varlığa da özlem duyabilir. Özlem, sevgi ile kardeştir. Onun olduğu yerde sevgi de vardır çünkü insan sadece sevdiğini özler. Özlem, Türk edebiyatında birçok şaire ilham kaynağı ve şiirlerine tema olmuştur. Bu duygu kimi zaman güzel kimi zaman ise bir çileden farksızdır. Eğer vuslat yani kavuşma yoksa özlemin sonunda, bu duygu çekilmez bir hal alabilir. Ölen bir sevdiğimize duyduğumuz özlem, bu dünya için kavuşması yani mutlu sonu olmayan bir duygudur. Çekilmesi gerçekten zordur. Bu yüzden özlem duygusuna hapseder içine. Ancak kimi zaman, özlediğimiz kişi veya varlığa kavuşacağımız an

bellidir. ”Sayılı günler tez geçer.” sözünden de anlaşılacağı gibi bu duygu insana pek de acı vermez. Türk milleti ”Beklenen gün gelecekse, çekilen çile kutsaldır.” der. İşte beklenen gün, özlemin sona ereceği gündür. Bu yüzden ne güzeldir beklemek. İnsanoğlu çoğu defa sahip olduğu şeyin kıymetini bilmez. Ne zaman ki o şeyi kaybeder, aslında onun ne kadar değerli olduğunu daha iyi anlar. Bu anlamda düşünüldüğünde, mutlu sonu olan özlemler güzeldir aslında; çünkü sahip olunanın değerinin daha iyi anlaşılmasını sağlar.

Türk edebiyatında uzun yıllardır işlenmekte olan özlem kavramı gerek sosyal temaların içinde gerek bireysel temaların içinde kendine yer edinmiştir. Bundandır ki edebiyatımızın tüm dönemlerinde işlenen temalar arasında yer alır. Şairlerin aşk, sevgi gibi kavramlarla birlikte ele aldığı üçüncü bir kavram olarak karşımıza çıkar. Bu üçlü arasında güzel bir bağ oluşturulmuştur. Özlemsiz sevgi sevgisiz özlem düşünülmemektedir. Şair Turanlıoğlu için de aynı durum söz konusudur. Özlem duygusunu sevgiyle birlikte ele almıştır. Bu sevgi şairin gerek ailesine karşı uyandırdığı özlem olarak gerek vatanına karşı duyduğu özlem olarak şiirlerinde yer almaktadır. Bundan mütevellit şairin hemen her şiirinde bir özlem içeriği bulmak mümkündür. Kâh dağlara, yollara, taşlara özlem kâh ana, baba özlemi kâh sevgili özlemi şiirlerinde bulunmaktadır. Bu yüzden teması ne olursa olsun ince bir özlem onun şiirlerinde her daim kendini hissettirmektedir. Turanlıoğlu özlem duygusunu kendi hayatından yola çıkarak ele almıştır. Farklı şehirlerde görev yapan şair ayrıldığı şehirlere karşı derin hasret içerisindedir. Bu hasret onun kavuşma istediğini daha da yoğunlaştırmıştır. Bu yüzden şairin şiirlerinde özlem teması yoğun olarak işlenmiştir.

Uluğ Turanlıoğlu’nun şiirlerinde özlem temasıyla üç şekilde karşılaşılmaktadır. Bunlar; memleket, sevgili ve çocukluk özlemidir.

Şair, mesleği itibarıyla ülkenin farklı yerlerinde görevlerde bulunmuştur. Bu görevler Trakya aşığı olan şairi çok sevdiği yuvasından ayırmıştır. Bu ayrılışlar onu derinden etkilemiştir. Bu yüzden şiirlerinde memleket özlemi çokça işlenmiştir.

“Denizler ötesinde de güzel, güzelmiş vatan.

Bilmem ki Vize’yi nasıl, nasıl anlatsam.

Çanakkale’de yosun, Edirne’de gül kokar.

Vize’de deste deste karanfildir akşamlar.

Bu yemyeşil diyarı bilmem nasıl anlatsam.” [22]

Görülüyor ki Şair Turanlıoğlu kendini adeta şehriyle bütünleştirmiştir.

Bu özlem zaman zaman memleketinde bulunma özlemi olurken zaman zaman da bu ayrılıklardan döndükten sonra şehrinin o eski, bıraktığı haline karşı duyduğu özlemdir. Değişimler ancak iyi yönde olursa kabul edilmesi kolay olur ancak kötüye dönen değişimlerin kabul edilmesi daha güçtür. Bundan mütevellit şair Turanlıoğlu özellikle doğduğu şehir Kırklareli’nin eski haline karşı derin bir özlem duymaktadır. Bu özlem ne yazık ki ebedi olmuştur. Çünkü şair başka başka şehirlerde görev yapıp döndükten sonra memleketinin eski halini hiçbir zaman bulamamıştır.

“Cebimde sararmış verdiğin mendil,

Ceviz yapraklarında uyumuş zaman.

Ne senin ne benim gençliğim değil,

Solan anılardır Kırklar’dan kalan.

Gerdanlı çeşme kimlerle söyleşir?

Kırklar’da beni anan kaldı mı ki?

İçimde neden bir şeyler depreşir?

Yoksa son yolculuk başladı mı ki” [23]

Şair şiirinde belirttiği üzere onun bu özlemi asla dinmeyecektir. Çünkü şehri Kırklareli artık yedi kat yabancıdan farksız bir hal almıştır. Bu yabancılık bilhassa

[22] Uluğ Turanlıoğlu, “Vize”, *Trakya’dan Bir Ses,* Erenler Matbaası, İstanbul 1983,s.40.
[23] Uluğ Turanlıoğlu, “Kırklareli*”, Bir Edirne Armağanı,* Edirne Matbaası, Edirne 1990, s.29.

fiziksel bir değişimden kaynaklanmaktadır. Çünkü şair için Kırklareli hala o eski sevgilidir. Ancak değişimin fiziksel boyutu ağır basmaktadır. Bu durum canını bir neşterle kazımaktan daha çok acıtmaktadır. Çünkü şair kendi bedenini vatanı için görmezden gelmiş, vatanını her daim koruyup yüceltmiştir. Hiç şüphesiz değişen düzeni kabul edemeyen şair için bu durum içinden çıkılamayan bir hal almıştır.

Bağımsızlık vuslatı şairin içini karıncalandırıyor. Bir ihtimal olsa dahi bağımsızlığın kaybedilişini düşünmek şairi darmadağın etmiştir. Bu yüzden şair Turanlıoğlu saldırı altındaki şehrinin bir an önce kendi egemenliğiyle yeniden canlanmasını, minarelerde ezanın yankılanmasını özlemektedir. Bu özlemin sonunda kavuşmak vardır bu yüzden elinden geleni hem bir asker hem de vatan aşığı olarak yapmaktadır.

“Bir enkaz yerine dönsen de bir gün,

Her zaman bizimsin vatan Edirne!

Şanlı bir şehirsin, hakkındır övün,

Her zaman bizimsin vatan Edirne!” [24]

Şair Turanlıoğlu şiirlerinde tarihe de tanıklık etmektedir. Çünkü kendisi bir tarihtir, Edirne’dir, askerdir, savaştır ve kurtuluştur. Bu yüzden Turanlıoğlu, Türklerin zaferle dolu geçmişi özlem ile yâd etmektedir. Tarihin o ihtişamlı anılarına tanıklık etmektedir. Atatürk’e, Çanakkale’ye, Edirne’ye göndermeler yapmaktadır.

Şairin hayatına bakıldığı zaman ayrılıkların çok olduğu görülmektedir. Ancak bu demek değildir ki fiziksel ayrılıklar gönül ayrılıklarını doğurur. Turanlıoğlu’nun zaruri nedenlerle fiziksel ayrılıklar yaşamış olması onu hissi ayrılıklara sürüklememiştir. Gittiği her yere yüreğindeki sevgiyle gitmiş, sevgisini yüreğinde besleyip yüceltmiştir. Bu yüzden sevgisi canlılığını hiç yitirmemiştir. İçinde bir umut hep kavuşmayı bekler. Gönül, aşkı ifade etmekte dillen daha cesurdur, bu bağlamda

[24] Uluğ Turanlıoğlu, ”Bizimsin Vatan Edirne”, *Trakya’dan Bir Ses,* Erenler Matbaası, İstanbul 1983, s.3.

şair sevgiliye özlem temasını işlerken yüreğinin kalemi olmuştur. Diliyle değil yüreğiyle şiirler kaleme almıştır.

“Edirne kentinin

En güzel seher vakti.

Her taraf gül

Ve karanfil kokuyor

Bre dilber aman!

Ama gül bahçelerinde

Seni göremiyorum.

Efkâr basıyor

Efkâr üstüne. ” [25]

Turanlıoğlu için özlem kavuşmanın ön koşuludur, özlem olmadan kavuşmak kavuşmak değildir. Bu yüzden çekilen her çile kutsaldır.

“Bakma öyle derinden,

Kımıldama yerinden,

Çektiklerim yetmez mi

Menekşe gözlerinden? ” [26]

Şair bu defa sevgilinin gözlerine olan özlemini dizelere döker. Hislerini tercüman etmek için gözler kalbin aynası olmuştur. Sevgili aşkını çoğu zaman bir bakışla ifade etmektedir. Bir bakışla sevgilinin kalbine hükmetmek marifet olmuştur. Gözlere yüklenen bu anlam birçok şiire tema olmuştur. Şair de sevgilinin gözlerine hasrettir. Sevgilinin gözleri şairin aklını başından almaktadır. Sevgilinin bakışları

[25] Uluğ Turanlıoğlu, ”Edirne’de Sınır Boylarında Yaşamış Bir Urumeli Şiiri”, *age.,* s.15.
[26] Uluğ Turanlıoğlu, “Mâniler”, *Aşk ve Vatan Şiirleri,* Edirne Matbaası, Edirne 1957,s.30.

gönülleri yakar, bazen de ayrıldığı için sitem eder. Bu ayrılıkların yarattığı özlem âşıkları diri tutmaktadır.

"Yaşıma bak yaşıma

Zehir katma aşıma,

Ölümden korkmam gayri

Sevda geldi başıma." [27]

Turanlıoğlu, değişen zamana inat geriye dönmek o eski günleri yad etme zevkine nail olmak istemektedir. Geçmiş günlerine duyduğu derin özlem özellikle şairliğinin ilk yıllarında karşılarına çıkmaktadır. Çünkü bilhassa bu dönemlerde karamsar ve geriye dönme eğilimdedir. Şair Turanlıoğlu'nun kendisinin de belirttiği gibi aile bireylerini erken yaşlarda kaybetmiş olması ve bunun getirdiği sıkıntılar sonucu daha karamsar tarzda şiirler yazmasına neden olmuştur. Dolayısıyla şair, zaman zaman daha melankolik ve daha içe dönük temalarda şiirler yazmıştır.

"Canlandı gözümde devrilmiş günler,

Canlandı gözümde bir uzak diyar.

Canlandı gözümde şerefli dünler,

Canlandı gözümde bir eski hisar." [28]

Şair Turanlıoğlu'nun böyle bir şiir yazması çocukluğunda çok umutlu ve mutlu günler yaşamış olmasından kaynaklanmaktadır. Şair için çocukluk demek oyun demek, karın doyurmak, yaramazlık yapmak demektir. Turanlıoğlu'nun dizelerinden de anlaşıldığı üzere şair de çocukluğunu tıpkı bir çocuk gibi mutluluğun doruklarında yaşamıştır. Hal böyle olunca çocukluğu özlemek kaçınılmaz olacaktır. Sonraki yaşantısıyla geçmiş günlerini karşılaştırdığında içinin biraz hüzün bir mutluluk dolması olası bir durumdur. Şair çocukluktan sonraki evresinde geçim

[27] Uluğ Turanlıoğlu, *age.*, s.30.
[28] Uluğ Turanlıoğlu, "Sınırda Gece", *Edirne'den Kars'a Kadar Bu Vatan Bizim*, Kardeşler Yay., Edirne 1949, s.16.

sıkıntısı, ülke gayesi, yaşamak için mücadele etmek gibi dertlerle haşır neşir olmuştur. Zaman zaman savaşlarda bulunmak, canını hiçe saymak gibi çetin işlerle uğraşırken geçmişteki anılarını yâd etmek şaire etkili bir moral kaynağı olmuştur. Bu dertlerle uğraşmanın yanında çocukluğu özleminin zevkli olduğuna değinmektedir. Çocukluk günleri aslında geri dönmeyi istemekten ziyade o rahat yaşayışını özlemekten kaynaklanmaktadır. Şairin çocukluğundaki sadece bir uçurtma için koşuşturmaları, yemek yemek, istediği oyuncağı elde etmek gibi küçük dertler kendini hatırlatmaktadır.

Turanlıoğlu da bu temada oldukça görev ve sorumluluğunu bilen, ailesi ve vatanı için elinden gelenin fazlasını yapmak için gözünü budaktan sakınmamıştır. Gözü kara bir vatansever demek olun için doğru ve yerinde bir ifade olacaktır. Bu yüzden çocuk kalmak, yere düşünce kıyafetlerinin kirlenmesi, dizlerinin kanaması, uçurtmasının kaçması, şekerinin bitmesi onun için güzel anılar olmaktan daha fazlasıdır. Çünkü bunlar çocukluk demektir. Şair için çocukluğunda güzel yaşamış insanlar vatanı için güzel işler yapabilecek donanımdadır. Turanlıoğlu çocukluk özlemiyle ilgili şiir yazmayı duygularını ifade etmek için bir araç olarak görmüş ve içinde yaşadığı duyguları bir bir dizelerine işlemiştir. Onun kalemi kendi hislerinin esiri olmuş, kalemi yazdıkça duygulanmış, duygulandıkça yazmıştır.

Yine kitaplarının arasında duygularını ifade ettiği şu dizeler karşılıyor okuyanları;

“Şu yavrunun şu neydi Tanrım, neydi?

Oyuncağı hala yumuk elindedir.

En yanık hasret türküleri şimdi,

Tek sağ kalan ablasının dilindedir.” [29]

Şair Turanlıoğlu bu şiirinde de aslında geçmiş güzel günleri anmış, mutlu oldukları güzelliklere değinmiştir. Köylerinin bağlarında, bahçelerinde sokaklarında tarlalarında koşturmalarını, ilk çay içmelerini, şarkı söylemelerini vs. derken birlikte

[29] Uluğ Turanlıoğlu, “Çan-Yenice” *Aşk ve Vatan Şiirleri,* Edirne Matbaası, Edirne 1957, s.27.

ne çok güzel günler geçirdiklerini ve çoğu şeyi birlikte tattıklarını ifade etmiştir. Acıdan, tatlıdan haz aldıkları mutlu günlere özlemlerini dizelerine serpiştirmiştir.

“Kulaklarımı anılar mı deliyor?

Şu sarı zambaklar kimden?

Büyük küçük derelerinden,

Yeşil mavi sesler mi geliyor?” [30]

II.I.IV. Tabiat

Tabiat, Türk edebiyatında şairlerinin hemen bütün şiirlerinde ya tema olarak ya da ele alınan tema için bir çerçeve anlamına da gelen konu olarak çok sık kullandıkları anlam üretme alanlarından biri olmuştur. Bu tercihte hem mizaçları hem de romantik düşüncenin hayat ve tabiat zıtlığı konusundaki düşünceleri etkili olmuştur. Onlara göre, çeşitli sosyal ve siyasal nedenlerle safiyetini kaybetmiş olan gerçek yaşama göre tabiat, saflığı ve el değmemişliği, ilkelliği simgelemektedir. Sanatçı tabiatı, tüm detaylarıyla, adeta malzemesi kelimeler olan bir ressam gibi çeşitli duygu ve düşüncelerinin bir aynası olarak şiirlerinde kullanmıştır. Tabiatı bir tablo bütünlüğü içinde sunma gayreti, Servet-i Fünun döneminde görülmeye başlanmıştır. Şair Turanlıoğlu da bu geleneğin peşinden gidenlerden olmuştur. Bununla beraber Turanlıoğlu da tabiatı ele aldığı şiirlerinde oldukça başarılı tablo şiirler oluşturmuştur.

Turanlıoğlu, kendinden önceki şairler gibi tabiatı dini ve felsefi birtakım meseleler için mecazi anlamda kullanmak yerine daha çok kendi kişisel duygu ve düşüncelerini yansıtan bir araç olarak görmüştür. Bu bakımdan zaman zaman sembolizm akımından yararlanmıştır.

Turanlıoğlu’na göre tabiat, ölü bir manzara değildir; ruh ile yakınlığı olan, hatta bazen evrensel bir ruhun somut bir görüntüsüdür. Dolayısıyla sanatçı aşklarını, aşkın çeşitli hallerini tabiat betimlemeleri arasında duyurmaya, hissettirmeye

[30] Uluğ Turanlıoğlu, ”Yeni Bir Kırklareli Şiiri”, *Trakya’dan Bir Ses*, Erenler Matbaası, İstanbul 1983,s.36.

çalışmıştır. Zaman zaman da tabiat, onun şiirlerinde sevgili ile şair arasında bir elçi olmuştur. Tabiat şairin sanatını besleyen bir kaynak olmuştur.

Tabiat, uzun yıllardır şiirlere tema olan derin bir kavramdır. Hemen her dönemde şiirlerin içeriğini süsleyen zengin kavrama sahip bir hazinedir. Tabiat onun şiirlerinde diğer temaların içinde de sıkça yer almaktadır. Fiziksel tahlillere ve çevreye sıkça yer veren şairin en çok yararlandığı unsurların başlarında yer almaktadır. Tabiat, duygulara zenginlik katmaktadır. Turanlıoğlu da bunu çok iyi bilen ve şiirlerine de aktaran bir şairdir. O, şiire tema olabilecek tüm tabiat unsurlarını; dağları, tepeleri, bağları, bahçeleri, sokakları şiirine almış, kelimeleriyle onları yoğurmuştur.

Her şair tabiata farklı şekilde değinir, farklı yönlerini ele alır. Çünkü doğa her insanda farklı duygular tezahür eder. Kimi kuş cıvıltılarını kimi nehirlerin çağlamasını kimi yağmurun yağmasını kimi bulutlu havayı ele alır. Doğa şair Turanlıoğlu için müthiş bir ilham kaynağı olmuştur. Şiirlerini doğanın hemen her öğesiyle süslenmiştir. Doğa şaire acısıyla, tatlısıyla tüm duyguları tattırmıştır. Tabiat, şairin hemen her duygusunun içinde kendine yer edinmiştir. Çünkü şair fiziksel tahliller yapmayı eskiyle yeniyi mukayese etmeyi seven biridir. Bu karşılaştırmaları bilhassa doğa üzerinden yapmaktadır. Kırklareli üzerine yazdığı şiirlerinde bile tahlilleri hep fiziki faktörler üzerindendir.

“Cebimde sararmış verdiğin mendil,

Ceviz yapraklarında uyumuş zaman.

Ne senin ne benim gençliğim değil,

Solan anılardır Kırklar’dan kalan.

Gerdanlı çeşme kimlerle söyleşir?

Kırklar’da beni anan kaldı mı ki?

İçimde neden bir şeyler depreşir?

Yoksa son yolculuk başladı mı ki?” [31]

Şair memleket özlemini dahi tabiat unsurlarından yararlanarak ele almıştır. Bu da aslında şairin doğaya ne kadar dikkatli gözlerle baktığını, doğayla iç içe büyümüş olduğunu ispatlar niteliktedir. Çünkü doğa gözlem gücü isteyen bir unsurdur.

“Yemyeşil bir dünyanın

Tam ortasındayız.

Ufuk çizgimiz menekşelerle örülmüş

Ve gök kubbemiz,

Yeşil yeşildir…” [32]

Turanlıoğlu neşeli olduğu anlarda doğanın güzelliklerini gözler önüne sermektedir. Güneşin farklı renkte doğmasından gökyüzünün masmavi huzur vermesinden bahsetmektedir. Bu da kendisiyle doğayı bütünleştirdiğini; kendisi mutluyken doğanın da mutlu olduğunu göstermektedir. Doğayı içinde yaşamaktadır. Şair mutluyken doğa başka bir renge bürünüyor, onun gibi gülüyor ve neşe saçıyor. Şair Turanlıoğlu şiirlerinde duygularıyla doğayı özdeşleştirmiştir.

“İnsanlar,

“Kuşların dilince konuşuyorlar.

Dudak ve gagalardan,

Zaman zaman,

Mutluluk dökülmektedir.” [33]

Şair, doğayı duygularını yüceltmek için kullanırken zaman zaman da hayal dünyasından onu çıkartan bir düşman olarak görmektedir. Tabiat şairin şiirlerinde

---

[31] Uluğ Turanlıoğlu, ”Kırklareli”, *Bir Edirne Armağanı,* Edirne Matbaası, Edirne 1990, s.29.
[32] Uluğ Turanlıoğlu, “Bizim Dünyamız”, *Aşk ve Vatan Şiirleri,* Edirne Matbaası, Edirne 1957, s.8.
[33] Uluğ Turanlıoğlu, *age.*, s.8.

ruh haline göre şekillenmiş, farklı kimliğe bürünmüştür. Bu da gösteriyor ki şair tabiatı duygularının esiri etmiştir.

“Bakışlarından da derin

Bir sırdır bu!

Çözdükleri an.

Bu sırrı faniler,

Birer sapsarı yaprak oluruz

Ve nihayet bir avuç toprak oluruz..” [34]

Turanlıoğlu duygularını tabiat üzerinden yansıtmayı seven bir şairidir. Şair insana ait özellikleri de tabiata aktarmış, onu kişileştirmiştir. Bu aktarım aslında Turanlıoğlu’nun kendi ruh halini yansıtmaktadır. Değişkenlik göstermesi de bu yüzdendir. Turanlıoğlu tabiatla iç içedir. Bu yüzden tabiata ait bütün imgelere yer vermiştir. Tabiatı bir araç olarak görmüş ondan sıkça faydalanmıştır.

II.I.V. Sıkıntı, Doyumsuzluk, Umutsuzluk, Karamsarlık

Karamsarlık, kötümserlikle eş anlamlı olarak tanımlanmaktadır. Kötümserlik genel olarak olumsuz sonuç beklentisi olarak tanımlanır.

Karamsar bakış açısı ile kişinin fiziksel ve ruhsal açıdan iyi olması arasında bir bağ vardır. Karamsar insanların geleceğe dair umutları yoktur; onlar gelecekte kendilerini olumlu sonuçlar verecek olayların beklediklerine inanmazlar. Onlar geleceğe dair endişe ve korku duyarlar, toplumsal hayatta aktif olarak rol alamazlar; bu durum da kişilerin kendi kabuklarına çekilmelerine ve yalnızlık yaşamalarına yol açar. Bu tip insanlar hayattan zevk almazlar, mutsuzdurlar ve sürekli acı çekerler ve karamsar ruh hallerinden kurtulmak istemezler; çünkü onlar bu durumu değiştirecek gücü kendilerinde bulamazlar. Geleceğe dair olumsuz düşünceler kaygı, umutsuzluk ve çaresizlik hissi kişinin depresif bozukluklar göstermesine neden olur. Bireylerin

[34] Uluğ Turanlıoğlu, *age.*, s.8.

hissettiği karamsarlık ve umutsuzluk duyguları onları intihar düşüncesine kadar yönlendirebilir. Karamsarlık, bireyleri ruhsal açıdan etkilediği gibi fiziksel açıdan da etkiler.

Edebiyat, insanı ele alırken onu duygu ve düşünceleriyle beraber incelemektedir. Karamsarlık, insanda bulunan umutsuzluk, mutsuzluk gibi bütün duygular gibi geçmişten günümüze kadar bütün dünya edebiyatlarında kendine yer edinmiştir. Türk edebiyatında tutsaklık, ayrılık, gurbet, aşk acısı, ölüm, sürgün gibi temalar işlenirken bireylerin sahip oldukları karamsar duygular da ifade edilmiş ve çoğunlukla bu duygularla birlikte ele alınmıştır. İnsanları karamsarlığa sürükleyen asıl duygular bunlardan oluşmaktadır.

Şair Turanlıoğlu kendisinin de belirttiği üzere büyük oranda karamsar türde yazılar yazmamış olsa da gençlik yıllarında şiir yazmaya başladığı ilk zamanlarda yaşadıklarından ötürü biraz daha içe dönük şiirler yazarak edebiyat dünyasına giriş yapmıştır. Bu yıllardaki karamsarlık onu aydınlığa çıkarmıştır. Turanlıoğlu, bu temaları tamamen kendi ruh dünyasının bir ürünü olarak işlemiştir. Kendi içe dönük hayatının bir resmini çizer gibi şiirlerini karamsar bir havayla dokumuştur.

“Artık ne duraksama ne gam…

İşte her şey her şey tamam.

Piyadeler geceden uyanık,

Şehsuvarlar dünden hazır.

Ne yazık ne yazık ki

Bütün ufuklar karanlık,

Bütün yollar kapalı.” [35]

Türk edebiyatında birçok şair tarafından ele alınan bireysel temalara şair de değinmiştir. Değinmiş olması bu temalarda kaybolduğunun göstergesi olmaktan

[35] Uluğ Turanlıoğlu,” Edirne’de Sınır Boyunda Yaşanmış Bir Urumeli Şiiri”, *Aşk ve Vatan Şiirleri,* Edirne Matbaası, Edirne 1957, s.17.

ziyade gençlik yıllarının keşmekeş havasının etkisiyle kendini yalnızlığında kaybetmesindendir. Yalnızlık ve çaresizlik hissi şairi bu derin dizelere hapsetmiştir. ‘’Sıkıntı ‘’ temasına yer verdiği bu ilk dizlerinde aslında kendisinin de bu sıkıntıdan çıkmak için çabaladığını ve bu doğrultuda yakasından düşmediğini ifade etmektedir. Turanlıoğlu hem iç dünyası hem de sosyal çevresi gereği kendini bu düşünceler arasında kaybetmiştir. Bu düşünceler şairi belli belirsiz duygulara sürüklemektedir. Turanlıoğlu yaşadığı çevre ve durum üzerine böyle karamsar şiirler yazmaktan kendini alamamış, bu duygulardan sıyrılamamıştır. Bu temalar işlenirken yalnızlık, karamsarlık, umutsuzluk hep birlikte ele alınmıştır. Çünkü yalnızlık karamsarlığı ve umutsuzluğu doğurmuştur. Tüm bu duygular birbirinin halkasıdır. Şair tüm bu belirsizlikler içinde kıvranırken şiirleriyle kendini bir nebze de olsa yalnızlığından kurtarmıştır. Şiirleri Turanlıoğlu’nun arkadaşı, sırdaşı olmuştur. Sıkıntının sürüklediği bu sancılı süreci şair şiirlerine aktararak atlatmıştır. Karamsar tarzda yazdığı şiirlerine kendisi de şiir demekten ziyade onları dizeler şeklinde adlandırmaktadır.

“Melaldir ağlayan gönlümüze eş,

Hicrandır tek öpen gözlerimizden,

Bir sır oldu artık mehtap, ay güneş,

Yastan gayrı her şey ayrıldı bizden.” [36]

Turanlıoğlu bu yıllarda yaşamış olduğu bohem hayatın hüznünü satırlarına işlerken aynı zamanda satırlarına ruhunun resmini de çizmiştir. Şair, gençlik yıllarında ne yaparsa yapsın hayattan zevk alamamış, umutsuzluğa düşmüş, içindeki kocaman boşluğu dolduramamıştır. Karamsarlık insanı kendine çeken ve hapseden bir duygu olmasına karşın şair Turanlıoğlu için sıkıntının baş gösterdiği bu yıllar çok uzun soluklu olmamıştır. Turanlıoğlu bu karamsar dünyasında uzun süre kalmamıştır. 64 yıl süren yazarlık hayatı boyunca en verimli ve en güzel yıllarını yazarlığının son yıllarında olduğunu Turanlıoğlu kendisi ifade etmiştir. Bu yüzdendir

[36] Uluğ Turanlıoğlu, ”Yas” *Atatürk Çocuklarına Şiirler*, Edirne Kütüphaneciler Derneği, Edirne 1993, s.8.

ki bu dizelerine şiir demekten bile çekinmiştir. Çünkü karamsarlık onun karakterinde dahi pek karşılaşılmayan bir kavramdır.

“Beni bir hüzün sarar,

Yaşartır gözlerimi.

Bu yanmada sır mı var,

Yoksa sade elem mi?

Bu yurdun baharında

Yok iken bir damla gam,

Meriç kıyılarında

Ağlıyor, neden akşam?” [37]

Duygularını ifade etmek için sıkça kullandığı tabiat unsurları bile onun içinde bulunduğu havayı değiştirmekte yeterli olamamıştır. Daha sonra içinde bulunduğu yaşamdan sıyrıldıkça hayattan zevk almaya başladıkça şiirlerinin üzerinde dolaşan bu kara bulutlar yerini cıvıl cıvıl kuşlara, kahramanlıklarla, sevgiyle dolu şiirlere bırakmıştır. Karamsar olduğu dönemlerde bile ölüm temasına yer vermemiştir. Çünkü fiziksel ölüm onun için hiçbir zaman bir korkulu rüya olmamıştır. Turanlıoğlu karakteri itibariyle bedenin nefes almamasıyla pek ilgilenmemiş bu yüzden onun en büyük arzusu yaşamak, yaşatmak olmuştur.

II.I.VI. Yaşamak

Uluğ Turanlıoğlu şiirlerinde bazen gördüğü tek bir şeyden, bazen aklına gelen tek bir kelimeden şiir yazmıştır. Yaşamış olduğu döneminin beraberinde getirdiği sıkıntılar ve içinde bulunduğu zor koşullar onun ruhunda olumsuz etkiler yaratsa da sanatçı, içindeki yaşama sevincini bazen bir kuşun ötüşünde, bazen çocukluk günlerinde, bazen vatanına olan tutkusunda bulmuştur ve pek çok şiirini bu duyguların karşılığını bulduğu kelimeler üzerine oluşturmuştur.

---

[37] Uluğ Turanlıoğlu, “Meriç Kıyılarında”, *Trakya’dan Bir Ses*, Erenler Matbaası, İstanbul 1983, s.22.

Yaşama sevinci onun eserlerine yerleşmiş bir temdir. Fransız edebiyatında Andre Gide'in toprağa yönelişi, Dünya Nimetleri'nde anlattıkları genç şairi etkilemiştir. Ondaki bu yaşama arzusu savaşların yıkımına küçük bir tepki olarak da yorumlanabilir.

Turanlıoğlu'nun şiirlerinde yaşama sevincinin yanında tabiat sevgisi ve vatan sevgisi de sıkça yer alan temalardan olmuştur. Çevresindeki her şeye hayranlıkla bakan şair, içindeki tabiat sevgisini kimi zaman onu çocukluk yıllarına götürecek bir araç, kimi zaman bir şükür sebebi, kimi zaman da yaşama bağlılığın sembolü olarak okura sunmuştur. Çevresindeki olağan manzaralar Turanlıoğlu'nun ruhunda yaşamak için birer kıvılcım vazifesi görmüştür.

Yaşam, içinde bulunulan, durmadan akıp giden bir ömürdür. Turanlıoğlu'nun, bu noktada Ara Güler'in yaşamı insanlara verilen boş bir levhaya benzetmesine katıldığı görülmektedir. Bu yüzden her karesini mükemmel bir biçimde doldurmaya çalışmak gerektiğine inanmaktadır. Turanlıoğlu için önemli olan ne kadar yaşadığın değil nasıl yaşadığındır. Bu yüzden Uluğ Turanlıoğlu da tam alarak böyle yaşamış, hayatının her anını dolu dolu geçirmiştir. Bu yüzden şiirlerinin hemen her mısrası umut kokar. Yaşamak onun vazgeçilmezleri arasındadır bundan mütevellit eserlerinde ölümden hiç bahsetmemiştir. Sanatçı, ölümden bahsettiği istisna mısralarında dahi ölümü kabul etmediğini ondan korkmadığını ifade etmektedir. Çünkü ölüm onun için yalnızca fiziksel bir yok oluştur. Bu da şairin düşüncelerde, kalplerde yaşamasına engel olmayacaktır.

"İnsanlar unutmamalı…

Ölse de yaşamalı adı eserlerinde.

Taşa, toprağa kazımalı

Adını;

Gönüllere yazmalı…

İnsanca yaşamalı

İnsanlar unutulmamalı…” [38]

Bu yüzden ölüm motifi şairin mısralarında etkisiz eleman olmaktan öteye gidememiştir. Yaşadığı her şeye şükreden şair yaşam temasını işlerken dini öğelere de vurgu yapmıştır. Bu pencereden bakıldığında şiirlerinde kendi inancından izler görmek mümkündür.

Bahar onun için şefkatli bir anne, yakın bir dost gibi sürekli taze kalan candan bir kavramdır bu yüzden tabiat unsurları onun yaşama isteğini artırmıştır. Sanatçıya göre bunun sebebi doğanın verdiği huzurdur.

“Neşemle boğarım gamlı yelleri,

Tarlamın süsüdür yaban gülleri,

Nağmeler doldurur çamlı beldeleri,

Tasamı avutan başaklar vardır.” [39]

Yukarıda verilen dizelerden anlaşıldığı üzere Turanlıoğlu karakter olarak mutlu olmayı tercih eden bir yapıdadır. Nitekim bunun izlerini mısralarında görmek mümkündür. Mutluluk, Turanlıoğlu’nun şiirlerinde buram buram kokmaktadır. Onun şiirlerini okuyanların bu kokuyu duymaması mümkün değildir. Turanlıoğlu mutluluklarını dizelerinin arasına ekmiş ve orada yeşertmiştir, elde ettiğim meyvelerini yarınlarda toplamayı umut etmiştir. Hayata hep bu umutla bakmayı tercih etmiştir.

Zaten şair Turanlıoğlu için şiir; onu dinleyen bir arkadaş, içini döktüğü bir defter, olmuştur. Hal böyle olunca Turanlıoğlu’nun şiirlerinde kendi hayatından serpintiler bulmak çok normaldir. Hatta bu bağlamda Turanlıoğlu Millî Edebiyat Dönemi şairleri gibi şiiri kendi düşünceleri için bir araç olarak görmüştür. Bunun artıları ve eksileri elbette ki olmuştur. Ancak şair yaşamın her alanında şiiri dinlenme noktası olarak görmüş, hayattan her kaçışında, mutluluklarında dahi sığındığı liman,

[38] Uluğ Turanlıoğlu, “İnsanlar Unutulmamalı”, *Atatürk Çocuklarına Şiirler*, Edirne Kütüphaneciler Derneği Yay., Edirne 1993,s.1.
[39] Uluğ Turanlıoğlu, “Bir Haykırış”, *Köy Şiirleri,* Edirne Vilayet Matbaası, Edirne 1942,s.5.

dinlendiği durak olmuştur. Yaşamayı, umutlu olmayı seven şair için bu temalarda şiirler yazmak oldukça keyifli olmuştur. Şiirlerini yazarken inanılmaz haz almış, bu haz şairin ruhunu beslemiştir. Manevi olarak kendini ve ruhunu doyurmuştur. Coşku dolu şiirlerinde okuyucusuna öğütler verdiği de gözlemlenmektedir. Bu tarz şiirlerinin epik ve didaktik yönü fazladır bu yüzden okuyanda heyecan uyandırmasından ziyade okuyanları birlik ve beraberlik için hareket etmeye çağıran bir haykırış niteliğindedir. Turanlıoğlu hayatı farklı boyutlardan görmüş ve gözlemlemiştir. Turanlıoğlu'nun yaşamı yapaylıktan uzak, gerçek dünyanın ta kendisidir. Bu yüzden şairin şiirlerini okuyan için o huzuru teneffüs etmek oldukça zevkli olmuştur. Sanatçı için yaşamak güzel şey, ümitli şey olmuştur. Sanatçı arzularını gerçekleştirmek için onların peşine düşmüştür. Turanlıoğlu için durum bundan ibarettir, yaşamak onun arzularını gerçekleştireceği serüvenin adı olmuştur. Çünkü yaşadıkça yaşamak istemiştir çünkü tattığı güzelliklerin ötesinde güzellikler olduğunu görmüş, her zaman bunlara ulaşmak için yaşamayı başarmak istemiştir. Nitekim öyle de olmuştur. Şiirlerin de şairi yaşatmak isteyen ana duygular; aşk, aile, başarı kavramları olmuştur. Şairin şiirleri de bu kavramlar ortasında şekil almıştır. Âşık oldukça içindeki küçük çocuğu yaşatma ümidiyle dolmuştur. Âşık oldukça görmediği güzellikleri görmüş, tatmadığı duyguları tatmış, keşfetmediği doğasını keşfetmiştir. Bu yüzden şair Turanlıoğlu yaşama sevinciyle dolu şiirler kaleme almıştır. Şairin şiirlerinde, yaşamak varken ölümün neden var olduğunu sorguladığı dizlerle çokça karşılaşılmaktadır.

Yaşamak, Turanlıoğlu için umut etmekten başka bir şey değildir. Umut, şair için dostluk, bulunduğu düzene ayak uydurmak, gelecekten ümitli olmak, daha iyisi için mücadele etmek demektir. Bulunduğu düzendeki acılara, sıkıntılara, olmazlara isyan etmek bu uğurda çabalamak umut demektir. Umut yeşerdikçe yaşam var demektir. Aynı zamanda onun için yaşamak, daha iyiye duyulan bir sevgi, özlemdir. Yaşamak; sevgi, özlem ve kavuşmaktır, ancak bunlardan sadece biri değil bunların birleşimidir. Nitekim şiirlerinde karşılaşılan mısralar söylenilenlerin doğruluğunu ispatlar niteliktedir.

…

“(Uluğ) teselli sun kendine biraz,

Edebî hıncını sen kalbine yaz.

Doldursa da bugün kalbini hüzün,

İnan ki doğacak beklediğin gün.

Dünya’nın değişmez bir kanunu var:

Her kışın ardından doğmada bahar.” [40]

Turanlıoğlu’nun şiirlerinde yaşamak; direniş, karşı koymak, mücadele etmek, azmetmek, çalışmak, başarmak, aşk, sevgi gibi kavramlarla bütünleşmiştir. Şiirleri bu kavramlarla yoğrulmuş ve bu duygularının ürünü olmuştur.

II.II. TOPLUMSAL TEMALAR

II.II.I. Bağımsızlık

Bağımsızlık Türk milletinin en temel ilkelerinden biridir. Tarih sayfalarına bakıldığında Türk milletinin bağımsızlığa düşkün olduğu görülmektedir. Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk’ün “Ya istiklal ya ölüm” sözü bu temayı özetler nitelikte olmuştur. Tam bağımsızlık, siyasî, malî, ekonomik, adlî, kültürel ve benzeri her hususta tam bağımsızlık ve tam serbestlik demektir. Bunların herhangi birinde bağımsızlıktan yoksun olunması, millet ve memleketin gerçek anlamıyla bütün bağımsızlığından yoksunluğunu ifade eder.

Var olmak, varlığını sürdürmek fiziksel olmanın yanı sıra düşünce olarak da ebedî, olmaktır. Bu yüzdendir ki nice savaşlar verilmiştir. Bağımsız olmayan milletler asimile olarak yok olmaya mahkûmdur. Bağımsız olmayan milletler onur ve haysiyetlerini kaybeder, hüviyetsiz olarak varlığını sürdürür. Uluslar için en önemli kavramlardan biridir bağımsızlık. Bağımsızlığa düşkün olmayan milletler gelişemez

[40] Uluğ Turanlıoğlu, “Dereköy’de İlk Akşam”, *Köy Şiirleri*, Edirne Vilayet Matbaası, Edirne 1942, s.17.

ve refah içinde yaşayamaz. Atalarımızdan kalan bu mirası koruma görevi cephede askerlere, cephe gerisinde ise yazarlara düşmüştür. Bu yıllarda birçok yazar ve şair bağımsızlık kavramı üzerinde durmuş ve bu kavramın önemini belirten eserler ortaya koymuştur. Bu bağlamda eserler kaleme almışlardır.

Bağımsızlığını önemsemeyen milletler ne yaparsa yapsın toplumda yer edinemez. Şairler ve yazarlar gerek halkı aydınlatmak gerek duygu ve düşüncelerini iletmek için eserler kaleme almıştır. Bu noktada sanatı bir araç olarak görmüşlerdir. Bu araçla verilmek istenen duygu insanlar arasında geniş kitlelere ulaştırılmıştır. Tanzimat döneminde Namık Kemalle başlayan bağımsızlık aşkını eserlere yansıtmak Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin gibi birçok şair tarafından Milli Edebiyat döneminde devam ettirilmiş ve Cumhuriyet dönemi şairleri de bu temaya kayıtsız kalmamıştır.

Cumhuriyet dönemi şairlerinden olan Uluğ Turanlıoğlu da Millî Mücadele döneminde hem cephede hem de cephe gerisinde bağımsızlık için mücadele eden yazarlar arasında yer almaktadır. Bu havayı fiilen teneffüs etmiş olması bağımsızlık aşkıyla yandığını göstermektedir. O, şiirlerinde tam bağımsızlık temasını işlemiş bu da şiirlerinin büyük bir çoğunluğunu oluşturmuştur.

*"*Kudurmuş milyonlar bizi korkutmaz,

İstiklal yolundan ölsek dönmeyiz,

Şerefli yaşamak ruhumuzda haz,

İstiklal yolundan ölsek dönmeyiz![41]"

Bağımsızlık, Turanlıoğlu'nun şiirlerinde Türk milletinin dili olmuştur. Türklüğün hiçbir zaman hiçbir şeye boyun eğmemiş olması bu zamana kadar varoluşunu destekler niteliktedir. Bağımsızlık uğruna fani dünyadan göçüp gitmeyi göze alan şair yılmadan cephede ve cephe gerisinde bir cengâver gibi mücadele etmiştir. Şair, yaşadığı bu derin duyguları şiirlerinde ifade etmekten kendini alıkoyamamıştır. Bayrağın göklerde dalgalanmasını kendi varlığından üstün tutan

[41] Uluğ Turanlıoğlu, 'İstiklal Aşkı'', *Edirne'den Kars'a Kadar Bu Vatan Bizim*, 'İstanbul 1997, s.6.

şair, fani bedenini vatanı uğrunda hiçe saymıştır. Turanlıoğlu, bağımsızlığı bir zafer kabul etmiş, pes etmeden savaşmış yurt için canını dişine katmış bir şairdir.

*''*Hep ileri adımlar at,

Her gün çalış her gün yarat,

Emeğinle yurda can kat,

Sana durmak yaraşır mı?''[42]

Şair, bağımsızlığın yalnızca fiilen savaşmakla olmadığını düşünce olarak kendini geliştirdikçe bağımsızlığa kavuşulacağını da çoğu şiirlerinde vurgulamıştır. O, mücadele etmenin bağımsızlığa diğer milletler arasında dik duruşa olan katkısını gözler önüne sermiştir. Şair, vatanı her daim ileriye taşımanın boyun borcu olduğunu düşünmektedir. Hem üretmiş hem savaşmış bu şekilde başarıyı yakalamıştır. Bir Türk genci olarak şair, vatanı vatan yapan uğrunda verilen mücadeleler ve bu uğurda kazanılan zaferdir düşüncesini şiirlerine satır satır işlemiştir. Şair, kişilerin emellerini gerçekleştirmek için elden gelenin fazlasını yapmalarının onları ilelebet geleceğe taşıyacağını düşünmektedir.

*''*Vatanın kimseden yoktur korkusu,

Düşmanı yerlere seren milletiz.

Bir engel olamaz bizlere pusu,

Tarihe nice ders veren milletiz.[43]''

[42] Uluğ Turanlıoğlu, '' Sana Durmak Yaraşır mı?'', *Edirne'den Karsa Kadar Bu Vatan Bizim*, İstanbul 1957, s.13.
[43] Uluğ Turanlıoğlu. *'*Zaferden Zafere'', *Edirne'den Karsa Kadar Bu Vatan Bizim*, İstanbul 1957, s.15.

Millî duygulara yürekten bağlı olan şair, tarihte durmadan savaşıp zaferler kazanan millet olarak başarmaktan asla vazgeçmeyen Ulu Önder'in milletine emanet ettiği yurdu korumak ve yüceltmek gerektiğini her daim şiirlerinde vurgulamıştır.

Turanlıoğlu, millî bir heyecan ve vazife aşkıyla dolu olan bir şairdir. O eserlerinde bağımsızlığın gür sesi olmuştur. Millî duygularla yazdığı *Trakya'dan Bir Ses, Memleket Şiirleri, Köy Şiirleri, Bir Edirne Armağanı, Aşk ve Vatan Şiirleri, Edirne'den Karsa kadar Bu Vatan Bizim* eserlerini yoğun duygularını aktararak ele almıştır. O, tüm samimiyeti ve içtenliğiyle kendini bu yola adamış engin insanlardan biridir. Onu anlamak için vatanın toprağıyla, bayrağıyla, köylüsüyle, acılarıyla iç içe olmak lazımdır. O böyle bir aşk duyan, millî duygulara bağlanmış öz Türk çocuğudur. Duygularında ne kadar gerçekçi olduğu cam gibi açıktır. Gönlünü Türk topraklarına vermiş hakiki bir vatanseverdir. Turanlıoğlu millî duyguları terennüm eden şairdir. Şiirlerine tam egemenlik duygusu hâkimdir. Turanlıoğlu'nun dizelerinde bağımsızlık rüzgârı esmektedir. Bağımsızlığın oluşmasında en büyük rolü üstlenen Türk ordusunun katkılarını görmezden gelmeyen şair, bu aziz orduya şiirlerinde yer vermiştir. Onun için ordu, kale demektir. Türk milletinin ordusuna zeval gelmemesi için elinden geleni yapmış maddi ve manevi olarak onların destekçisi olmuştur.

"Süngün zulmü yere serdi,

Gücün bize kuvvet verdi,

Haksızlıklar sona erdi,

Yaşa sen Ey Türk ordusu!

Her cefayı sildik artık,

Hür olmayı bildik artık,

Başlarımız dimdik artık,

Yaşa sen ey Türk ordusu![44]”

Şaire göre Türk milleti azim ve çalışkanlığı sayesinde başarıya ulaşmıştır. Türk milletinin bağımsızlığı için çok mücadeleler veren bir millet olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Onun milletinin bu yolda en büyük gücü Türklüğü olmuştur. Türk milletini medenî ve refah milletler arasına taşımak şairin en büyük ideali olmuştur. Yaşanılan karanlık günlerden sonra kazanılan hürriyeti aydınlık yarınlara taşımayı hedefleyen şair Turanlıoğlu, vazifesini en kusursuz şekilde yerine getirmiştir. Şair, şiirlerinde halkına seslenmeyi ihmal etmemiştir. Turanlıoğlu da ataları gibi şüphesiz bu yolda vazifeye atılmayı hiç tereddütsüz kabul edenlerdendir. Şaire göre Türk milletinin en temel görevi de budur zaten. O, buna yürekten bağlı olmuş, eserlerini bu doğrultuda ele almıştır.

*“*En sarp yarları aşmak,

Ulusça hür yaşamak,

Gayemiz, andımızdır.[45]”

Turanlıoğlu, bu dizeleriyle düşüncelerinin aynası olmuş, topluma ışık tutmuştur. Şair için Türk bayrağının coşkuyla dalgalanması, ezanın yankılanması, topraklarda özgürce yaşanması ancak egemenlikle mümkün olmuştur. Turanlıoğlu da bunun için her daim çalışan, emek veren, bir şair, bir asker, bir vatandaştır.

*“*Erce ölmek değil tasa,

Tam özgürlük temel yasa,

İşte çıktık Türk Kıbrıs’a.

Türk arkadan vurulur mu?

Vurulursa durulur mu?”[46]

---

[44] Uluğ Turanlıoğlu, ‘’Yaşa Sen Ey Türk Ordusu’’, *age.*, s.22.
[45] Uluğ Turanlıoğlu,‘’ Gayemiz-Andımız”, *age.*, s.27.
[46] Uluğ Turanlıoğlu, ‘’Türk Ordusu Kıbrıs’ta’’, *age.,* s.20.

II.II.II. Vatan

Vatan kavramı Türk kültüründe 'kişinin doğduğu yer, ata yurdu' anlamı dışında, Batı kültüründe gelişen fikir hareketlerinin etkisi ile 'belli bir ulusun, yetki alanıyla belirlenmiş ortak bir toprağın işgal edilişi' şeklindeki tanımı Tanzimat Fermanı'nın ilanı ile yerleşmiştir. Ancak şu da bilinen bir gerçektir ki hem İslamiyet öncesi hem de İslamiyet sonrası Türk kültüründe üzerinde yaşanılan toprağa değer verilmiş, yurt kabul edilmiştir.

"Bir insanın doğup büyüdüğü veya yaşadığı yer, memleket' ya da 'bir kimsenin köyü, kasabası, şehri' olarak sözlüklerde farklı şekillerde tanımlanan vatan kelimesi, Arapça kökenli bir kelime olup Türk-İslam tarihinin çeşitli evrelerinde uluş (ülke), yurt, toprak, mülk, memleket, memâlik-i mahrûsa, memâlik-i şahane, babayurdu ve anavatan gibi kavramlarla karşılanmıştır. Batı kültüründe ise vatan; homeland, country, fatherland, motherland, die Heimat, das Vaterland, patrie kelimeleri ile anlam bulmuştur."[47]

Geleneksel Osmanlı anlayışında vatan, doğum yeri ile oturulan yer anlamına gelmektedir ve ne vatan ne de memleket, hiçbir şekilde ulusal içeriğe sahip değildir.1839'da Gülhane Hatt-ı Hümayunu'nun ilanına kadar Osmanlı İmparatorluğu'nda din ideolojisi hâkimken ve bu ideoloji de ancak Müslüman tebaa için birleştirici bir anlam taşıyorken 'vatan' kelimesi henüz siyasî bir değer içermemektedir ve halk için ancak mahalli bir değere sahiptir. Yani vatan herkese doğduğu yeri hatırlatır. Hatt-ı hümayunlarda ve muahedelerde, vatan kelimesine muadil olarak 'Memalik-i Mahrusa', 'Memalik-i Şahane' tabirleri geçmektedir.[48] "Bizzat Osmanlı Devleti'nin resmî sıfatlarından birisi olan 'Memalik-i Mahrusa-i Şahane' iyi korunmuş topraklar manasına gelir. Bu konuda Selim Deringil: "Trajik olansa bu toprakların özellikle 17.yüzyıldan sonra hiç de iyi korunamadığıydı. Devletin dağılma tehlikesinden söz edilen her yerde 'Hüda negerde' (Allah esirgesin) ifadesi, nerdeyse Tanrının inayetini harekete geçirmek için gereken

[47] Tevfik Sütçü, "*Tanzimat Sonrası Türk Edebiyatında Vatan Temi (Başlangıçtan 1918'e kadar)"*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2004, s.22.

[48] Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi Cilt VII*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1988, s.323- 324.

sözcüklermişçesine dile getiriliyordu…"[49] yorumunu yapar. " Tanzimat'ın ilanından sonra Fransız Devrimi'nin yarattığı yeni fikir hareketlerinin Osmanlı İmparatorluğu'nda tanınmasıyla vatan kavramı siyasi bir anlam da üstlenir. Bernard Lewis, 19.yüzyıl boyunca Fransız 'patrie' kavramının İslamî 'vatan' kelimesini etkilediğini belirtir."[50]

Özellikle Divan edebiyatında insanın doğduğu yer, memleket, sıla ve sevgilinin bulunduğu muhit şeklinde ortaya çıkan vatan, Fuzuli'nin gazelinde sevgilinin semti olurken[51] ağabeyi İkinci Bayezid ile giriştiği taht kavgası sonucu vatanını terk etmek zorunda kalan Cem Sultan'ın şiirlerinde vatan sevgisi ve hasreti şeklinde karşımıza çıkar.[52]

Tanzimat döneminde temel düşünce 'İttihad-ı Anâsır', yani Osmanlı toprakları üstündeki tüm unsurların bir olduğu fikridir. Vatan, üzerinde yaşayan Müslüman ve gayrimüslimlerin ortak toprağıdır.

Cumhuriyetin ilk yılları olan 1911-12 yıllarında Osmanlı İmparatorluğu'na büyük bir travma yaşatan ve Balkanlardaki toprakların kaybedilmesiyle sonuçlanan Balkan Savaşları, yine 1912'de Trablusgarp ve Bingazi'nin yitirilmesi ve en nihayetinde Çanakkale, Yemen, Sarıkamış gibi cephelerde Osmanlı Ordusu'nun vatan savunması için verdiği mücadelelere rağmen Sevr Antlaşması ile tüm İmparatorluğun parçalanıp işgal edilmesi, Osmanlı Devletinin de sınırlarının tamamen değişmesine neden olur. Türklerin, elde kalan son vatan toprağı olan Anadolu'da bir nevi varoluş mücadelesi verdiği Kurtuluş Savaşı ve sonrasında kazanılan zaferle Osmanlı İmparatorluğu'nun yerine Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur. İşte tüm bu kazanılan zaferler sonucunda Türkiye Cumhuriyetinin yazar ve şairleri çeşitli türlerde eserler vererek sahip oldukları bu ülkenin değerini gözler önüne sermek istemiştir.

---

[49] Selim Deringil*, İktidarın Sembolleri ve İdeoloji II. Abdülhamid Dönemi (1876-1909),* Çeviren: Gül Çağalı Güven, 2.bsk. Yapı Kredi Yay., İstanbul 2002, s.51.

[50] Bernard Lewis*, Modern Türkiye'nin Doğuşu,* Çeviren: Prof. Dr. Metin Kıratlı, 9.bsk, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2004, s.332.

[51] Necat Birinci, "*Namık Kemal'den Önce Şiirimizde Vatan Teması Üzerine*", Namık Kemal Sempozyumu Bildirileri, Doğu Akdeniz Üniversitesi, 27-28 Nisan 1998, s.47-58.

[52] Nihad Sami Banarlı, "Edebiyatımızda Vatan Sevgisi ve Fikret'in Vatancılığı", *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, Yıl.1, Sayı:4 Ekim 1972, s.53-64.

Cumhuriyet dönemi şairlerinden olan Uluğ Turanlıoğlu'nun şiirlerinin en başında gelen temalardan biri de ''vatan''dır. Türk olmasından kaynaklanan millî duyguları, bir ideoloji oluşturacak kadar güçlüdür. Millî kimliğiyle tanınan şair kendisini de şiirlerinde bu şekilde tanımlar. O, taşıdığı Türk kimliğiyle övünmektedir. Onun için millî dava kutsaldır. Çünkü "İslam'da 'hubbü'l vatan mine'l iman'(vatan sevgisi imandandır) düsturu egemendir. Kahraman, vatan uğruna ölünce, Gök Tanrı inancında Kut mertebesine erişmiş olur. Bu değerler uğruna ölmek Tanrı buyruğudur."[53] Şair, bu buyruk uğruna ölmeyi bir güzellik olarak kabul eder ve milletinin uğradığı zulüm ve haksızlıklara inancının gücüne sığınarak karşılık vermiştir. Çünkü Turanlıoğlu, bu gücün her şeyin üstünde olduğuna inanmaktadır.

Vatan, şair için gurur verici, kutsal bir yerdir. Turanlıoğlu için vatan demek yuva demek, toprak demek, yurt demektir. Vatan köleliğe mahkûm olmamak, özgürlük ve egemenlik içinde olmak demektir. Vatan, aynı dili konuşmak aynı dini yaşamak aynı sosyal ve kültürel yaşantıda buluşulacak insanlarla refah içinde olmaktır. Türklere emanet edilen bu topraklara sahip çıkmak herkesin görevidir. Bu yüzden vatan teması toplumsal temaların içinde karşılaşılan temalardan biri olmuştur.

Uluğ Turanlıoğlu'nun millî tarihine karşı hissettiği bu sorumluluğu Mehmet Kaplan her ferdin taşıması gerektiğini vurgulayarak şöyle ifade eder: *"Millî benlik duygusunun yaşaması için yetişen her neslin kültür yolu ile millî tarihin içinden geçmesini zarurî görüyorum. Aksi takdirde millî benlik duygusu kaybolur, o kaybolunca da "kültür emperyalizmi" denilen şey meydana gelir.*[54]

Millî tarihini şiirlerinde yalnızca anlatmakla kalmayan şair, çoğunlukla propagandalaştırmış ve bu propagandayı yaparken gücünü tarihten ve sarsılmaz inancından alarak geleceğe yön vermeye çalışmıştır.

Geriye dönüp bakıldığı zaman isimlerini tarihe kazımış olan milletler vatanına sahip çıkan, bu uğurda savaşlar veren, mücadele edenler olmuştur. Ancak vatanına sahip çıkmayan toplumlar tarihin tozlu sayfaları arasında yok olmaya

---

[53] Mitat Durmuş, *Mitopoetik Şair Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu*, Manas Yay., Ankara 2010, s.93.
[54] Mehmet Kaplan, *Kültür ve Dil*, Dergâh Yay., İstanbul 1995, s.143.

mahkûmdur. Günümüzde dahi toprak parçasına sahip olmak diğer toplumlar arasında söz hakkı edinmekle, kimlik kazanımlarına sahip olmakla doğru orantılıdır. Vatan sevgisi can sevgisinden önce gelmektedir, savaşların büyük çoğunluğu bu yüzden yapılmaktadır. Çünkü vatanın yok olması demek; insanların yok olması, başka milletlerin boyunduruğu altında azınlık durumunda olmak demektir. Yıllarca savaşların olmasında en temel sebep uğruna ölünecek vatan olmuştur. Millî şair Mehmet Akif Ersoy da milletimizin marşı olan İstiklal Marşı'nda vatanı şu dizelerle ifade etmektedir;

*"*Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı!

Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.

Sen şehîd oğlusun, incitme, yazıktır atanı;

Verme, dünyâları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?

Şühedâ fışkıracak, toprağı sıksan şühedâ!

Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Hudâ,

"Etmesin tek vatanımdan beni dünyâda cüdâ.

Ruhumun senden, İlâhî, şudur ancak emeli:

Değmesin ma'bedimin göğsüne nâ-mahrem eli!

Bu ezanlar-ki şehâdetleri dînin temeli

Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli"

Şair, bu dizelerinde bağımsızlığa düşkünlüğünü gözler önüne sermektedir. Turanlıoğlu gibi bu temayı işleyen bir diğer şair bayrak şairi olarak bilinen Arif Nihat Asya'dır;

"Ezanımdan alışıp tekbire,

Buldunuz mutluluk, imanımla…

Vatan ettim sizi ey topraklar

Beş vakit dalgalanıp alnımla.”

Yazar Mithat Kuntay’ın şiirindeki bu dizeler kendisinin konuya ait düşüncelerini özetlemektedir;

*“*Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır,

Toprak eğer uğrunda ölen varsa vatandır.”

Tüm bunlardan hareketle birçok şair Turanlıoğlu ile aynı fikir etrafında toplanmış, bu düşüncede eserler ortaya koymuştur.

Turanlıoğlu, vatanı sevmek ve onu her şekilde müdafaa etme fikrindedir, onun dini inanışıyla vatan sevgisi örtüşmektedir. İslam inancı, vatan uğrunda ölmeyi manevi bir boyut kabul etmektedir. Vatan uğruna, yaratıcının yüksek mertebesine ulaşmış nice şehitler olmuştur.

Bu temaya sıkça yer veren şair Turanlıoğlu için bağımsızlık ve egemenlik kavramları bu uğurda savaşılacak en önemli temalardan biri olmuştur. Şair için vatan söz konusu olduğu vakit akan sular durmaktadır. Vatanı korumak ve yüceltmek onun en temel vazifelerinden biri olmuştur.

“Parmaklar tetikte, ufukta gözler,

Bu bayrak bizimdir; bu vatan bizim!

Çelikten bir kale sınırdan asker,

Bu bayrak bizimdir; bu vatan bizim!

Bembeyaz bir lale göklerde hilal,

Bir zafer çelengi gül veren her dal,

Damlarda Nabız Mustafa Kemal,

Bu bayrak bizimdir; bu vatan bizim!

Bin ölüm yağarken gökten, denizden,

Cepheden kaçanlar değildir bizden,

Bir ulus yücelir her şanlı izden,

Bu bayrak bizimdir; bu vatan bizim![55]''

Şaire göre savaşmak, milleti yüceltmek için savaşmak ebediyeti sağlayacaktır. Şair eserlerinde vatanı için fedakârlıktan kaçanları hain olarak nitelendirmektedir. O, vatan uğrunda can vermeyi her bireyin temel vazifesi olarak görmüş dolayısıyla bu vazifeden kaçanları hayatları boyunca kimliksiz yaşamayı hak edenler olarak görmüştür. Şair, Türklüğün hiçbir milletten medet ummayacak kadar ulu olduğunu vurgulamaktadır. O, şiirlerinde dosta düşmana asla boyun eğmeyeceğini haykırmaktadır. Vatanı devrilmez bir kale olarak görmektedir. Bu da şairin vatansever kişiliğini gözler önüne sermektedir.

*''*İnmeyen tek bayrak, yenilmeyen er,

Sarsılmayan iman, ölmeyen zafer,

Sülün minareler, tarih köprüler,

Bugün de bizimdir; yarın da bizim![56]''

Şair hürriyeti, hakkı, refah ortamını vatanında bulmuştur. Vatanı vatan yapan en temel husus: onun için savaşan, mücadele eden, canını ortaya koyan askerlerdir. Turanlıoğlu da bu askerden biridir. Turanlıoğlu'nun şiirlerinde bütünden parçaya gidildiğinde en üst basamakta vatan teması yer almıştır.

---

[55] Uluğ Turanlıoğlu, 'Bu Vatan Bizim '' *Trakya'dan Bir Ses,* İstanbul 1983, s.32.
[56]Uluğ Turanlıoğlu, ''Edirne'den Karsa Kadar'' *Edirne'den Karsa Kadar Bu Vatan Bizim*, İstanbul 1997, s.2.

Yosunlu taşlarda dinlenen zaman,

Beyaz duvarları bayrak yapan kan,

Hâsılı bu hava, bu mutlu vatan,

Bugün de bizimdir; yarın da bizim![57]

Şair düşüncelerde ulusal kimlik kazanılmadan bireysel kimlik kazanılmayacağı vurgulamaktadır. Onun nezdinde ulusa sahip çıkmak birey olarak var olmak demektir. Sınırlarda can veren her Türk genci, milletinin ve dolayısıyla kendisinin var olmasında önemli bir role sahip olmaktadır.

Şair, her zaman yurdunu ileriye taşıma arzusu içinde olmuştur. Şair damarlarında akan kanı vatanı için gözünü kırpmadan feda etmiştir. Vatanı korumak onu tutsaklıktan kurtarmakla mümkün olacaktır. Fikir ve düşünceleriyle vatanına ışık tutan bireylerden olan şair bu uğurda görüş ayrılığı yaşadığı zihniyetlerle de savaşmıştır. Bu durum da şairin savaş kelimesini fikren ve fiilen yaşadığını göstermektedir. Edirne'de cephede düşmanla savaşan şairin millî duyguları yoğun olarak hissetmesi olağan bir durumdur. Bu da uğrunda savaştığı Edirne'yi onun için kutsallaştırmıştır.

"Yaşamak için, hak için,

Kaynaşalım için için,

Bu yurt için bu hak için,

Canımızı verelim hey!"[58]

Vatan sevgisi şairin beyninde olduğu gibi dillinde de varlığını sürdürmüştür. Bu sevgiyi satırlarına ince ince işlemiştir. Vatanı bir bütün olarak ele aldıktan sonra yaşadığı şehirleri de şiirlerinin teması haline getirmiştir. Dolayısıyla belli başlı şehirler üzerinde yoğunlaşmıştır. Bunlar memleketi olan Kırklareli, savaştığı ve uzun yıllar yaşadığı Edirne, görev yaptığı bölgelere dâhil olan Çanakkale olmuştur.

[57] Uluğ Turanlıoğlu, *age*., s.2.
[58] Uluğ Turanlıoğlu, "Çağrı-I-" *age.*, s.8.

Bu üç şehir üzerinde şiirlerini şekillendirmiştir. Şiirlerinde görev yaptığı İstanbul'a da değinmiştir ancak bir tema oluşturacak yeterlilikte olmamıştır.

II.II.III. Edirne

Arda ile Tunca nehirlerinin Meriç nehri ile birleştikleri yerde kurulmuş olan Edirne, doğuda Kırklareli ve Tekirdağ, güneyde ise Çanakkale ve Ege Denizi, kuzeyde Bulgaristan ve batıda Yunanistan ile sınırları içerisinde bulunmaktadır.

Bir yüzyıla yakın Osmanlı Devletinin başkenti olan şehir hızla gelişir. 1453 yılında İstanbul'un alınmasıyla başkent unvanını İstanbul'a devreden Edirne, İmparatorluğun ikinci merkezi olarak bilim, kültür ve sanat kenti olarak gelişmesini sürdürmüştür. İmparatorluğun mirası olan camiler, kervansaraylar, hanlar, hamamlar, köprüler, medreseler gibi tarihi yapılara sahip Edirne muhteşem mimarisiyle şehre gelenleri ilk karşılayan, onları selamlayan yapılardır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun payitaht-ı olan Edirne; bilim, sanat ve kültür alanında önemli faaliyetlerin yapıldığı, mimari, hat ve süsleme sanatında özgün örneklerin verildiği bir kent olmuştur. Tarihte "Serhat Kenti" ve ''Der-i Saadet'' (Mutluluk Diyarı) gibi çeşitli unvanlarla anılmış olan kent, Osmanlı İmparatorluğu'nun gösterişli geçmişine tanıklık etmiş yapılarıyla da adeta açık hava müzesi niteliği taşımıştır.

Bulunduğu konum ve siyasi yönüyle büyük işgaller altında kalmış bir şehir olan Edirne işgalcilere karşı büyük direniş göstermiştir. Bu politik yapısıyla çoğu kez düşmanla karşı karşıya gelmiştir. 1828–29 ve 1877–78 Osmanlı Rus savaşları sonunda işgaller yaşayan Edirne, 1912–1913 Balkan Savaşı'nda Bulgar, 1920 yılında ise Yunan işgaliyle yıkıma uğramış. Kurtuluş Savaşı'nın ardından 25 Kasım 1922'de Türk Ordusu Edirne'yi geri almıştır. Kazanılmak için uğruna bu kadar savaşlar verildikten sonra bilhassa Kurtuluş Savaşı sonrasında ülkenin şair ve yazarları bu şehrin hem siyasi hem de kültürel ve sosyal önemini gözler önüne sermek için işe koyulmuş bu konuda çeşitli eserler meydana getirmişlerdir.

İnsanlığın var oluşundan bu yana bazı şehirler ve şairler egemenliğin sesi olmuştur. Bu seslerden biri olan Uluğ Turanlıoğlu, şiirlerinin büyük çoğunluğunda

Edirne'yi işlemiştir. Öyle ki bu şehri *Edirne'den Kars'a kadar Bu Vatan Bizim, Edirne ve Kırkpınar Şiirleri* kitaplarına isim olarak koymuştur. Şiirlerinde Edirne adeta dile gelip konuşmuştur. Şiirlerinde Edirne'nin gür sesi olan şair, bağrında yaşattığı bu derin duyguları mısralara dökerken nakkaş gibi ince ince işlemiştir. Şiirlerinin ana temasını oluşturan asıl husus Edirne'nin kurtuluşuyla içinde oluşan sevinçtir.

Uluğ Turanlıoğlu, Edirne aşığı bir şair olmuştur. Bir serhat şairi olarak da bilinen Turanlıoğlu'nun şiirlerinde Edirne bir başka şekle bürünmüştür. Yahya Kemal için İstanbul neyse Uluğ Turanlıoğlu için Edirne odur. O, Edirne'ye hakikaten candan bağlıdır. Edirne, Leyla; Uluğ Turanlıoğlu, Mecnundur. Mecnun'un yüreği Leylası için nasıl kor olmuşsa Turanlıoğlu'nun yüreği de Edirne için çarpmıştır. Onun şiirlerinde bu bağlılığı görmemek imkânsızdır.

*"*Taşlarında heybet, kırlarında şan,

İmanla yıkanır koynunda zaman,

Yaşayan bir tarih, sende her mekân,

Ey nazlı melike, ey şanlı belde!"[59]

Bu dörtlükten de anlaşıldığı gibi şair Edirne'de yaşamakla kalmamış, onu mısralarında yaşatmıştır. Onun için Edirne bir yaşam tarzı, yaşama arzusu olmuştur.

Edirne sevgisi onda beşeri aşk olgusunu geliştirmiştir. Şiirlerinde Edirne'den sevgilisinden bahseder gibi bahsetmesi de dikkate şayan bir husustur. İçindeki sevgi açlığını yıllarını verdiği şehirde bulmuş, ruhunu onunla doyurmuştur.

"Uslu uslu aktın yeter

Melül melül baktın yeter,

Beni nice yaktın yeter,

Bas bağrına beni Tunca."[60]

---

[59] Turanlıoğlu Uluğ, "Bir Edirne Armağanı*"*, *Edirne Şiirlerinden Seçmeler,* Edirne Matbaası, Edirne1990, s.3.

Turanlıoğlu, Edirne sevgisini millî duygularla yeşertmiştir. Bu durum içinde bir yerlerde var olan, gün yüzüne çıkmayı bekleyen vatan sevgisinin meydana gelmesine katkı sağlamıştır. Bu sebepte Türk edebiyatına vatansever bir şair kazandırmıştır. Şair, şehir temalı şiirlerinde sevgisini konuşturmuştur. Onun şiirlerinde Edirne'nin sokakları, nehirleri, köprüleri, çeşmeleri, hanları, hamamları, konakları, doğası, camileri, Kırkpınar'ı, Tunca'sı Meriç'i, yer almıştır.

*"*Hamamlar, çeşmeler serpilmiş yer yer.

Yüzlerce minare gökleri deler,

Hep Türk'ün eseri hanlar, köprüler

Değeri ölçüsüz mekân buradadır."[61]

Turanlıoğlu, şiirlerinde çoğunlukla Edirne'nin yerel güzelliklerini dile getirilmiştir. Şair, uzun yıllar Edirne'de yaşamış olup Edirne'nin tarihi ve mistik havasına şiirlerinde yer vermiştir. Şiirlerinde bu kadar sık Edirne'ye yer vermesinin asıl sebeplerinden biri de Turanlıoğlu'nun II. Dünya Savaşında Edirne'de savaşmış olmasıdır. Bu yüzden bu şehir Turanlıoğlu için bir tarih, bayrak ve ülkü olmuştur. Bu duygu onun şiirlerinin feneri olmuştur. O, sanat hayatındaki yolunu bu şiirlere yansıyan ışıkla bulmuştur.

*"*Süngümüzle serdik toprağa yası

Sınırda can veren yaman buradadır,

Bir şehir değildir, vatan burası,

Mermerde yıkanan zaman buradadır."[62]

Buradan hareketle millî duygulardaki şiirleri yazın hayatının büyük bir kısmını oluşturmuştur. Şair Edirne'yi anlatırken bin bir renkle anlatmıştır. Onun şiirlerini okuyup kendini Edirne'nin tarihinde bulan nice insanlar var olmuştur.

---

[60]Uluğ Turanlıoğlu, ''Tunca'', *age.,* s.13.
[61]Uluğ Turanlıoğlu, '' Edirne Destanı'' *age.,* s.4.
[62]Uluğ Turanlıoğlu, ''Edirne Destanı'' *age.,* s .4.

Kendi içinde olan bu sevgiyi dostlarıyla paylaşmak onun en büyük arzusu olmuş ve bunu başarmak için elinden geleni yapmıştır. Ondaki bu duyguyu anlamak için onun gibi vatan toprağıyla yoğrulmak gerekmektedir. Turanlıoğlu, Edirne'ye ait şiirlerinde şehrin kızlarının şen olduğunu, evliyaların bolluğunu, taşın ve toprağın tarih koktuğunu, sabahın ferahlığını, gecenin hüznünü, çiçeklerin rengini anlatılmıştır. Kısacası Edirne'de görebildiği her şeyi şiirine almıştır.

*"*Bir başka vatan:

Hep kan kırmızı açar dallarında çiçekler.

Ve toprağında sessizce uyur Mehmetçikler."[63]

Şair Edirne'yi şiirlerinin vazgeçilmez unsuru haline getirirken göze çarpan önemli bir nokta da en çok değindiği Meriç olmuştur. Birçok şiirinin teması olan Meriç, *Bizim Meriç, Meriç Konuşuyor, Meriç Boylarında, Meriç Kıyılarında, Meriç'e Özlem* gibi isimlerle eserlerinde yer almıştır.

"Kardeşleri Tunca, Arda,

Fatih yatmış Saray'ında.

Kızlarında ince bir naz,

Mihrabında dua-niyaz.

Bizim Meriç billur gibi."[64]

Şair, Kırklareli doğumlu olsa da Edirne'yi bu kadar sahiplenmesi ve Meriç'ten bizim diye bahsediyor olması şehri çok sahiplendiğinin göstergesi olmuştur. Şairin şiirinde belirttiği üzere, Meriç'i ve Tunca'yı bir kardeş gibi görmesi şiirlerinde Meriç kadar olmasa da Tunca'yı da dile getirdiğinin göstergesidir.

Boralarla savaşır,

Sınırda bayraklaşır,

---

[63]Uluğ Turanlıoğlu, ''Bir Başka Şehir'', *age.,* s.11.
[64]Uluğ Turanlıoğlu, ''Bizim Meriç'', *age.,* s.12.

Tunca'mızın suları.[65]

Şair Tunca'yı, Meriç'i, Uzunköprü'yü Edirne'nin tarihiyle bütünleştirdiği için ayrı bir önem vermiştir. Onun için bu şehir bağımsızlığın ruhunu yansıtmaktadır. Edirne, millî birlik ve beraberlik duygusuyla bir toprak parçasının vatan haline gelmesinin en büyük kanıtıdır. Edirne, Turanlıoğlu'nun şiirlerinde bir çatı görevi üstlenmiştir. Şair, Edirne temasıyla bağımsızlık, egemenlik, varoluş, yurt sevgisi gibi birçok manevi duyguyu harmanlayıp okuyucusuna sunmuştur. Edirne, onun damarlarına kan, şiirlerine can olmuştur. Bu ölçüde sahiplendiği Edirne'de yaşamak onun için büyük bir nimet olmuştur buna istinaden orada doğan, büyüyen herkesi son derece şanlı görmüştür.

*"*Ezelden vurgunuz hakkın sesine,

Palavra savurmak elin nesine,

Eserler şahittir bizim Edirne,

Bu yurdu öz vatan yapan buradadır."[66]

II.II.IV. Kırklareli

Tarihin hemen her döneminde jeopolitik konum itibariyle önemini daima koruyan bir şehirdir Kırklareli. Pek çok medeniyete ev sahipliği yaptığı gibi özellikle Osmanlı döneminde Yunan, Bulgar ve Türk halkının bir arada yaşadığı nadir kentlerden biri olmuştur. Türklerin Balkanlara açılan kapısı olan şehir, Osmanlı döneminde 450 yıllık Balkan hâkimiyeti her alanda olduğu gibi kültürel anlamda da bir alış verişin yaşanmış olması yadırganamayacak bir gerçektir. Bugün en güzel örneklerinden biri de aynı şehirde caminin ve kilisenin bulunmuş olmasıdır. Bu yüzden şehrin kültür yelpazesi oldukça geniştir.

---

[65]Uluğ Turanlıoğlu, ''Tunca'mızın Suları'' *age.,* s.17.
[66]Uluğ Turanlıoğlu, ''Edirne Destanı'', *age.,* s.5.

Kırklareli, Uluğ Turanlıoğlu'nun doğup büyüdüğü memleketidir. Millî kimliğiyle tanınan şairin kendi memleketine şiirlerinde yer vermemiş olması mümkün değildir. Şiirlerinin büyük çoğunluğunu Edirne oluşturwhile da şiirlerinde memleketine de değinmiştir. Trakya ozanı olarak bilinen şair, halkın büyük çoğunluğunun takdirini kazanmıştır. Şair, şehir temalı şiirlerinde çoğunlukla yerel güzellikleri dile getirmiştir. Memleketin taşı, toprağı, duvarı, çeşmesi, yolları, havası vb. kavramlar şiirlerinde karşılaşılan unsurlardandır. Memleketinin güzelliklerine hislerini de ekleyerek onları bir şiir haline getirmiştir.

*"*Bu yurdun akşamı durgun bir sudur,

Bu suyun rengine vuruldum bugün,

Bu yurdun akşamı yar uykusudur,

Uykuya dalarak duruldum bugün."[67]

Kırklareli, Turanlıoğlu'nun doğup büyüdüğü yer olması sebebiyle ayrı bir öneme sahiptir. Şair, Kırklareli'nin ilçesi olan Vize'ye de şiirlerinde yer vermiştir ancak Pehlivanköy'e pek değinmemiştir.

"Denizler ötesinde de güzel, güzelmiş vatan.

Size Vize'yi bilmem nasıl, nasıl anlatsam.

Çanakkale'de yosun, Edirne'de gül kokar.

Vize'de deste deste karanfildir akşamlar.

Bu yemyeşil diyarı bilmem nasıl anlatsam."[68]

Şehirleri daha çok fiziksel özellikleriyle ele alan şair bunu başarılı bir şekilde gerçekleştirmiştir. Şair, şiirlerinde fiziki unsurlarla beraber şehrin birlik ve beraberlik içinde kardeşçe yaşadığını eserlerine yansıtmıştır.

---

[67] Uluğ Turanlıoğlu, "Edirne Destanı" *age.,* s.30.
[68]Uluğ Turanlıoğlu, Edirne Destanı" *age.,* s.31.

Tüm bunlara ilave olarak şair, Kırklareli temalı şiirlerinde sosyal olayların yanında bireysel olaylara da yer vermiştir. Tüm bunların ötesinde memleketinden uzak bir Turanlıoğlu düşünmek imkânsızdır. O, millî duyguları işledikçe var olmuştur.

"Sisli ufuklarına dalıp dalıp,

Duygularımı sevginle örmek isterim.

Ey İpsala'da dalgalanan bayrak!

Gölgeni mezarımda görmek isterim."[69]

İpsala'da duygularının şahlandığını vurgulayan şair, şiirlerini kaleme alırken hislerine engel olamamıştır. Bu yüzden memleketinde duyguların tertemiz olmasını memleketinin temizliğiyle özdeşleştirmiştir. Şair, İpsala'da herhangi bir kötü düşüncenin olmadığını, dağların tepelerin dahi saf duygularla örtündüğünü düşünmektedir. Tüm bunlar memleket şairi olan Turanlıoğlu'nun hayata bakış tarzını yansıtmıştır.

Şair, Kırklareli'nde doğup büyüdükten sonra belli bir müddet Edirne'de, Çanakkale'de ve İstanbul'da yaşamıştır ancak içten içe hep vatan özlemi çekmektedir. Şair, tekrar memleketi Kırklareli' ye döndüğünde orada aradığını bulamamıştır. Bu yüzde şair, şiirlerinde şehrinin değiştiğini ve o eski halinden eser kalmadığını vurgulamaktadır. Bunu bir şiirinde şöyle ifade etmektedir:

*"*Cebimde sararmış verdiğin mendil,

Ceviz yapraklarında uyumuş zaman.

Ne senin ne benim gençliğim değil,

Solan anılardır Kırklar'dan kalan.

Gerdanlı çeşme kimlerle söyleşir?

Kırklar'da beni anan kaldı mı ki?

[69] Uluğ Turanlıoğlu" İpsala'', *Aşk ve Vatan Şiirleri,* Edirne Matbaası, Edirne 1957,s.19.

İçimde neden bir şeyler depreşir?

Yoksa son yolculuk başladı mı ki?"[70]

Turanlıoğlu, sevgisi tarifsiz olan memleketinin adeta bir yabancı haline gelmesinden acı duymaktadır. Onun üzüntüsü kalbinin derinliklerinde kapanmayacak derin bir yara olmuştur.

II.II.V. Çanakkale

Çanakkale, yenilmez denilen İngilizlerin yenildiği, Türk kurtuluşunun imzasının atıldığı yer olmakla birlikte Türk milletinin en güzel destanı olmuştur. Turanlıoğlu Çanakkale'yi "Destanlar Diyarı'' olarak tanımlamaktadır. Çanakkale bağımsızlığın sembolü olmuş ve vatan uğruna en fazla can verilen toprak olmuştur. Millî duygularla yoğrulan şairin gezip gördüğü, yaşadığı yerlerden biri olan Çanakkale Turanlıoğlu'nda unutulmaz izler bırakmıştır. Bu yüzden Turanlıoğlu Çanakkale'yi de görev yaptığı diğer illerden olan Edirne ve Kırklareli kadar sahiplenmiştir. Turanlıoğlu Edirne'de cephede düşmanla karşı karşıya gelmiş bir asker olarak, düşmana silah çekmiş, bu uğurda mücadeleler vermiştir. Turanlıoğlu'nun Çanakkale'de savaşan şehitlerimiz ve gazilerimizle aynı duyguları yaşamış olması onun bu şehre yakınlaşmasında büyük rol oynamıştır. Bu yüzden onun şiirleri kendi hayatından izler taşımaktadır. Bu bağlamda düşünüldüğünde kimi şiirlerinde biyografi havası bulunmaktadır. Turanlıoğlu, yaşadığı hemen hemen her şehri şiirlerine yansıtmıştır. Bu da onun şairliğinin bir özelliği olmuştur.

*"*Toprağın üstünde gezerken

Atını düşünür duyan insan.

Düşünür ki kan kırmızı bir bayraktır,

Çanakkale'de vatan."[71]

---

[70] Uluğ Turanlıoğlu, "Kırklareli'', *Bir Edirne Armağanı*, Edirne Matbaası, Edirne 1990, s.29.
[71] Uluğ Turanlıoğlu, " Benim Çanakkale'm", *Aşk ve Vatan Şiirleri,* Edirne Matbaası, Edirne 1957, s.25.

Şair, şiirlerinde Çanakkale savaşlarına göndermeler yapmaktadır, Çanakkale'nin bu kadar önemli bir yere sahip olması bağımsızlığı temsil eden şehirlerden biri olmasıdır. O, Çanakkale'yle ilgili şiirlerinde şehitlere, gazilere, bu vatan için gözünü kırpmadan kendini ateşe atanlara ve kan kırmızı bayrağa atıf yapmaktadır. Bundan dolayı şiirlerindeki sosyal temaların hemen hepsi kahramanlık temasıyla iç içedir.

"Senden ayrılsam da aşkın içimde, inan Çanakkale'm!

Destan memleket, sevgili vatan, can Çanakkale'm!

Gurbetin en güzel günlerini sen tattırdın bana,

Selam şehitlerine, selam gazilerine, selam hisarlarına!"[72]

Şair, bu dizelerde Çanakkale Destanı'na atıf yapmaktadır. Şairin Çanakkale'de olduğu her dakika tarihte yapılan savaşlar gözünün önünden bir film şeridi gibi geçmektedir. Vatan uğruna yapılan bu savaşlara karşı asla duyarsız kalamayan şair bunları şiirlerinde işlemiştir. Çanakkale, şairin içinde olan duyguları depreştirmiş ve bu bağlamda eserler kaleme almasını sağlamıştır.

"Top sesleri geliyor karşı kıyılardan,

Sanki kanlar içindedir hala vatan.

Kıpkırmızı her çiçek her yaprak, her dal

Ve Anafartalar sırtlarında nöbette Mustafa Kemal."[73]

Dolayısıyla şairin şiirleri satır satır yaşanmışlık içermektedir. O, şiirlerinin tarih kokan her mısrasına kendi duygularını yerleştirmiştir. Çanakkale'de topraklar kırmızı kanla boyanmış, dağlara mermiler gömülmüştür. Turanlıoğlu, Çanakkale'de bulunduğu zaman zarfında yaşanılan birlik ve beraberlikle dolu, zafer getiren günleri an be an hissetmiştir.

*"*Rüyalarımda bile tavaf eylerim destanlar diyarını,

[72]Uluğ Turanlıoğlu, "Benim Çanakkale'm", *age.,* s.25.
[73] Uluğ Turanlıoğlu, "Benim Çanakkale'm", *age.,* s.25.

Ufuklarında seyrederim şafaktan bayraklarını.

Şehitler seslenir bana, onlarla beraberim.

Dünyayı unutur bir başka âleme göçüp giderim.”[74]

Şair, kimi şiirlerinde zaman zaman bireysel temalarla sosyal temaları iç içe bir halde okuyucuya sunmaktadır. Aynı şiir hem vatani unsurları yansıtırken hem de bireysel unsurları içerisinde bulundurmaktadır. Şiirlerinde Çanakkale’nin güzelleri, yolları, mili duyguları, bitkileri hep iç içe bir hâldedir. Şair, duygularıyla yaşanmışlıklarını harmanlayarak göstermiştir. Bu da şiirlerinde anlam karmaşasına sebep olmuştur. O, Çanakkale’yi tüm unsurlarıyla ele almıştır.

*“*Sebepsiz değildir sana gönül verişim,

Baygın bakışlar menekşelinde içimde.

Güzellerin, bana ilham verdi gözlerinden,

Bilmem ki bir gün nasıl, nasıl ayrılacağım senden.

Adım adım gezdim tenha sokaklarını,

Garip çiçekler kokladım garip dağlarında.

Gönül verdim yeşil gözüne, sevdim mavi sularını,

Kırmızı üzümler devşirdim serin bağlarında”[75]

Başlangıçta bireysel temaların hâkim olduğu şiirlerin sonlara doğru sosyal temalarla bittiği de görülmektedir. Bu yüzden bazı şiirlerinin temalarında sapmalar meydana gelmiştir ancak şiirleri hangi temayla başlarsa başlasın çoğunlukla vatan sevgisiyle bitmektedir. Bu yüzden şair bireysel temalardan ziyade sosyal temalara

[74] Uluğ Turanlıoğlu, “Benim Çanakkale’m”, *age.,* s.25.
[75] Uluğ Turanlıoğlu, “Benim Çanakkale’m”, *age.,* s.24.

yer vermiştir. Turanlıoğlu, tıpkı diğer şehir temalarında olduğu gibi Çanakkale'ye yer verdiği şiirlerinde de Çanakkale'nin ilçelerine de yer vermiştir.

"Rüzgâr eser, kar savrulur, vakit gecedir.

Sarsılan vatan, çöken Çan, yıkılan Yenice'dir."[76]

Şairin Çanakkale'yle ilgili olan şiirleri hüzün içermektedir. Şiirlerinde tarihi anmış bu da yaşanılanları gözünde canlandırmış ve beraberinde hüznü getirmiştir. Elbette ki tarihteki savaşların başarılı olması onun için övünç kaynağı olmuştur ancak bu uğurda feda olan nice canlar şairin içini acıtmaktadır.

II.II.VI. Bireyleri, Milleti Tüketen Bir Olgu Olarak Siyaset ve Siyasetçiler

Uluğ Turanlıoğlu hayatı boyunca "adalet ve doğruluk" kavramlarına önem vermiş, hayatını da bu çerçevede şekillendirmiştir. "Adalet ve doğruluk" olarak addettiğimiz ve insan karakterinin en değerli parçası olan olgular aslında insanın toplumsal ihtiyaçlarından kaynaklanan şartların temininden başka bir şey değildir. Bu şartlar ruha biçim verir, onun faaliyetini, sorumluluğunu, asilliği, içtenliği, doğruluk aşkı ve sadece evrensel geçerliliği olan toplumsal hayat içinde kurulup sürdürülecek benzer eylemleri yönlendirirler."[77]

Bu kavramlar Uluğ Turanlıoğlu'nun şiirlerinde en çok yakındığı temalardan biridir. Ülkeyi kendi menfaatleri doğrultusunda yöneten yöneticiler Turanlıoğlu'nun şiirinde hedef seçtiği kişilerin başında gelmiştir. Turanlıoğlu, kendi çıkarları uğruna savaşan politikacıları ülkesinin gelişmemesinde rol oynayan en büyük neden olarak görmektedir. Milleti sömüren, milletten aldığı güçle sefa süren yöneticiler her devirde ve her millette dünya kurulduğundan itibaren vardı. İngiliz şairi Wiliam Shakespeare de 66. Sone'sinde " Değil mi ki kötüler kadı olmuş Yemen'e" diyerek 16. yüzyılda bunu şiirlerinde işlemiştir. Şimdi bir Türk şairi olarak Uluğ Turanlıoğlu da Shakespeare'den yüzyıllar sonra ülkesindeki bu durumdan muzdarip durumdadır. Politikayı "kazan, halkı aldatma sanatı, kirli paslı bir kutu"ya benzetirken siyasetçileri ise, "çıbanın başı, köçek, pezevenk, asalak, sürüngen, fosil, karga,

[76] Uluğ Turanlıoğlu, "Benim Çanakkale'm", *age.,* s.26.
[77] Alfred Adler, *İnsan Doğasını Anlamak*, İlya İzmir Yay., İzmir 2004, s.39.

boynuzlu teke, oynak keçi, it, Allah'tan korkmaz, çökelek beyinli, mantar yürekli, iribaş, sırtlan, zümrüt köşkte kindar ayı, menfaat kazanında vaftiz olan dürzü, dinazor, züppe, godoş, kaplumbağa, haşarat, çingen, Herkül, kitapsız, dut yemiş bülbül, kapkara bir zul, ayaksız düldül, ayarsız baskül, kurtlanmış mahsül, tespih, püskül, eyerli püskül, yürüyen maktül, şeytan" olarak tanımlar.

II.II.VII. Atatürk

Atatürk, 20.yüzyılın en büyük devlet adamlarından biri, dünyaca tanınmış kabul edilen, memleket sevgisini yüce tutan bir askerdir. O sadece Türk milleti için değil, tüm dünya için önemli bir devlet adamı olmuştur. Dünyaca kabul görmüş ve kendini ispatlamış bir vatanseverdir. Milleti ve vatanı için gösterdiği mücadeleler sonucunda Türk milletinin kalkınmasında önemli bir paya sahip olmuştur. Türk milleti ona gönülden bağlıdır. Savaşlardaki başarısı, ileri görüşlülüğü, kıvrak zekâsı sayesinde Türk ordusuna öncülük ederek nice başarılara imza atmıştır. Atatürk'ü medeniliğin, ileriliğin ve memleket menfaatlerini üstün tutmanın en muazzez sembolü olarak telakki etmekteyiz.

Atatürk hiç kimsenin karşı karşıya gelmek istemediği biridir. Hiç kimse bunu tercih etmez. Bunun aksine herkes onu Türk Cemiyetinin hâlâ en büyük askeri olarak, en büyük kuvveti olarak kabul eder. Atatürk'ü ve hayatını incelendiği zaman onun Türk milletini ne kadar iyi tanıdığı anlaşılmış olur. Şair asker olmasından ötürü vatanını ve milletini yakından tanımıştır. Bununla birlikte okuyan ve çok araştıran bir kişiliğe sahip olması onun askerî alan ve siyasî alanda başarılar elde etmesini sağlamıştır. Çok okuyup araştırması onun başarılar kazanmasında en büyük silahı olmuştur. Zekâsı onun savaşçı ruhunu beslemiştir. Türk milletine karşı duyduğu derin saygı ve sevgi şartlar ne olursa olsun bu uğurda milleti için savaşmasını sağlamıştır.

''Yetişecek çocuklarımıza ve gençlerimize, görecekleri tahsilin hududu ne olursa olsun en evvel ve her şeyden evvel Türkiye'nin istiklaline, kendi benliğine ve millî emellerine düşman olan unsurlarla mücadele etmek lüzumu öğretilmelidir. Beynelmilel vaziyeti cihana göre böyle bir cidalin istilzam eylediği ruhi unsurlarla

mücehhez olmayan fertlere ve bu mahiyette fertlerden mürekkep cemiyetlere hayat ve istiklâl yoktur…''[78]

Türk milletinin istiklâli için çok uğraşmış ve başarılara imza atmıştır. Türk milletinin haklarını gözetmek amacıyla milletine liderlik yapmıştır. Yıllar boyunca tarihe hâkim olan Atatürk ileri görüşlü bir insandı. Atatürk tarihe mal olmuş dava adamıdır. Tarih böyle bilge insanları sevmiş ve sevdirmiştir. Siyasal başarılarının yanında bilge kişiliği onun devlet adamlarından çiftçisine kadar sınıf ayrımı yapılmaksızın tüm insanlar tarafından sevilmesini sağlamıştır. Tarih sayfalarında manşet manşet yer alan Atatürk, edebiyat dünyasının sayfalarında da yer almıştır. Mustafa Kemal Atatürk'ü diğer silah arkadaşlarından ayıran en temel özelliklerden biri de kâğıda, kaleme düşkün olmasıdır. Bu da onun bilge kişiliğinin oluşmasında en büyük etkenlerden biri olmuştur. Mustafa Kemal'in anılarına yolculuk yapıldığında sınıf arkadaşı Asım Gündüz'ün anılarında belirtildiği üzere Namık Kemal'in şiirlerini okuyup, ezberlediği ve bir defterde topladığı ifade edilmektedir. Atatürk'ün kitaplarla dostluğu göz önündedir. Sayısız kitap okuyan Atatürk'ün vefatından sonra kitapları çeşitli kütüphanelere bağışlanmıştır. Atatürk'ün hayatını ele alan kitapların değindiği ortak noktalardan biri de onun yazarlar tarafından çok sevildiğidir Atatürk, şiire ve şairlere ilgi duymuş onların vatanı için önemli olduğunu düşünmüştür.

Atatürk ve millî şair olarak bilenen Mehmet Emin Yurdakul'un tanışıklığını gösteren bir bölüm Atatürk ve dönem şairlerinin birbirlerini sevdiğini ve saygı duyduğunu ispatlar niteliktedir. "Mehmet Emin YURDAKUL ile Mustafa Kemal'in tanışması nerede ve ne zaman olmuştur onu bilemiyoruz. Ancak bu tanışıklık Mustafa Kemal'in Anafartalar'daki başarısıyla birleşince tarihi bir başlangıca vesile olur ve Mustafa Kemal (Atatürk) ismi Türk edebiyatında ''ilk kez'' Mehmed Emin Bey'in bu gezinin mahsulü bir şiirinde yer alır.[79]

[78] Uluğ Turanlıoğlu, *Damla* Dergisi, S. 11-61, Cilt 2, 1949, s.175.
[79] Behçet Necatigil, *Atatürk Şiirleri***,** T.D.K Yay., Ankara 1963, s.5.
Necat Birinci, "Millî Mücadele Devri Edebiyatı'', *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C.6, Dergah Yay., İstanbul, s.361.

Mehmed Emin İstanbul'a dönüşünde ''Çanakkale Kahramanlarına'' ithaf ettiği Ordunun Destanı adlı kitabı ile Çanakkale Muharebeleri'ni destanlaştırır. O bu şiirinin sonunda şöyle seslenir:

*"*Ey bu güne şahit olan sarp hisarlar

Ey kahraman Mehmed Çavuş siperleri

Ey Mustafa Kemallerin aziz yeri

Ey toprağı kanlı dağlar, yanık yarlar!

Sizler burada gördüğünüz şanlı cengi

Elde kılıç parladıkça unutmayın;

Bugünü de bundan üç bin yıl evvelki

Kahramanlık devri gibi unutmayın."[80]

Mustafa Kemalle ilgili direkt ya da dolaylı olarak bugüne kadar şiir, tiyatro, hikâye, roman vs. pek çok eser kaleme alınmıştır. Manzum ve mensur eserlerin çoğu savaş yıllarında yazıldığı için Mustafa Kemal'e yer vermemiş olması mümkün değildir. Atatürk yıllar içerisinde edebiyata nüfuz etmiş, şair ve yazarların temalarından biri olmuştur. Gün geçtikçe yoğunlaşan Atatürk temaları bilhassa Cumhuriyet dönemi yazarları ve şairleri tarafından sıkça işlenen temalardan biri olmuştur. Cumhuriyet dönemi şairlerinden olan Turanlıoğlu da Atatürk'ü sevmiş ve yaptıklarından ötürü ona saygı duymuştur. Atatürk'ün milletine olan sevgisi Turanlıoğlu'nun da dikkatini çekmiştir. Vatansever ve millet aşığı olan şair Turanlıoğlu da bu noktada Atatürk'e hayranlık duymuştur. Atatürk'ün vatanı uğruna yaptıklarını ve savaşçı ruhunu takdir etmiş kendine örnek olarak almıştır. Turanlıoğlu'nun da asker olması bu noktada onunla ortak paydaya sahip olması,

[80] Mehmed Emin, *Ordunun Destanı*, Matbaa-i Ahmed İhsan ve Şürekası, İstanbul 1331(1915), s 40.

Atatürk'e bağlılığını bir kat daha artırmıştır. Aynı zamanda siyasi ortaklığının yanında edebiyata meraklı olması kendisin Atatürk'e yakınlaştıran ikinci nokta olmuştur. Tüm bunlardan yola çıkıldığında Turanlıoğlu'nun Atatürk'e bağlılığı ve sevgisi karşı konulamaz düzeyde olmuştur.

"Ne fecirde füsun, ne baharda haz,

Mateme boyandı kırmızı-beyaz,

Kalplerde hıçkırık, gözlerde niyaz,

Adını söyleyen diller ağlıyor.

Cenk meydanlarının şehsüvarıydın,

Yüce ulusun iftiharıydın,

Hâsılı Türklüğün sen her varıydın,

Mutluluk kaynağı iller ağlıyor."[81]

Mustafa Kemal Atatürk'le fiilen tanışmamasına rağmen ona karşı kuvvetli duygulara sahip olan şair Turanlıoğlu Atatürk'le aynı dönemde yaşamış olmanın mutluluğu içindedir. Ancak Turanlıoğlu'nun gençlik yıllarına denk geldiği dönemlerde Atatürk'ün ölümü onu derinden etkilemiştir ve Turanlıoğlu bu durumdan duyduğu üzüntü sonucunda Atatürk'ü şiirlerinde yaşatmıştır. Türk milletinin içinde bulunduğu bu matem birçok insanla birlikte şairleri de yasa boğmuştur. Şiirlerinde Atatürk'ü anmak şair için vatani bir görev niteliğindedir.

Şairin yukarıdaki dizeleri de söylenilenleri destekler nitelikte olmuştur. Kırmızı-beyazla kastettiği Türkiye, hüzün içindedir. Gönüllerde derya misali acılar, analar feryat figan… Atatürk'ü tanıyan tanımayan, canlı ya da cansız her şeyin onun gidişiyle darmadağın olmasından bahsetmektedir. Atatürk'ün gidişiyle ülkenin bir

[81] Uluğ Turanlıoğlu, *Atatürk Çocuklarına Şiirler*, Edirne Kütüphaneciler Derneği, Edirne 1990, s.1.

boşluğa düşmesi ve boşluktan çıkması biraz süreç almıştır. Yüreklerde hissedilen acı bu boşlukta yankılanmaktadır. Bu hazin dönemde ülke Türk milletine gurbet olmuştur. Atatürk'ün ülkesine vedasıyla tüm ülke milletinin gözyaşlarıyla sel olmuştur. Turanlıoğlu yazdığı şiirlerinde Atatürk'ten "Ülkenin gururu, önderi, lideri" gibi kavramlarla bahsetmektedir. Turanlıoğlu gerek hayat görüşü gerek karakteri gerek askerî vazifesi itibariyle Mustafa Kemal Atatürk'ün izinden giderek onun açtığı yolda ilerlemiştir. Atatürk'e karşı duyduğu bu yakınlık Turanlıoğlu' nu milletine sıkı sıkıya bağlamıştır. Bu bağ kördüğüm haline gelmiş ve bir daha asla çözülmemiştir. Vatanı her şeyin üzerine koyan Atatürk, Turanlıoğlu gibi pek çok şaire ilham olmuştur.

*"*Göğsünde toz oldu nice dalgalar,

Sesinde tarihin akışı vardır.

Açtığı tüm yollar güneşe çıkar,

Yurda ışık saçan bakışı var.[82]"

Şair, bu dizelerinde tarihe gönderme yapmaktadır. Turanlıoğlu şiirlerinde ülkenin işgal altında olduğu o günlerde Mustafa Kemal Atatürk'ün bir ışık olarak ülkesini aydınlattığını ve bu aydınlık yolda ülkece ilerlediklerini ifade etmiştir. Turanlıoğlu, Güneş'in tüm dünyayı ısıttığı gibi Atatürk'ün de ülkesini ısıttığını ifade etmiştir. Atatürk'ün askerî başarısıyla yeni bir tarih yazılmıştır.

Turanlıoğlu, şiirlerinde fiziksel unsurlara sıkça değinen bir şair olduğu için Atatürk'ün karakteristik özelliklerinin yanı sıra fiziksel özelliklerine değinmiştir.

*"*Denizleşmiş mavi gözler,

Bizi aşka bağlar neden?"[83]

[82] Uluğ Turanlıoğlu, *age.*, s.2.
[83] Uluğ Turanlıoğlu, *age.*, s.4.

Şair, tüm Türkiye'nin geçmişini ve geleceğini Mustafa Kemal Atatürk'e borç bildiğini ifade etmektedir. Turanlıoğlu da Türk milletiyle hemfikir olmuş ve onu şiirlerinde ona olan sevgisini ve inancını işlemiştir. Geçmişi unutanların geleceği olamaz düşüncesiyle tarihe göz atıldığında, nereden gelip nereye gidildiğini görmek ve bu doğrultuda hareket etmek Türk milletini daha güçlü kılmıştır. Dolayısıyla Atatürk, Türk halkına kim olduğunu hatırlatmış ve onların tarihe hükmetmelerini sağlamıştır.

"Düşmana salamazdık,

İzmir'i alamazdık,

Egemen kalamazdık,

Atatürk olmasaydı."[84]

Şair Turanlıoğlu, Atatürk'ün başarılarıyla gurur duyup takdir etmekle kalmayıp gereken önemin verilmesi noktasında okuyucularına şiirleriyle seslenmiştir. Ona göre Türkiye'nin bağımsızlığa kavuşmasında en büyük role sahip olan kişilerden biri Atatürk' tür.

Şiirlerini yazarken çoğunlukla doğayı da duygularına katan şair Atatürk temasını işlerken de geleneğin dışına çıkmamış, bu tarzını aynı şekilde devam ettirmiştir. Şair, doğanın da tıpkı insanlar gibi Atatürk'e sevgi ve özlem duyduğunu ifade etmiştir. Atatürk'ün ölümüyle yorgun ve bitap düşmüş bir doğayla karşı karıya geliyoruz. Turanlıoğlu Atatürk'ün ölümüyle milletinin duyduğu bu acı ve ıstırabı tüm dünya hissediyor gibi addetmiştir. Turanlıoğlu'nun şiirlerinde Atatürk'ün vefatıyla duyulan bu acı dağı, taşı, havayı, suyu etkisi altına almış, dünyayı matem havasına bürümüştür.

*"*Gün soldu, gök soldu, akışlar durdu,

Bir nabız hafifçe son defa vurdu,

Tüm cihan şimdi bir kefen kokuyor.

[84] Uluğ Turanlıoğlu, *age.*, s.5.

Ses gelmez yerlerden yükseldi ahlar,

Eninler uzandı Allah'a kadar,

Müminler durmadan kuran okuyor."[85]

Turanlıoğlu'nun, şiirlerinde doğayı tıpkı bir insan gibi tasvir ettiği görülmektedir.

Turanlıoğlu'nun şiirlerinde inancıyla ilgili kavramları da bulmak mümkündür. Şair, Atatürk temasını işlerken şiirini aynı zamanda inanç unsurlarıyla da süslemiştir.

Atatürk, Türk halkı için bir sembol haline gelmiştir. Vatan, millet, egemenlik kavramları da Atatürk temasının içinde yer almaktadır. Atatürk'ü vatanından, bayrağından, milletinden ayrı tutmak imkânsız olacaktır. Hiç şüphesiz şair Turanlıoğlu da böyle düşünmüştür. Bunu onun eserlerinde görmek mümkündür. Atatürk'ü ele alırken bu kavramlardan biri veya birkaçıyla birlikte ele almıştır. Atatürk'ü Atatürk yapan vatanı ve milleti için yaptıklarıdır. Turanlıoğlu da ülkemizin Atatürk sayesinde refah seviyesine ulaştığını düşünmektedir. Onun inanç ve azmi beraberinde zaferi getirmiştir. Çağ açıp çağ kapatan Türk milleti bağımsız bir millet olmayı başarmıştır. Mustafa Kemal Atatürk, Türk milletinin bugünkü haline gelmesinde elinden gelenin fazlasını yapmıştır.

Mustafa Kemal Atatürk'ün düşünceleri de Turanlıoğlu'yla düşünceleriyle eşdeğer niteliktedir;'' İki Mustafa Kemal vardır. Biri ben fani Mustafa Kemal, diğeri milletin daima içinde yaşattığı Mustafa Kemaller idealidir. Ben onu temsil ediyorum. Herhangi bir tehlike anında ben zuhur ettimse, beni bir Türk anası doğurmadı mı? Türk analar daha Mustafa Kemaller doğurmayacaklar mı? Feyiz milletindir. Benim değildir.''[86]

*''*Bahçelerimizde renk,

Marşlarımızda ahenk,

---

[85] Uluğ Turanlıoğlu, *age.*, s.3.
[86]Uluğ Turanlıoğlu, *Damla Dergisi*, S.11-61, Cilt 2, 1949, s.167.

Yurt sevgisinde mihenk,

Bayraklaşan Atatürk."[87]

Türk deyince akla gelen bayrak, marş, ant gibi temel hususların yanı başında Atatürk'te yer almaktadır. Turanlıoğlu da vatansever bir şair olarak Atatürk'ü vatanından ayrı tutmamış, bilhassa onu yüceltmiş, gereken değeri vermiştir. Atatürk sayesinde kazanılan tüm zaferlerden ötürü şair Türk kahramanlarına teşekkür mahiyetinde eserlerini kaleme almıştır. Zaman zaman Mustafa Kemal Atatürk'ün yokluğuna dem vurmuş olsa dahi milletinin böyle bir kahramana sahip olmasının haklı gururunu yaşamaktadır. Atatürk'ün Turanlıoğlu'nun eserlerinde işlenmesi, şair Turanlıoğlu için naçizane bir teşekkür mahiyetindedir. Şairin, Atatürk'e olan özlemini ifade eden şiirlerine de göz atıldığında şu mısralarla karşılaşılmaktadır:

*"*Kaldır başını bir daha görelim seni,

Tekrar tekrar öpelim güzel ellerini.

Özlemimizle tutkumuz kalmasın yarım.

Sen ölmedin Ata'm. Ölmedin!"[88]

…

II.II.VIII. Resmî Bayramlar

Ulusal bayramların halkı bir araya getirmede birlik ve beraberliğin sağlanmasında vatanseverlik duygularını ortaya çıkarmada sağladığı hizmeti ilk kez dile getirenlerin arasında Jean Jacques Rousseau[89] (1991: 73) bulunur. Ona göre bayramlar, halkın vatanseverlik erdemini içselleştirebilmeleri için icat edilebilirdi. Ritüel özellik gösteren bayramlar ve bu bağlamda resmî törenlerin, millî kimliğin oluşmasına katkı sağlayan mekanizmalar olduğunu ifade edilebilir. Durkheim,

[87] Uluğ Turanlıoğlu, *age*., s.9.
[88] Uluğ Turanlıoğlu, *age.*, s.11.
[89] Atilla Özkırımlı, *Dil ve Anlatım*, Ümit Yay., Ankara 1999, s.36.

ritüellerin toplumu eğitme, toplumu bir arada tutma, toplumu canlandırma, toplumsal ilişkileri tazeleme, toplumsal bağları güçlendirme, değer yargılarının ve törelerin ayakta kalmasını sağlama ve ortaklığı pekiştirme işlevleri olduğunu söyler. Bu bağlamda ulusal bayramların, millî semboller kullanarak hazırladığı ritüellerin de ulusal bağları güçlendirme, ulusal değer yargılarını ayakta tutma ve toplumu eğiterek millî bilinç ve dolayısıyla millî kimlik[90] yaratmada 'etkili' bir faaliyet olduğunu belirtilmelidir.

Ulusal bayramların, millî kimlik yaratmada ortaya koyduğu işlev birlik ve beraber olgusunu geliştirmiştir çünkü toplumlar, millî kimliklerini bu törenler aracılığıyla öğrenir ve aitlik duygusunu geliştirirler.

Şair Turanlıoğlu, Atatürk temasını işlerken Atatürk ve silah arkadaşlarının Türk milletinin ülkesine kazandırmış olduğu zaferlere de değinmiştir. Bu zaferler ülkede bayram olarak kutlanmıştır, bu millî bayramlardan şair Turanlıoğlu'nun şiirlerinde yer alan bayramlardan olan 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'dır.

II.II.VIII.I. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı

Bu tarihin Türkiye'de ulusal bayram olarak kabul edilmesinin sebebi, 1920'de o gün Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılmasıdır. Atatürk'ün 21 Nisan'daki genelgesiyle de meclisin açılacağı tarih duyurulmuş ve milletvekillerinin Ankara'ya gelmesi istenmiştir.23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın ortaya çıkışında 3 ayrı bayramın payı vardır. Çocuk Bayramı tamamen ayrı bir kavram olarak gelişirken, Ulusal Egemenlik ve 23 Nisan Bayramları baştan ayrı bayramlarken, birleşmişler; en son da onlara Çocuk Bayramı katılmıştır.

Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ülkenin her yerinde coşkuyla kutlanır. Egemenlik, devasız çırpınışlara benzer. Korkarsan çırpınamazsın ve sonuç olarak uçamazsın. Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı hiç korkmadan kazılmış bir zaferdir. İnsanlar içlerinde yaşattıkları derin mutluluğu baktıkları her yerde yaşatmak

[90]Nevzat Köseoğlu, *Millî Kültür ve Kimlik*, Ötüken Yay., İstanbul 1995, s.19.

için seferber olurlar. Baktıkça gurur duymak, gurur duydukça iyi ki demek için. Bu özel günün heyecanını insanlar sokakları, evleri, caddeleri süsleyerek; şiirler okuyarak neşeyle kutlar. Hatta ve hatta bu bayramda farklı ülkelerden çocuklarla etkinlikler yapılır. Çünkü öyle güzel öyle samimi bir bayram ki Atatürk bu bayramı yalnızca Türk çocuklarına değil, Dünya çocuklarına armağan etmiştir. Bu bayramda tüm çocukların kalplerini heyecan ve kucak dolusu gülümseyiş kaplar. Bugün aynı zaman da barışın sevginin, kardeşliğin günüdür. Çocuklar barışın sembolüdür. Ülkenin istikbalini çocuklara emanet eden Atatürk'ün yolundan gidenlerden biridir şair Turanlıoğlu. Her zaman Atatürk'ün ilkelerini kendine ilke edinmiş, onun açtığı yolda evirilmiştir. Bu bağlamda düşünüldüğü zaman Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nı bir çocuk gibi heyecanla bekleyen Turanlıoğlu bu temada şiirler kaleme almıştır. Çocukların heyecanına ortak olmuş, duyguları coşup coşup taşmıştır. Turanlıoğlu, vatansever biri olarak önderimiz Atatürk'ün emaneti olan vatan borcunu unutmamış, bu temada halkını ve gelecek olan nesilleri aydınlatmak, geçmişlerini unutmamak için eserler kaleme almıştır. Cumhuriyete sahip çıkarak, ülkesine ve milletine yararlı olmak için elinden geleni yapmıştır. Turanlıoğlu'nun şiirlerinde 23 Nisan Atatürk'ün kahramanlıklarıyla birlikte işlenmiştir. Atatürk'ün ve silah arkadaşlarının mücadeleleriyle kazanılmış bu zafer, Turanlıoğlu'nun şiirlerinde bir övünç kaynağı olmuştur. Onun bu Şiileri tarihe birer gönderme niteliğindedir. Bu yüzden öğreticilik değeri yüksektir. Hem sanat hem de tarih boyutuyla ele alınmıştır. Tarihin unutulmaz o berrak günlerini kendi duygu ve düşüncelerine de yer vererek mısralarına dökmüştür. Tarihten aldığı bu güçle gelecek nesillere bir meşale yakmıştır.

"Vatan tehlikedeydi, Atatürk karar verdi:

''Vatanı kurtaracak yine millettir.'' dedi.

Ankara'da bir Meclis toplayıp kurmak için,

Günlerce, haftalarca çalıştı için için."[91]

[91] Uluğ Turanlıoğlu, "23 Nisan", *Atatürk Çocuklarına Şiirler*, Edirne Kütüphaneciler Derneği Yay., Edirne 1993, s.19.

Cumhuriyetin kuruluşundan geleceğe uzanan bir süreçtir bu sonu olmayan. Turanlıoğlu egemenliği başlangıcı olan ve ebediyete giden bir bayram olarak görmüştür. Ulusunu her daim yükseltmeyi görev edinmiş ve Türk olmanın verdiği haklı gururu yaşamıştır. Ona göre her Türk genci egemenliği miras olarak bilir ve yüceltir.

"Doğan güneş sizsiniz, yıldızla ay sizindir,

Artık vatan sizindir, artık saray sizindir.

Ey gün yüzlü çocuklar! Gülün, koşun, ileri,

Hayatta durak yoktur; ya ileri, ya geri."[92]

Şair, bu dizelerde 23 Nisan Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın sahiplerine, bugünün çocuklarına yarının gençlerine, Türkiye'nin geleceğine seslenişler de bulunmuştur. Bu sesleniş ilelebet kulaklarda yankılanacak doluluktadır. Azimle kazanılan bu zafer artık sevinçle, naralarla dağlarda, denizlerde, yerlerde, göklerde hep neşeyle yankılanmaktadır. Turanlıoğlu'nun şiirlerinde kazanılan zafere tüm dünya alkış tutmaktadır. Egemenlik ve bağımsızlık uğruna verilen nice canlar bu vatan için feda olmuştur. Bu yüzden bu zafer Türk milletinin şanı olmuştur.

"Ne istibdat, ne de ferman,

Yüzümüze gülüyor tan.

Hep neşeli geçsin zaman.

Haykıralım hiç durmadan.

Yaşasın 23 Nisan.

[92] Uluğ Turanlıoğlu, *age.*, s.19.

Başa geçti şanlı ordu,

Saldırganlar durduruldu,

Bir gün Meclis kuruldu.

Doğdu güneş Ankara'dan

Yaşasın 23 Nisan!"[93]

Egemenlik sözleri Türk çocuklarının dillerine pelesenk olmuş, kulaklarında çınlamış, gözlerinde ışıldamıştır. Şaire göre halk egemenliğin ta kendisi olmuş, bu yüzden her Türk genci egemenliğin payidar olması için bu uğurda fani bedenlerini dahi hiçe sayabilecek manevi güce sahiptir. Turanlıoğlu'nun eserlerinde görülüyor ki; egemenlik kayıtsız şartsız milletindir. Eserlerinin geneline bakıldığında çıkarılan düşünce; 'Her ne olursa olsun bağımsızlık yolunda Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarının Türk milletine güvenerek bıraktığı bayrağa, ülkeye, ülküye zeval gelmemesi için Türk milleti elinden gelenin fazlasını yapmış ve yapacak olmalarıdır. Bu yüzden Türk genci Cumhuriyetin ve hürriyetin bekçisi görevindedir. Turanlıoğlu milletinin içinde yaşattığı bu manevi sevginin sesi olmuştur. Bu yüzden şiirlerinde hem kendisinin hem de halkının duygularına yer vermiştir.

II.II.IX. Köy

Köy; sosyoloji, antropoloji, sosyal antropoloji ve etnografya gibi disiplinler tarafından önemli bir çalışma alanıdır. Bilimsel veriler çeşitli kültür, aile ve sosyal ortam üzerinden anlamlandırmayı içermektedir. Bu anlamlandırma ve aktarım edebiyatta da karşılığını bulmuştur.

Türkiye tarihinde edebiyat yazınına köy ve köylülük konularının dâhil olma süreci Tanzimat dönemine denk gelmiştir. Osmanlı döneminde var olan toplumsal yapı gereği köy ve köyle ilgili konular edebiyat malzemesi olacak kadar nitelikli,

[93] Uluğ Turanlıoğlu, *age.*, s.19.

önemli ya da sanatsal görülmese de devletin çözülmeye başladığı Tanzimat döneminde bu durumda bir değişiklik gözlemlenmiştir. Köyün sorunlarının ya da kişilerin psikolojik, sosyolojik analizlerinin edebiyatta karşılığını bulması önemli bir durumdur.

Cumhuriyet dönemi şairlerimizden olan Turanlıoğlu köyü ve köylüyü özümseyerek eserlerinde yer vermiştir. Tanzimat döneminde Nabizade Nazım'ın *Karabibik* kitabıyla köye ve köylüye yönelişi eserlerinde ele alan yazar ve şairlerden biridir.

Gökhan Akıncı'ya göre, Karabibik edebiyatta hak ettiği yere gelememiştir. Karabibik sadece, Beymelik köyünde oturmuş bir roman kişisi değil, Türk köylüsünün ta kendisidir. Bu bağlamda Karabibik'le Nabizade Nazım Türk köylüsünü, Ahmetleri, Mehmetleri anlatmıştır[94]

Köyün, sıradan insanların gösterişsiz yaşamlarını edebiyata, sanata konu etmesi, edebiyatın işlevinin sınırını/sınırsızlığını göstermesi bakımından önemlidir. Aynı zamanda köyün içinde bulunduğu koşulların, konumunun da habercisidir. Köylünün yoksulluğu, dertleri ve içinde bulunduğu zorlu şartlar, Cumhuriyet döneminin tarihsel toplumsal gerçeğiyle de örtüşmesi bakımından önemlidir. Bu dönemde yazılan köye eserleri, dönemin siyasal, ekonomik, kültürel koşulları yaşanan tarihsel ve sosyolojik gelişmeler çoğu zaman eserin yaşandığı coğrafyanın atmosferini yansıtmaktadır. Sonuçta Türkiye'nin 1940'larda yaşadığı siyasal ve ekonomik değişim, toplum yapısında ciddi bir değişime neden olmuştur.

Köy edebiyatının gelişme gösterdiği -Köy Enstitülerinde de etkisiyle- yıllar, köy üzerine sosyolojik çalışmaların da yapıldığı bir dönem olmuştur. Bu açıdan 1940lı yılların ilk yarısında Behice Boran ve Niyazi Berkes'in Mânisa ve Ankara'daki köyler üzerine yaptığı çalışmalar önemlidir.

Turanlıoğlu 19650'li yıllarda köy enstitülü yazarlardan olup bu alanda çalışmalarını sürdürmüştür. Eserlerinde toprağa ve toprak insanlarına bağlı kalmayı tercih etmiştir. Köylü, bir binanın temeli; arabanın tekeri; ağacın gövdesidir. Yani bir

[94] Gündüz Akıncı, *Türk Romanında Köy*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1961, s.35.

milleti millet yapan en önemli husustur. Köy onun ideolojisidir, köylüyü özümsemiş ve özümsetmiştir. Turanlıoğlu'nun sanat anlayışı ise genel itibariyle, köyde yaşadığı deneyim ve gözlemlerden yola çıkarak oluşmuştur.

Cumhuriyet döneminin önemli yazarlarından olan Fakir Baykurt için toplumun gelişimi adına önemli olan ilk adım eğitimsizliğin çözümlenmesi yolunda atılmalıdır. Bu çözümlenmesi ise öncelikle köyden başlamalıdır. Bu sebeple önemle üzerinde durduğu Köy Enstitüleri'nin toplumsal değişime ön ayak olduğunu savunulmaktadır.

Sonuç olarak belli konular üzerinden yazarların, köylüyü nasıl bir toplumsal ortamda çizdikleri, ekonomik ve siyasal konjonktürden ve toplumsal koşullardan ayrı olarak ele alınamaz. Nihayetinde köylünün anlatılması ve köy gerçekliğinin edebiyata yansıtılması belirli kurgu hallerini barındırsa da bu durum içinde gerçeğin barındırıldığı potansiyel bir malzeme işlevi görmektedir.

Turanlıoğlu için köy teması olmazsa olmazların başında yer almaktadır. Köy ve köy insanı onun şiirlerinde toplumda şehirli denilen sınıfa tüm olanakları sağlayan, refaha ulaştıran en önemli etkenlerden biridir. Gerek fiziki çevresi gerek insanları gerek solutulan manevi hava insanları huzura kavuşturup refah içerisinde yaşamasını sağlayacaktır. Şiirlerde köye ve köylüye bakış açısı Turanlıoğlu'nun dünya görüşünü destekler niteliktedir. Bu yüzden Turanlıoğlu köye ve köylüye yabancı değildir bunun aksine kendisi de köylüdür. Bu bakımdan köy ve Turanlıoğlu aynı tarafta yer almış ve eserlerinde köylüye övgüler yağdırmıştır. Turanlıoğlu'nun '' köy ve köylü uzun yıllar ihmal edilmiştir. Bu asil millettaşlarımıza verilmesi gereken haklar verilmemiştir. Hâlbuki her millî varlık köyde başlar ve köyde biter.''[95] Sözü onun köy ve köy insanı hakkındaki düşüncelerini anlamakta bir araç olmuştur. Yazar, yazılarında köylü çocuklar için toprak çocukları diye bahseder. [96] Çünkü Cumhuriyetin ''efendi'' diyerek bahsettiği milleti yüceltmek onun için karşı konulmaz bir zevktir. Ancak köylünün yaşadığı imkânsızlıkları ve geçim sıkıntılarını görmezden gelmek mümkün değildir. Şair de bu duruma içten içe üzülmüş, köylünün

[95] Uluğ Turanlıoğlu, ''Kepirtepede 17 Nisan Bayramı'' *Damla Dergisi*, 1949, Cilt 2, S.4-54 s.64.
[96]Uluğ Turanlıoğlu, *age.*, s, 64.

hak ettiği yerde olmadığını dili döndüğünce ifade etmiş bu yüzden şiirlerinde köylünün sesi olup, köylüyü duymayanlara, onlara sağır olanlara seslenmeyi bir görev olarak görmüştür, şairi de bu yolda görev olarak tanımlamak doğru olacaktır. O köylünün kalkınmasını tüm halkın kalkınması olarak görmüş ve bu yolda dava adamı olmuştur. Yalnızca şiirlerinde değil diğer yayınlarında da bunların izini görmek mümkündür. Köy teması onun için millî bir dava olmuştur. Köyü ve köylüyü içinde yücelttiği gibi şiirlerinde de onları en tepeye yerleştirmiş ve onlara hak ettiği değeri vermiştir. Turanlıoğlu'nun şiirlerinde köylüyü tema etmesinin yegâne amacı köylünün sosyal durumunu ve verilmeyen değeri gözler önüne sermektir.

*"*İster kara kışta, ister baharda,

Çamurlu köyüme geliver bir gün.

Başınız dinlenir sisli dağlarda,

Çamurlu köyüme geliver bir gün.

Burada sapsarı çehreler vardır,

Burada hıçkıran dereler vardır,

Yüzlerde güneşten bereler vardır,

Çamurlu köyüme geliver bir gün."[97]

İnsanlara açık bir davetiye olan bu şiirde köyün fiziki özelliklerine dikkat çekerken yollarının çamurlu olduğunu, duyurmaktadır. Bu da ne yazık ki köy yaşantısının profilini göstermektedir. Bunun yanı sıra insanların çehrelerinin sarılığından yakınırken asıl amaç onların çalışmaktan kendilerine bakamayacak durumda olduğunu duyurmaktadır. Mustafa Kemal'in 'Köylü milletin efendisidir' sözünden yola çıkılacak olursa köy, halkın geleceğini oluşturan en temel birimdir.

[97]Uluğ Turanlıoğlu, 'Davetiye'' *Köy Şiirleri,* 'Edirne Vilayet Matbaası, Edirne 1942, s.7.

Ancak Turanlıoğlu'nun düşüncesiyle köylüye efendi değeri verilmedikçe insanlığın var oluşu çok uzun sürmeyecektir. Eserlerine genel itibarıyla bakıldığında tepelerinde kızıl güneşin kavuruculuğuna rağmen üreten köylünün çalışkanlığı gözler önüne serilmektedir. Eserlerinde anlatılan köylü çalışkan, azimli, üreten bir kimliktedir.

"Köyler savaş meydanıdır,

Köylü yurdun öz canıdır,

Köylüde kan Türk kanıdır,

Gel gidelim köylere biz.

Buz kesilir suyu tasın,

İç kesilir ihtirasın,

Köyde vardır özü harsın,

Gel gidelim köylere biz."[98]

Savaşmak üretmeye karşı verilen bir mücadele olarak işlenmiştir. Yazar için köylü vücutta kalp gibidir; Kalp kan pompalamayı bırakınca vücut mücadeleyi bırakır, köylü çalışmayı bırakınca üretimde aksaklıklar meydana gelir. Tüm bunlar olursa çarkın dönmesini sağlayan dişlilerden birkaçı kırılmış olur. Bu yüzden Turanlıoğlu köye ve köylüye sahip çıkılması gerektiğini göstermektedir. Eserlerinde sürekli köylere çağırış içindedir.

Şairin hayatına bakıldığı zaman Turanlıoğlu için hasta, köy için doktor benzetmesi uygun olacaktır.

[98]Uluğ Turanlıoğlu, *age.,* s.12.

*"*Hasret derde saldı beni,

Yeşil dağlar nerdesiniz?

Bir titreme aldı beni,

Yeşil dağlar nerdesiniz?"[99]

Şair kendini iyileştirecek olanın köyü olduğunu vurgulamaktadır.

Şair, köye gittiği, köylüyle iç içe olduğu zaman kendini huzura kavuşmuş hissetmektedir.

*"*Arkadaş! Adıma köylü diyorlar,

Gönlüme eş olan ırmaklar vardır.

Şarkımı söylüyor haykıran rüzgâr,

Derdimi dinleyen topraklar vardır."[100]

Turanlıoğlu milletinin huzura kavuşmasında ilk basamağı köy-köylü olarak görmektedir. Bu yüzden köylünün her daim el üstünde tutulup hak ettiği konumda olmasını sağlamaya çalışmıştır. Bu bağlamda düşünüldüğünde Turanlıoğlu' nu ve şiirlerini anlamak daha kolay olacaktır. Onun eserlerinde köy, sevgi, özlem kavramları birlikte ele alınmıştır. Ne zaman ki köyden bahsetse orada dağlara, taşlara, dereye, havaya, suya vb. özlem bulunmaktadır.

"Hoşnudum işimden bağlıyım yere,

Göğsümü gererim esen yellere

Aşkımı besteler söğütlü dere,

Efeler doğuran yaylalar vardır."[101]

---

[99]Uluğ Turanlıoğlu, 'Nerdesiniz?'', *Köy Şiirleri*, Edirne Vilayet Matbaası, Edirne 1942, s.19.
[100] Uluğ Turanlıoğlu, 'Bir Haykırış'', *Köy Şiirleri*, Edirne Vilayet Matbaası, Edirne 1942, s.5.
[101] Uluğ Turanlıoğlu, *age.,* s.6.

Burada dikkat çekilen önemli bir hususta şudur ki; köye ait olan yaylaların vatanı temsil eden efelerin var olmasında ne kadar etken olduğudur. Çünkü yaylaların doğurgan bir formda olması vatanın ebedi olmasında büyük rol oynamıştır. O halde onun eserleri için köy ve ana kavramları arasında da kuvvetli bir bağ var demek doğru bir tespit olacaktır.

*"*Alnımızı öper dallar,

Gönlümüzü açar bahar,

Nerde vardır böyle diyar.

Gel çıkalım dağlara biz."[102]

Şair, şiirlerinde şehirlerin onu sıktığını ve huzuru köyde bulduğunu vurgulamaktadır. Bunu da şu dizleriyle dile getirmektedir;

*"*Şehirler mahpes bana,

Beni alın, alın köyler.

Sükûtunuz ses bana,

Beni alın, alın köyler.

Pınarlar göğe bakar,

Davar otlar, çay akar,

Hasret yakar, gün yakar,

Beni alın, alın köyler."[103]

Şair köyden ayrı kalmayı ''dul kalmak' olarak nitelendirmektedir. Buradan yine şairin köye karşı düşüncelerini yakalamak mümkündür. Şairin köyü bir anaya

[102] Uluğ Turanlıoğlu, ''Davetiye II'', *Köy şiirleri,* Edirne Vilayet Matbaası, Edirne 1942, s.10.
[103] Uluğ Turanlıoğlu, "Beni Alın, Alın Köyler'', *Köy Şiirleri,* Edirne Vilayet Matbaası, Edirne 1942, s.3.

benzettiği düşünüldüğünde ana kavramıyla merhamet kavramlarını da bir bütün olarak alması kaçınılmaz olmuştur. Şair köyde merhamet olduğunu ve tıpkı bir anne şefkati gibi onu sarıp sarmaladığını düşünmektedir. Şairin şiirlerinde köye kavuşmak tıpkı bir çocuğun annesine kavuşması gibi sıcacık bir his uyandırmaktadır.

*"*Düşerek izinize,

İşte geldim ben size,

Yatayım dizinize

Beni alın, alın köyler."[104]

Bu dizeler de onun düşüncelerini destekler niteliktedir.

Şair ne olursa olsun önüne ne çıkarsa çıksın köyünü, onu büyüten, yetiştiren kucağı asla terk edemeyeceğini belirtmektedir. Köyünü bu derece sahiplenmesi ona sıkı sıkı sarılmasına neden olmuştur. Şehir hayatının sıkıcılığını, insanın kendini şehirde yapayalnız hissettiğinin, aidiyet duygusunu kör ettiğini düşünmektedir. Ancak şehir olgusunun karşısına köy olgusunu çok kuvvetli bir şekilde getirmiştir. Köyde aidiyet duygusu gelişmiş bu yüzden kendini köyden sıyırmış olmasını beklemek imkânsız olacaktır.

"Şehirler hep sizin olsun,

Ben köyümü terk edemem.

Ko köylerim köyde dolsun,

Ben köyümü terk edemem.

Orak biçtim şu tarlada,

Çardak kurdum çamlı bağda,

Babam öldü karşı dağda,

[104] Uluğ Turanlıoğlu, *age., s.5.*

Ben köyümü terk edemem"[105]

Köyde yetişmiş bir şair olduğunu her mısrasında ortaya koyan şair köyde geçirdiği çocukluk zamanlarına da gönderme yapmaktadır. Köyde yaşanmışlıklarının fazla olması şairde köye ve köylüye karşı çekici bir kuvvet olmuştur. Bu yüzden şairi köyden ayrı düşünmek mümkün değildir.

III. BÖLÜM

ŞİİRLERİN ŞEKİL BAKIMINDAN İNCELENMESİ

III.I. Nazım Birimi

"Nazım biçimlerinde ölçü olarak kullanılan parçaya nazım birimi denir. Divan şiirinde nazım birimi beyit (kimi biçimlerde dize), Halk şiirinde dörtlük ve yeni Türk şiirinde de dizedir."[106] Dizelerin kuruluşu, kümelenişi, düzeni nazım birimlerini meydana getirir. Türk şiirinde kullanılan nazım birimleri dönemlere göre farklılık göstermektedir. Divan şiiri ve halk şiirinde farklı nazım biçimleri kullanılmıştır. 1940'lı yıllardan sonra da serbest nazım şekilleri denenmiş, bentler nazım birimi olmuştur. İslamiyet öncesi Türk edebiyatında bir ölenin ardından hissedilen acıyı anlatmak amacıyla söylenen şiirlerde (sagu); aşk, sevgi, kahramanlık temalı şiirlerde (koşuk) nazım birimleri dörtlüktür. İslamiyet etkisiyle gelişen Türk edebiyatında dörtlük nazım birimi kullanılmaya devam etmiştir. Dörtlük bir geleneğin devamıdır. Cumhuriyet edebiyatında ise ortak kullanılan bir nazım birimi yoktur. Ancak tek dizelik nazım birimleri dikkat çekmiştir. Şiirlerin muhtevası ve içeriği birbiriyle uyum içindedir.

Şair Uluğ Turanlıoğlu'nun şiirlerine bakıldığı zaman gelenekten kopmamış ve geleneğe bağlı olduğu dikkat çekmektedir.

---

[105] Uluğ Turanlıoğlu, "Terkedemem'', *Köy Şiirleri*, Edirne Vilayet Matbaası, Edirne 1942, s.13.
[106] Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yay., Ankara 1983, s.95.

Uluğ Turanlıoğlu'nun şiirinde nazım biçimi çeşitlilik gösterir. Şiiri, tek dizeye indirdiği gibi; beyit, üçlük, dörtlük, altılık, yedilik, sekizlik, düz yazı ve serbest nazım biçimiyle şiirler de kaleme almıştır.

Şiirlerinin geneli düşünüldüğünde, dörtlüklerle yazdığı şiirlerinin yoğun bir şekilde yer aldığını söylenilebilir. Şair, şiir kitaplarını oluştururken bazı şiir kitaplarını diğer kitaplarından derleme yaparak oluşturmuştur. Bu yüzden beyit, bent ve dörtlüklerinin belirli bir sayısını vermek güçtür.

Şair, dörtlüklerinin yanında serbest nazım biciyle yazdığı şiirlerinde birkaç nazım biçimini bir araya getirmiştir. Bu şiirlerine ilave olarak, uzun boyut ve düzyazı şiir denemeleri de bulunmaktadır. Şair, şiir denizinde ilerledikçe gerek sözcük, gerek nazım birimi bakımından bir büyültmeye gitmiş, ilk döneminde minimal şiirlere ağırlık vermiş olmasına rağmen son dönemlerinde daha uzun soluklu şiirler kaleme almıştır. Onun şiirindeki nazım biçiminin değişkenliği, muhtevada yaptığı şaşırtmaya bağlı olarak da bir değişkenlik içindedir. Şair şiirlerinde muhteva ile şiirin yapısı arasında ilgiyi kurmuştur. Şairin Turanlıoğlu'nun şiirinde uyguladığı nazım biçimlerini, şöyle görmek mümkündür:

III.I.I. Dize Sayısı Eşit Bentlerle Kurulan Şiirler

III.I.I.I. Tek 7'likten Oluşan Şiirler

Şiirin yapısını meydana getiren dize, ne denli güçlü kurulursa şiirin bütünü de, o kadar güçlü inşa edilmiş olur. Şiirdeki dizelerin kuvvetli olması hüneri artırırken, şair dizeleriyle de ustalığını ortaya koymaktadır. Eskilerin "eğer maksud eser ise mısra-ı berceste yeter" sözü usta şairin söz virtüözü olduğuna işaret etmektedir. Uluğ Turanlıoğlu'nun şiirinde dize önemli bir yapıyı teşkil etmektedir. Çünkü dizeyi oluşturan imgeyle yüklü sözcüklerdir. Şairin dizelerine bakıldığında imgenin dizeye tasarruf ve özgürlük tanıdığı görülür. İmgeci şiir dizeyi daha çok besler, şiire bir iç ekonomi sağlar. Küçük de olsa, ona bağımsızlık tanır. Çünkü imgeci şiirde, şiirsel yük, kendi özel yapısını oluştururken dizeleri de kurmuş olur. Dizeyle imge arasında bir ilişki bulunur." İnsanlar Unutulmamalı" adlı şiirinde 7 dizeyi bir arada

kullanmıştır. Dizelerinde birle dört arasında sözcüğe yer veren Turanlıoğlu, iki sözcükten oluşan dizeyi ağırlıkta tutmuştur.

"İnsanlar unutulmamalı…

Ölse de yaşamalı adı eserlerinde

Taşa toprağa kazımalı

Adını;

Gönüllere yazmalı…

İnsanca yaşamalı

İnsanlar unutulmamalı…"[107]

III.I.I.II. Tek 8'likten Oluşan Şiirler

Şair Turanlıoğlu bu şekilde yazdığı şiirlerini istikrarlı bir şekilde devam ettirmemiştir. "Son Perde" adlı şiiri şekil bakımından bu sınıfta yer almaktadır.

III.I.I.III. İkilikten Oluşan Şiirler (Beyit)

Şair Turanlıoğlu'nun eserlerinde ikiliklerden oluşan şiirlerle de karşılaşılmaktadır.

Şairin çıkarmış olduğu *Damla Dergisi*'nde yer alan "Neden?" adlı şiir ikiliklerden oluşmuştur.

"Denizleşmiş mavi gözler
Bizi aşka bağlar, neden?

Batı'mızdan gelen sular
Edirne'de ağlar, neden?"[108]

Turanlıoğlu'nun *Atatürk Çocuklarına Şiirler* adlı kitabında yer alan Öğretmen şiiri de ikiliklerden meydana gelmiştir.

---

[107] Uluğ Turanlıoğlu, "İnsanlar Unutulmamalı", *Atatürk Çocuklarına Şiirler,* Edirne 1993, s.2.
[108] Uluğ Turanlıoğlu, *Damla* Dergisi, Cilt 2, S.12-65 İstanbul 1949, s.11.

III.I.I.IV. Üçlüklerde Oluşan Şiirler (Bent)

Turanlıoğlu, *Bir Edirne Armağanı* adlı kitabında "Bir Başka Şehir" şiirini 3'er dizelik 14 bentten oluşturmuştur.

"Bir başka, şehir:
Tunca'sı var, Meriç'i var, Arda'sı var.

Ve Saray'ında unutulmaz bir yası var.

Bir başka köprü:

Ötelerde eller sayıklar adını,

Berilerde Meriç anar daratını."[109]

Turanlıoğlu, *Bir Edirne Armağanı* adlı kitabında yer alan "Kırkpınar'da Edirne'de -I-", "Kırkpınar'da Edirne'de –II- " adlı şiirlerini bu şekilde ele almıştır. Şair her iki şiirini de üçer dizelik 15 bentten oluşturmuştur.

Turanlıoğlu'nun *Trakya'dan Bir Ses* adlı kitabında yer alan

"Meriç'te Gün Ölürken" şiiri üçer dizelik 4 bentten oluşmuştur.
Bir Meriç Akşamı şiiri üçer dizelik 4 bentten oluşmuştur.

Turanlıoğlu'nun *Edirne'den Kars'a Kadar Bu Vatan Bizim* adlı kitabında yer alan Gayemiz-Andımız şiiri de üçer dizelik 6 bentten oluşmuştur.

Turanlıoğlu'nun *Atatürk Çocuklarına Şiirler* adlı kitabında yer alan Kırkpınar'da Edirne'de şiiri de üçer dizelik 16 bentten oluşmuştur.

[109] Uluğ Turanlıoğlu, *Bir Edirne Armağanı*, ''Bir Başka Şehir" Edirne Matbaası, Edirne 1990, s.10.

III.I.I.V. Dörtlüklerle Oluşan Şiirler

Dört dizeden oluşan kümeye "dörtlük" denir. Şairin tek dörtlükten oluşan şiirleri olduğu gibi birkaç dörtlükten oluşan şiirleri de vardır. Onun şiirlerinin büyük çoğunluğu dörtlüklerden oluşmuştur.

Turanlıoğlu'nun *Trakya'dan Bir Ses adlı* kitabında yer alan;

> Edirne (4x6), Bizimsin Vatan Edirne (4x6), Edirne Destanı (4x12), Edirne'den Kars'a Kadar (4x10), Sınırda Gece (4x10), Bir Sarışın Geldi Edirne'den (4x10), Meriç Konuşuyor (4x7), Meriç'e Özlem (4x7), Meriç Kıyılarında (4x5), Meriç'e Bakış (4x6), Meriç (4x2), Edirne'de Akşam (4x6), Muradiye (4x6) Tunca (4x12), Edirne'ye Mâniler (4x16), Sinan'ı Anış (4x5), Enez(4x5), Uzunköprü (4x6), İpsala (4x8), Bu Vatan Bizim (4x6), Yeni Bir Kırklareli Şiiri (4x12), Burası Dereköydür (4x12), Kırklareli'de Akşam (4x5).

Şiirlerini dörtlüklerle oluşturmuştur. Şiirlerin yanında bulunan sayılar kaçar dörtlükten oluştuğunu göstermektedir.

"Çok susadım sularına,

Bas bağrına beni Tunca.

Hasret kaldım baharına,

Bas bağrına beni Tunca."[110]

Turanlıoğlu'nun, *Aşk ve Vatan Şiirleri* adlı kitabında yer alan

> Değişen Memleket (4x4), İpsala (4x7), Çanakkale (4x10), Benim Çanakkale'm (4x10), Vur! (4x10), Mâniler (4x14)
> Şiirleri de dörtlük formatındadır.

Turanlıoğlu'nun *Edirne'den Kars'a Kadar Bu Vatan Bizim* adlı kitabında yer alan;

---

[110] Uluğ Turanlıoğlu, "Tunca'', *Trakya'dan Bir Ses*, .Erenler Matbaası, İstanbul 1983,s.26.

Edirne'den Kars'a Kadar (4x10), Bu Vatan Bizim (4x6), İstiklal Aşkı (4x6), Ülküme Sesleniş (4x6), Çağrı –I- (4x6), Çağrı –II- (4x6), Yurt Sevgisi (4x6), İleri Hey! İleri! (4x6), Uyan Çocuğum, Uyan! (4x6), Sana Durmak Yaraşır mı? (4x6), Zaferden Zafere (4x6), Sınırda Gece (4x9), Yaşasın Türk Ordusu (4x12), En Büyük Bayram (4x6), Cumhuriyet (4x6), İstiyorum (4x12)

Şiirleri de dörtlüklerden meydana gelmiştir.

Turanlıoğlu'nun *Köy Şiirleri* adlı kitabında yer alan;

Beni Alın, Alın Köyler (4x12), Bir Haykırış (4x7), Davetiye- I- (4x5), Davetiye –II- (4x6), Davetiye –III- (4x6), Terkedemem (4x5), Eminem (4x3), Kezban (4x3), Kır atlı (4x6), Davetiye (1) (4x5).

Şiirleri de dörtlüklerden meydana gelmiştir.

Turanlıoğlu'nun *Aşık Veysel* adlı kitabında yer alan Aşık Veysel İçin şiiri (4x6) de dörtlüklerden oluşmuştur.

III.I.I.VI. Beşliklerden Oluşan Şiirler

Turanlıoğlu'nun *Aşk ve Vatan Şiirleri* adlı kitabında yer alan Vize şiiri beşliklerden meydana gelmiştir. (5x5)

Turanlıoğlu'nun *Edirne'den Kars'a Kadar Bu Vatan Bizim* adlı kitabında yer alan; Türk Ordusu Kıbrıs'ta (5x10) şiiri beliklerden meydana gelmiştir.

Turanlıoğlu'nun *Atatürk Çocuklarına Şiirler* adlı kitabında yer alan

Yaşasın 23 Nisan (5x6), Bizim Meriç (5x11), Edirne'yi Yaşıyorum (5x12).

III.I.II. Dize Sayısı Farklı Olan Serbest Bentli Şiirler

Çağdaş şiirde beyit ve dörtlüklerin yerine bentler kullanılmıştır. Fakat bentler kendi içinde çok dizeden öbekleşse de, beyit ve dörtlüğü de içine alan yapılar oluşturmuştur. Uluğ Turanlıoğlu'nun şiirine bu bağlamda baktığımızda, dize öbeklenişi farklılık gösterir. Onun şiirinde nazım birimi bakımından en fazla oran, dörtlükten sonra serbest dizelerle kurulu bent şiirlerine ayrılmıştır. Özellikle anlatıma

dayalı ve sosyal mesaj içerikli şiirlerinde bu serbest nazımdan faydalanmıştır. Bentler birbiriyle biçim ve içerik unsurlarıyla bağlı olup, bir bütünlük içindedir.

Turanlıoğlu'nun *Trakya'dan Bir Ses* adlı kitabında yer alan;

- Çanakkale'den Edirne'ye (7/5/6/5/5/8/5)
- Edirne'de Sınır Boyunda Yaşanmış Bir Rumeli Şiiri (9/9/6/7/7/6/7/7/5/7/7/7/7/2)
- Dereköyde İlk Akşam (6/4/8/4/4/4/4/4/6)

  Şiirleri karışık bentlerle oluşmuştur.

  Turanlıoğlu'nun *Aşk ve Vatan Şiirleri* adlı kitabında yer alan;
  Bir Beşiktaş Şiiri (3/3/2/5/7/2)
  Mavi (3/4/4/8/5/10/4/6)
  Bizim Dünyamız (6/4/5/4/6/6/6/5)
  Bir Rüyanın Tasviri (2/4/6/9/5/5/4/5/4)
  Bir Urumeli Şiiri (5/5/5/5/7/4/4/4/6/4)
  Çanakkale,den Edirne'ye (7/5/7/5/5/8/5)
  Bir İzmir Akşamı (2/7/1/5/4/6)
  Kim Derdi ki Ey İzmir (4/5/6/4/8)
  Atatürk'e (4/4/4/4/4/4/4/4/9/4)
  Çan-Yenice (5/2/4/2//4/2)
  Şiirleri karışık bentlerle oluşmuştur.

Turanlıoğlu'nun *Atatürk Çocuklarına Şiirler* adlı kitabında yer alan;

Meriç Kıyılarından Atatürk'e Sesleniş (4/4/2/4/4/2/4/4/2/4/4/2)
Edirne ve Rumeli (8/5/4/7/8/5/8/8/6/5/7/2)

Şiirleri karışık bentlerle oluşmuştur.

Turanlıoğlu'nun *Köy Şiirleri* adlı kitabında yer alan;

Dereköyde İlk Akşam (1) (6/4/8/4/4/8/6/4/4)

Ben (4/9/7/5/14/4/2/3/4)
Şiirleri karışık bentlerle oluşmuştur.

III.I.II.I. Uzun Blok Şiirler

Şiirin uzun veya kısa boyutlu olması, yapıya dair bir sitem olduğu için, içerikle de sağlayacağı uyum kimi zaman şairleri zorlamıştır. Bu şairlere kısa yazmaktansa uzun şiir yazmak daha çekici gelmiştir. Uluğ Turanlıoğlu, kısa şiirlerini son dönemlerinde azaltmış, Türk şiirinde destan ve mesnevi geleneğinden gelen uzun boyutlu şiirler yazmayı ihmal etmemiştir. Şiirlerinde nesre yaklaştığı dizelerde, nesrin tekdüzeliğini dize başında kelimelere getirdiği ek ve sözcükler kırmıştır. Dizelerindeki kelime yoğunluğu aynı şekilde devam etmektedir. Turanlıoğlu *Köy Şiirleri* adlı kitabında yer verdiği Öyle Bir Şehir ki Bu şiirini 38 dizeden meydana getirmiştir. Şair şiirinde hem dize sayısını hem de dizeyi oluşturan sözcük sayısı yoğun kullanmıştır.

III.I.II.II. Uzun Boyutlu Şiirler

Uluğ Turanlıoğlu'nun uzun boyutlu şiirleri olarak; dize sayısını fazla tuttuğu, şiiri kendi içinde bölümlere ayırdığı şiirlerini kabul ediyoruz: "Uzun şiir genellikle tahkiyeye dayalı, olay anlatımını içinde barındıran metinlerdir. Daha geniş zamana yayılan ve daha karmaşık sorunları, olay ve olguları gündeme getirir. Birden fazla olay, olgu, durum, duygu ve düşünceyi işleyebilir."[111] Türk edebiyatında Mehmet Akif, Sezai Karakoç ve Nazım Hikmet gibi şairlerin uzun boyutlu şiirleri oldukça fazladır. Uluğ Turanlıoğlu'nun da şiirinde uzun boyutlu şiir denemeleri vardır ancak denemeler bu şairlerinki kadar fazla ve uzun olmamıştır. Uluğ Turanlıoğlu, uzun boyutlu yapıyı özelikle toplumsal içerikli şiirlerinde kullanmıştır. Şiirdeki dize sayısını çoğalttıkça; ahengi dize, sözcük ve ses yinelemeleriyle sağlamaya çalışmıştır. Turanlıoğlu Köy Şiirleri adlı kitabında yer verdiği Köy Öğretmeni şiirini iki parçalık dizelerden oluşturmuş. Parçalara da tablo ismini vermiştir. İlk tablo 20 dizeden oluşurken ikinci tablo 30 dizeden oluşmuştur. Şairin bu şiirinde tiyatro esintileri bulunmaktadır.

---

[111] Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi,* Öncü Kitap Yay., Ankara 2004, C.3, s.164.

III.II. Nazım Biçimi (Şekli)

Uluğ Turanlıoğlu, şiirlerinde nazım biriminde olduğu gibi, nazım şeklinde de genellikle serbest formu uygulamıştır. O şiirlerinde serbest şiirle birlikte halk edebiyatı, divan edebiyatı ve batı edebiyatına ait nazım şekillerini kullanmayı da ihmal etmemiştir. Bu form; kimi şiirlerinde bir isimle, şekille, muhtevayla kalırken kimi şiirlerinde de birtakım farklılıklarla kendini göstermiştir. Şair, her zaman gelenekten faydalanmak gerektiğini, ancak geleneği olduğu gibi devam ettirilmesine karşı çıkmış ve geleneksel nazım şekillerini şiiri içinde eritmesini bilmiştir.

III.II.I. Halk Edebiyatına Ait Nazım Şekilleri

Halk şiirinde kendi içinde gruplara ayrılan mâni, türkü, ninni gibi nazım şekilleri anonim; koşma, semai, varsağı ve destan gibi nazım şekilleri de âşık tarzı halk şiirini oluşturmaktadır. Halk şiirlerinde esas olan unsurlar; ölçü, kafiye ve dörtlüktür. Halk şiirinin nazım şekillerinden çokça yararlanan Uluğ Turanlıoğlu da kitaplarına giren şiirleri içerisinde Anonim Halk şiirinden; Türkü ve Mâni nazım şeklini kullanmış, Aşık Tarzı Halk şiirinden; koşma nazım şekli kullanmıştır. Ancak bu nazım şekilleri, klâsik nazım şekilleriyle çok da ortaklık bulunmamaktadır. Şair Halk Şiiri nazım şekillerinin şiirine birebir uygulamaktansa onları kendi tarzıyla bütünleştirmiştir. Çünkü şairin, poetikasını gelenekten faydalanmak, ancak onu değiştirmek ve geliştirmek oluşturur. Şair, kullandığı malzemeyi karakteriyle başka bir kıvama getiriyorsa şiire yeni bir nefes katmış olur. Bu yüzden, şair şiirlerinde halk edebiyatına ait nazım şekillerini kullanarak, gelenek ve modernizmi buluşturmuştur.

III.II.I.I. Koşma

Koşma Nazım Şekli, Âşık tarzı halkı şiirinin en çok kullanılan nazım biçimidir. Hece ölçüsünün 11'li kalıbıyla yazılır veya söylenir. Durakları 6+5 veya 4+4+3 şeklindedir. Turanlıoğlu şiirlerinde genellikle 11'li kalıbı 6+5 şeklinde kullanmıştır. Uyak örgüsü şu biçimlerde olabilir: abab,cccd,dddb…/xaxa,bbba,ccca…/aaab,cccb,dddb …

Turanlıoğlu'nun Yurt Sevgisi şiirinde koşma örneği;

Beni benden alır bu yurtta bahar, **a**

Gönlüme eş olan ırmaklar vardır, **b**

Aşkını fısıldar dağlara rüzgâr, **a**

Derdimi paylaşan topraklar vardır.[112] **b**

Şairin bu şiiri, Koşma nazım şekliyle yazılmış ve hiçbir özelliğini değiştirmeden ele aldığı nadir şiirlerden biridir. Şiir hecenin 11'li kalıbıyla 6+5 duraklarla yazılmıştır. Uyak örgüsü :abab,cccb,dddb.. şeklindedir.

Turanlıoğlu'nun Edirne'den Kars'a Kadar şiirinde koşma örneği;

"Şu bomboş arsalar, şu viran evler, **a**

Bugün de bizimdir; yarın da bizim! **b**

Serdar Ahmet'lerle Hacıil Bey'ler, **a**

Bugün de bizimdir; yarın da bizim! **b**

Düşünen türbeler, yanık ezanlar, **c**

Kanıyla tarihe destan yazanlar, **c**

[112] Uluğ Turanlıoğlu, "Yurt Sevgisi", *Edirne'den Kars'a Kadar Bu Vatan Bizim*, İstanbul 1997, s.10.

Lozan'ı yaratan Sevr'i bozanlar, **c**

Bugün de bizimdir; yarın da bizim! "[113] **b**

Turanlıoğlu'nun bu şiiri Koşma Nazım şeklinde az değişiklikler yaparak bağlı kaldığı şiirlerinden biridir. Bu şiirinde son dizeleri tıpkı Divan şiiri nazım şekillerinden olan şarkı nazım şekli gibi nakarat oluşturmuştur. Bu da Turanlıoğlu'nun Halk şiirindeki koşma nazım şekli geleneğinin dışına çıktığını göstermektedir. Şair, şiirlerin büyük çoğunluğunu "koşma" nazım şekliyle oluşturmuştur ancak bu nazım şeklinde değişiklikler meydana getirmiştir. Buna rağmen şiirin şekil olarak büyük çoğunluğu koşma nazım şeklinden esinlenerek yazıldığını göstermektedir. Şair Turanlıoğlu bazı şiirlerinde uyak örgüsünde değişikliğe gitmiştir. Ancak şiirler içerik ve vezin olarak koşmaya bağlı olduğu görülmektedir.

Turanlıoğlu'nun Vur! Şiirinde koşma örneği;

"Seninle birlikte coşuyor dünya,

Düşmanın kıpkızıl ensesine vur!

İstiklal sevdası en güzel rüya,

Rüyanı bozanın çenesine vur!

Vur! Ey yiğit ordu, sarsılsın toprak

Ölçüsüz bir aşkla ve hiddetle vur!

[113] Uluğ Turanlıoğlu, Edirne'den Karsa Kadar", *Edirne'den Karsa Kadar Bu Vatan Bizim*, İstanbul 1997, s.2.

Orakla çekiçten arınsın bayrak

Cihana ders veren bir şiddetle vur!"[114]

Şairin bu şiiri uyak örgüsünde değişiklikler yapılarak Koşma nazım biciyle yazılmıştır. Onun eserlerinde bu şekil koşma örnekleriyle çokça karşılaşılmıştır.

Şairin bu şiirlerinde halk şiirinin soluğu hissedilmektedir. Şair, şiirlerinde ritmi dize sonundaki ses benzerlikleriyle sağlamıştır. Bu şekilde olan şiirlerinde düzenli bir kafiye sistemi görmek mümkündür.

III.II.I.II. Türkü

"Türkü" nazım şeklini kullandığı şiirinde de şair, geleneksel türkü formunun dışına çıkmıştır. Türkü; vezinli ve kafiyeli yazılan bent sayısında belli bir düzen gösteren nazım şeklidir. Türküde kimi zaman bentlerin içinde, kimi zaman da bentlerden ayrı yazılan kavuştak, bağlama ya da nakarat adı verilen yinelenen dizeler bu nazım şeklinin belirgin özelliğidir.[115] Türküler hece ölçüsünün 7'li 8'li 11'li kalıplarıyla yazılır ya da söylenir. Türkü, yapı ve sözleri bakımından iki bölümden oluşur. Birinci bölüm türkünün asıl sözlerinin bulunduğu bölümdür. Bu bölüme "bent" adı verilir. İkinci bölüm ise her bendin sonunda tekrarlanan nakarattır. Bu bölüme bağlama ya da kavuştak denir. Kafiye düzeni genellikle aaaBB/bbbBB/cccBB…biçimindedir.

Turanlıoğlu türkü nazım şeklinde yazdığı Türk Ordusu Kıbrıs'ta şiirini beşer dizelik 5 bentten oluşturmuştur. Dizelerin son iki tanesi nakarat olup her bendin tekrarlanmaktadır.

"Her yerimiz diken diken, **a**

Buğday biçmez, rüzgâr eken, **a**

[114] Uluğ Turanlıoğlu, "Vur", *Aşk ve Vatan Şiirleri*, Edirne 1957, s.28.
[115] Hikmet Dizdaroğlu, *Halk Şiirinde Türler*, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1969, s.102-121.

Barış için kalktık erken. **a**

Türk arkadan vurulur mu? B

Vurulursa durulur mu?"[116] B

Şair, Turanlıoğlu bu şiirinde Türkü nazım şekline bağlı kalmıştır. Türkü nazım şeklini koşma nazım şekli kadar uygulamasa da şiir kitaplarının her birinde birkaç tane türkü nazım şekli görmek mümkündür. Şair, türkü nazım şeklinde de geleneğin dışına çıktığı şiirler yazmıştır. Dizelerdeki hece sayısıyla da kalıba uygun kaldığı görülmektedir. Nakaratın şiirde tekrarı şairin şiirinde neyi vurgulamak istediğinin kanıtı olmuştur.

III.II.I.III. Mâni

Mâni, kendine özgü bir ezgiyle söylenen ve anonim halk edebiyatının en küçük şiir biçimidir. Genellikle tek dörtlükten oluşmaktadır. Kafiye düzeni "aaxa" şeklindedir.7'li hece ölçüsüyle yazılır. Mânilerde ilk iki dize genellikle asıl söylenmek istenen düşünceyle yönünden pek ilgisi yokmuş gibi görünse de konuya bağlı olarak yorumlanmaktadır. Temel duygu ve düşünce son iki dizede ortaya çıkmaktadır. Mânilerde her türlü konu işlenmektedir.

Uluğ Turanlıoğlu şiirlerinde başlıklar hiçbir zaman nazım şekillerine göre verilmemiştir. Ancak "mâniler" ve "Edirne'ye Mâniler" başlıklarında şiirleri bulunmaktadır. Bu özellik onu diğer nazım şekillerinden ayırmaktadır. Turanlıoğlu mâniler nazım şeklini geleneğe uygun formda yazmıştır.

Turanlıoğlu'nun Mâniler şiirinde mâni örneği;

"Gel yokuştan inelim, **a**

Kız, düvene binelim, **a**

[116] Uluğ Turanlıoğlu, "Türk Ordusu Kıbrıs'ta", *Edirne'den Kars'a Bu Vatan Bizim*, İstanbul 1997, s.20.

Demetlerin ardında **x**

Sevişerek sinelim."[117] **a**

Turanlıoğlu'nun Edirne'ye Mâniler şiirinde mâni örneği;

"İğde dalları yaslı, **a**

Başlasın bir ney faslı, **a**

Edirne'nin kızları **x**

Ya Şirin'dir ya Aslı."[118] **a**

Şair, her iki şiirinde de gerek muhteva gerek şekil olarak halk edebiyatı geleneğine bağlı kalmıştır.

Özetle Uluğ Turanlıoğlu halk edebiyatı nazım şekillerinden türkü, mâni ve koşmayı (güzellemeyi, koçaklamayı) zaman zaman geleneksel kalıplarının içinde zaman zamanda geleneğin dışında çağdaş bir forumla yeniden yorumlayarak kullanmıştır. O klişe kalıpların dışına çıkmayı tercih etmiştir. Ona göre her klişe, sanatçının yaratıcılığını elinden alan, karakterini arka plana atan engeldir. Oysaki çağdaş şiirde esas olan, kişilikle yani özgün bir anlatımla şiir yazmaktır. Böylece şair, kullandığı malzemeyi şiirinde evirip çevirerek ve ona yeni bir kimlik kazandırarak yeni bir biçim yakalamıştır: Halk edebiyatı kaynakları şiiri besleyecektir elbette. Ancak onda eriyerek, çözümlenerek, olmalıdır.

[117] Uluğ Turanlıoğlu, "Mâniler", *Aşk ve Vatan Şiirleri*, Edirne 1957, s.30.
[118] Uluğ Turanlıoğlu, "Edirne'ye Mâniler", *Trakya'dan Bir Ses*, İstanbul 1983, s.27.

III.II.II. Divan Edebiyatına Ait Nazım Şekilleri

III.II.II.I. Şarkı

Arapça şark kelimesine nispet ekinin getirilmesiyle oluşan şarkî kelimesinden (Doğu'ya ait) geldiği kabul edilmektedir. Kelimenin kökeni hakkında "çağırmak, yüksek sesle söylemek, bağırmak" anlamındaki çağırıdan türediği yolunda bir başka tahmin varsa da bu fonetik olarak mümkün değildir. Anadolu ağızlarında ve bazı Türk lehçelerinde "ır/yır/cır" (şarkı, türkü) ve "ırlamak/yırlamak/cırlamak" (şarkı, türkü söylemek) kelimeleri bulunmaktadır. Şarkının bir musiki formunu ve nazım şeklini ifade etmek üzere ilk defa ne zaman ve nasıl ortaya çıktığı bilinmemektedir. Edebiyat terimi olarak şarkı, bazen bestelenmiş her türlü eserin manzum metnini belirten Farsça "güfte" (söylenmiş) kelimesiyle aynı anlamda kullanılmakla birlikte güfte kelimesi anlam bakımından daha geniş olup her türlü musiki eserinin sözlü kısmını ifade etmektedir. Şarkıyyât, özellikle XIX. yüzyıldan itibaren divanların sonunda bulunan, çoğu dört mısralı ve nakaratlı, bu formda bestelenecek manzumelere ayrılmış bölümlerin başlığında yer almıştır.[119]

Divan edebiyatı nazım şekilleriyle Türk musikisine ait şarkı formunda bestelenmek amacıyla yazılan manzumeler halk edebiyatındaki türkülerle beraber XVII. yüzyıldan itibaren ortaya çıkmış ve zamanla türküden farklılaşarak Türk edebiyatı ile musikisine özgü nazım şekli ve musiki formu halini almıştır. Güfte mecmualarında bulunan eski şarkıların bir bölümü gerek yapı gerek muhteva bakımından türkülere benzeyen, büyük bir kısmı hece vezniyle yazılmış olan sade şiirlerdir.

Divan edebiyatındaki şarkı biçimine uygun en yakın özellikler taşıyan ilk şiirleri 17. yüzyılda Nâilî'nin yazmış olduğu kabul edilmektedir. Özellikle dörtlükler halinde yazılan şarkı gufteleri Türk musikisinde kendine özgü bir formda bestelendi zaman aynı isimle anılmıştır. Şarkılarda nazım biçiminde genellikle aşk, sevgili, ayrılık, içki, hasret ve eğlence gibi konular ele alınmıştır.

---

[119] TDV İslam Ansiklopedisi, "Şarkı" Madde Başı, C.38, s.351-359.

Şarkılar, dört dizeli bendler halinde yazıldığı için rubai, murabba ve tuyuğ gibi dört dizeli bendlerden veya sadece dört dizeden oluşan divan edebiyatı nazım şekilleriyle benzerlik gösterse de şarkılarda ilk dört dizelik bendin ikinci dizesi nakarat halinde her bendin sonunda tekrarlanır ve aynı şekilde ezgilendirilir. Özellikle 19. ve 20. yüzyıllarda sadece dört mısradan oluşan ve bazen nakaratsız şarkılar da kaleme alınmıştır. Şarkılarda aruz vezninin "mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün", "mefâîlün mefâîlün feûlün", "mef'ûlü mefâîlü mefâîlü feûlün", "mef'ûlü fâilâtü mefâîlü fâilün", "fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün", "fâilâtün fâilâtün fâilün", "feilâtün mefâîlün feilün" kalıpları kullanılsa da hece ölçüsünün 4+4=8, 4+4+3=11, 4+5=9 şeklindeki vezinleri de kullanılmıştır.

Şarkının böyle gelişme göstermesinde Sâmi, Nâbî, Nedîm gibi divan şairlerinin aynı zamanda bestekâr olmaları yanında Hâfız Post, Itrî, Nazîm gibi bestekârların bestelemelerinin de önemli payı vardır. Bu nedenle şarkı hem şairler hem de bestekârlar tarafından geliştirilmiştir. 17. yüzyıldan bu yana pek çok şairin şarkı güftesi kaleme aldığı ve bu şarkılar tarzında yazdıkları şiirlerin bestelendiği görülmektedir. Bunlar arasında Pertev Paşa, Fatîn Efendi, Osman Nevres Nazîm, Nedîm, Şeyh Galib, Enderunlu Fâzıl, Enderunlu Vâsıf, Naili, Leylâ Hanım gibi isimlerin öne çıktığı görülmektedir. Özellikle Nedîm sade bir dille en güzel şarkıları yazan bir şairdir. Enderunlu Vâsıf değişik nazım şekillerinde 200'ü aşkın örnekle en çok şarkı yazan usta unvanını elde etmiştir.

Uluğ Turanlıoğlu, şarkılarında, vezin, kafiye ahengini sağlayan ve bu bağlamda hecenin kalıplarına uyan bir şairdir. Onun şarkılarında temel kafiye örgüsü her dörtlüğün sonunda bulunan mısra tekrarına dayanmıştır. Onun şarkılarında ince hayallerinin ve içli duyuşlarının çokça yer edindiği görülmektedir. Şiirde nakarat kısmına yer vermiştir. Şair, geçmişin ürünlerinden, faydalanmanın gerekli olduğunu düşünerek, şiir macerasında divan şiiri nazım şekillerine de öykünmede bulunmuştur ancak uzun soluklu olmamıştır.

Şarkı nazım şekline ait oldukça az şiiri olan Turanlıoğlu zaman zaman şarkı nazım biçiminde de geleneğe bağlı kalmayıp değişiklikler meydana getirmiştir. Ancak şiirlerin şarkı nazım biçiminde yazıldığı biçim ve içerik olarak bu nazım biçimine uygundur.

Uluğ Turanlıoğlu'nun Burası Dereköydür adlı şiirinde şarkı örneği;

"Dallardan yeşil akar. **a**
Çitlerden güller sarkar, **a**
Havası çiğdem kokar, **a**
Burası Dereköydür. **b**

Gökleri mavi deniz, **c**
Suyunda bir derin iz, **c**
İnsanları tertemiz, **c**
Burası Dereköydür."[120] **b**

Şair Turanlıoğlu, Divan edebiyatı nazım biçimlerinden sadece dörtlüklerle kurulu olan şarkı nazım biçimini kullanmıştır. Şarkı nazım biçimine de eserlerinde az rastlanılmaktadır.

III.II.III. Batı Edebiyatından Alınan Nazım Şekli

III.II.III.I. Serbest Nazım

Serbest müstezat, serbest nazım şeklinin hazırlayıcısı olmakla birlikte serbest nazma geçişi kolaylaştırmıştır. Bu nazım biçiminde sembolizmden etkilenilmiştir. Serbest nazım, genel anlamda ölçü ve uyak kurallarına bağlı olmayan şiirdir ancak serbest şiir anlayışı, biçimi boşlamak, önemsememek olarak alınmamalıdır. Boşlanan, önemsenmeyen, şiiri birtakım kalıplara sıkıştırıp özü biçimin buyruğuna sokan kurallardır. Serbest şiir Türk edebiyatına Servet-i Fünun döneminde Batı edebiyatından alınarak yeni Türk şiirine uygulanmış bir biçimdir. Serbest şiirde dizelerin uzunluk kısalıkları, uyak, redif, uyak düzeni, nazım birimi gibi nazmın bağlayıcı unsurları önemsenmez. Hatta bu unsurlardan mümkün olduğunca kaçılır. Ancak tamamen kafiyesiz ve redifsiz de değildir.

[120] Uluğ Turanlıoğlu," Burası Dereköydür", *Trakya'dan Bir Ses*, İstanbul 1983, s.39.

Serbest şiirde bu şekil serbestliğinin yanı sıra içerik bakımından da bir serbestlik vardır. Nazmın belli kalıplarına uyularak yazılan veya söylenen şiirler de temalar da belli ve sınırlıdır. Serbest şiirde ise temalar sınırsızdır. Bunların yanında serbest şiirin okuyucusu da serbesttir. Her şiir sever aynı şiiri aynı şekilde değerlendirmemektedir, kinin hoşlandığı şiirden kimileri hoşlanmaz ancak nazımda (Divan şiiri, Halk şiiri, Âşık tarzı Türk şiiri...) beğeni ve takdir bakımından çoğunlukla bir ortaklık bulunmaktadır.

Türk şiirine, biçim açısından bakıldığında, serbest nazım, serbest şiir, özgür koşuk adlarıyla nitelenen bu akımı başlatan Nazım Hikmet'tir. Ondan önce de bu yolda denemeler yapılmıştır, özellikle Tevfik Fikret serbest müstezadı olabildiğince geliştirerek şiiri düzyazıya yaklaştırmış. Ahmet Haşim dizeyi kırarak serbest söyleyişe ulaşmak istemiştir ancak bu tarz denemeler aruz kalıplarıyla oynanarak gerçekleştirilmiştir.

Uluğ Turanlıoğlu, batı edebiyatına ait nazım şekillerini kullanırken halk ve divan edebiyatı nazım biçimlerinde olduğu gibi değişiklikler yapmıştır. Şair Turanlıoğlu daha çok şairliğinin son zamanlarında serbest ölçüyle şiirler yazmıştır. Bunun sebebi olarak hiçbir akıma bağlı olmak istememesi gösterilmektedir. Şiirlerinin büyük çoğunluğu halk edebiyatı nazım biçimlerinin yanında batı edebiyatı nazım biçiminden oluşmaktadır. Şair batı edebiyatından alınan serbest müstezat sayesinde şiirlerinin büyük bir kısmını serbest nazımla kaleme almıştır. Bu nazmı kullanırken biçim ve içerik olarak herhangi bir kalıba bağlı kalmamak şairi daha geniş düşünmeye yönlendirmiştir.

Uluğ Turanlıoğlu'nun Edirne'de Sınır Boyunda Yaşamış Bir Rumeli Şiiri adlı şiirinde serbest nazım örneği:

"Yer yer…

Zaman zaman

Göklerde bulut,

Havada duman…

Turnalar uçmuyor.

Söğüt dallarında

Düşünen kuşlar

Tunca'ya eğilip

Su içmiyor…"[121]

Serbest nazımda ölçek bulunmadığı için, dizelerde durak yoktur; şair, durak ihtiyacı duyduğu zaman, satırı kırar, aşağıya satıra geçmektedir. Serbest nazımda ölçek, hatta kimi zaman uyak da bulunmadığı için, dış ahenkten yararlanma olanağı yoktur, nazmın bütün ağırlığı iç ahengin üzerinde bulunur. Bu da, serbest nazımda sözü kullanma işinin çok önemli olduğunu göstermektedir.

Kimi şairler, dizelerin başlıklarını klasik nazımda olduğu gibi belli bir hizaya getirir ve dize başlarında büyük harf kullanır; kimi şairler ise, ayrılan dizeleri, yerine göre merdiven şeklinde yazar. Turanlıoğlu'nun birkaç şiirinde bu merdiven özelliğinin kullandığı görülmektedir. Bunu yaparken de satır başlarında bulunan kelimeleri büyük harfle yazmaktadır. Bu da şairin tercihine göre değişiklik göstermektedir;

Uluğ Turanlıoğlu Ben adlı şiirinde zaman zaman merdiven özelliğini kullanmıştır:

"Ben

En gür sesimle

Durmadan

Haykıracağım.

Haykırmadan

Savaşmadan

[121] Uluğ Turanlıoğlu, "Edirne'de Sınır Boyunda Yaşamış Bir Rumeli Şiiri", *Trakya'dan Bir Ses*, İstanbul 1983, s.15.

Geçerse bir anım

Billââââh alçağım.”[122]

Şair, şiirinin devamında yer yer bu özelliğin dışına çıkmış sonra tekrar devam ettirmiştir.

“Biçimli seller gibi

Akarak

Aşarak

Bütün engelleri

Yıkacağım

Kıracağım.[123]

Şair, merdiven özelliğini kullanırken satır sonlarında herhangi bir noktalama işareti kullanmamıştır ancak buna rağmen satır başlarında bulunan her kelimesinde büyük harfle kullanmıştır.

Turanlıoğlu’nun serbest nazımda yazdığı şiirleri hece sayısı bakımından farklılık gösterdiği için vezinsizdir.

“Melâle hasret insanlar,

Saadeti bol güvercinler,

Yağmur dolu bir sonbahar akşamı

Çekilirken yuvalarına

Bembeyaz mezar taşımın tam ortasına,

Deniz mavisiyle işle adını.”[124]

---

[122] Uluğ Turanlıoğlu, “Ben, *Köy Şiirleri*, Edirne 1942, s.30.
[123]Uluğ Turanlıoğlu, *age.*, s.31.
[124] Uluğ Turanlıoğlu, “Mavi”, *Aşk ve Vatan Şiirleri*, Edirne 1957, s.7.

III.III. Kafiye, Redif ve Vezin

Kafiye kelimesi şiirle ilintili olarak kullanılmaktadır. Şiirin anlam özelliklerinin belirginleşmesi için kafiye ve vezin gibi kavramlara başvurulur. Vezin ve kafiye şiirin musiki yönünden vazgeçilmez unsurlarındandır. Şiirin dış yapısını belirleyen ve ritmik bir bütünlük sağlayan unsurların en başında, kafiye ve redif gelmektedir. Gerek dünya, gerek Türk edebiyatında eskiden günümüzü kadar kullanılagelen kafiye ve redif, şiirde müzikal bir değer yaratarak anlamı da sesle birlikte güçlendirmiştir. Modern şiirde de hâlâ varlığını sürdürmekle beraber geleneksel kalıbın dışında kullanılır. Ritm modern şiirde; dizenin sonuna hapsedilmek yerine, şiirin bütününde varlığını göstermektedir.

Şiirde redif ve kafiye genellikle dize sonunda yer almaktadır. Bu özellik şiirlerin hem daha kolay ezberlenmesine hem de anlamının vurgulanmasına daha çok yardımcı olur. Uluğ Turanlıoğlu, genel olarak geleneğin dışına çıkmayı seven bir şair olmasına karşı kafiye ve redif konusunda geleneğe bağlı kalarak ses benzerliklerine çoğunlukla dize sonlarında yer vermiştir. Onun şiirinde kafiye, çoğunlukla alt alta gelen dizelerde uygulanmıştır. Ayrıca, kök ve ek almış sözcükleri de bir araya getirerek kafiye oluşturur.

Şair, şiirlerinde kafiye ve redife çoğunlukla birlikte başvurmuştur ancak redif ve kafiyeyi ayrı kullandığı da olmuştur. Şair, şiirlerinde çoğunlukla bu geleneğe bağlı kalarak bir ahenk oluşturmuştur. Çoğunlukla redifin yanında destekleyici bir ahenk unsuru olarak yapıyı oluşturan kafiye bulunmaktadır.

Uluğ Turanlıoğlu şiirinde ritmi çoğunlukla ses tekrarıyla sağlamıştır ancak bazen de sözcük ve dize tekrarıyla bir ahenk yakalamaya çalışmıştır. Bu yüzden şairin şiirlerinde redif ve kafiyenin işlevi büyüktür.

III.III.I. Redif

Mısra sonunda bulunan hem şekil hem de anlam bakımından birbirine benzeyen seslere redif denir. Redifler, şiirlerde bazen ek halinde de kelime olarak bulunur. Şair şiirlerinde redifleri çoğunlukla kelimelerden oluşturmaktadır. Şair için ahenk oldukça önemlidir bu yüzden şiirlerinde redife geniş yer vermektedir. Şairin birkaç şiirinde redif örneği;

"Vefanın örneği tertemiz kız**lar**,

Ne gözler aldanır ne gönül sız**lar**,

Tanrı'ya kalsınlar gökte yıldız**lar**,

Cefası sevilen fettan burdadır."[125]

Bu dizlerdeki '-ler' ekleri ek halindeki redife örnektir.

"Elemi çarmıha ger**mek emelim,**

Gönlümü Tuna'ya ver**mek emelim**,

Balkan'da çiçekler der**mek emelim**,

Bana ses vermez mi andığım diyar?"[126]

Yukarıdaki dizelerde bulunan "-mek emelim" sözleri ek olan" mek" ve kelime olan "emelim" ile birlikte redif oluşturmuştur.

"Nerede kaldılar al atlar **şimdi**?

Tuna'da hazan mı her akşam **şimdi**?

[125] Uluğ Turanlıoğlu, "Edirne Destanı", *Trakya'dan Bir Ses*, Erenler Matbaası, İstanbul 1983, s.5.
[126] Uluğ Turanlıoğlu, "Ordulara Sesleniş", *Trakya'dan Bir Ses,* Erenler Matbaası, İstanbul 1983, s.14.

Bir öksüz ülke mi o diyar **şimdi**?

Şanlı geçmişleri anar mı dağlar?"[127]

Yukarıdaki dizelerde bulunan "şimdi" kelimesi redif görevindedir.

Şair Turanlıoğlu'nun şiirlerinin hemen hepsinde redif bulunmaktadır. Bu da şairin musikiye verdiği önemi göstermektedir. Ayrıca şair, şiirlerinin kulağa hitap etmesi için redifi bu denli yoğun kullanmıştır. Bu da duyuş güzelliğine verdiği önemi göstermektedir.

Şairin şiirlerinde görülen redif dizeye hükmeden, manayı güçlü bir şekilde duyuran ve armonisi yüksek olan bir ahenk unsuru olmuştur. Turanlıoğlu'nun konuşma edasıyla yazdığı şiirlerinde bile ahengi elden bırakmamış, anlamın biçimle estetik bir kıvama geleceğini düşündüğünden ritmik sesin bütün türlerini denemiştir. Onun şiirinde dize sonlarında bulunan redif görevindeki çekimli fiiller dahi monoton anlatımdan uzaktır.

"Türkçede bilâkis redif zaruridir, çünkü fiil cümlenin sonunda gelir, fiillerdense kafiye olmaz."[128] Şair Turanlıoğlu çekimli fiilleri de şiirlerine redif olarak serpiştirmiştir.

"Buğulu dağları yar**mak isterim.**

Vuslatı yar diye sar**mak isterim.**

Tuna'm Tuna'm sana var**mak isterim.**

Bu tutku sürecek mahşere kadar."[129]

Yukarıdaki dizelerde bulunan çekimli fiil redif görevindedir.

Şairin dizelerinde redife sistematik bir şekilde rastlamak mümkündür.

---

[127] Uluğ Turanlıoğlu," Ordulara Sesleniş", *Trakya'dan Bir Ses*, Erenler Matbaası, İstanbul 1983, s.14.
[128] Yahya Kemal Beyatlı, *Edebiyata Dair*, Fetih Cemiyeti Yay., İstanbul 1997, s.133.
[129] Uluğ Turanlıoğlu,"Ordulara Sesleniş", *Trakya'dan Bir Ses,* Erenler Matbaası, İstanbul 1983, s.14.

III.III.II. Kafiye (Uyak)

Dize sonlarında aynı görevde olmayan ses benzerliklerine kafiye denir. Dize sonlarındaki ses benzerlikleri bakımından şairin şiirlerinin birçoğunda yarım uyak, tam uyak, zengin uyak ve tunç uyak bulunmaktadır. Ses güzelliğine önem veren şairin şiirleri kafiye örgüsü bakımından da düz, sarma ve çapraz kafiye olarak da şekillenmektedir.

III.III.II.I. Yarım uyak

Dize sonlarındaki tek ses benzerliğine yarım uyak denir. Turanlıoğlu şiirlerinde sıkça yoğun bir şekilde yer vermiştir.

"Tınazlar, harmanlar, ağaç yab**a**-lar,

Buğday rengi kızlar, taşlı tarl**a**-lar,

Baş karlı dağlar, serin yayl**a**-lar,

Bugün de bizimdir, yarın da bizim!"[130]

Yukarıdaki dizelerde bulunan "-lar" rediften önce gelen "a" sesleri yarım uyak durumundadır.

"Neşemle boğarım gamlı ye**l**-leri,

Tarlamın süsüdür yaban gü**l**-leri,

Nağmeler doldurur çamlı be**l**-leri,

Tasamı avutan başaklar vardır."[131]

Yukarıdaki dizlerde bulunan "-l" sesleri yarım uyaktır.

---

[130] Uluğ Turanlıoğlu, "Edirne'den Kars'a Kadar", *Trakya'dan Bir Ses*, Erenler Matbaası, İstanbul 1983, s.7.
[131] Uluğ Turanlıoğlu, "Bir Haykırış", *Köy Şiirleri*, Edirne Vilayet Matbaası, Edirne 1942, s.5.

III.III.II.II Tam uyak

Dize sonlarında bulunan iki ses benzerliğine tam uyak denir.

"Pınarlar göğe b**ak**-ar,

Davar otlar, çay **ak**-ar,

Hasret yakar, gün y**ak**-ar,

Beni alın, alın köyler."[132]

Yukarıdaki dizelerde bulunan "-ak" sesleri tam uyaktır.

"Yokuşlar,d**üz**-ler sizde,

Sevilen g**üz**-ler sizde,

Maskesiz y**üz**-ler sizde,

Beni alın, alın köyler."[133]

Yukarıdaki dizelerde bulunan "-üz" sesleri tam uyaktır.

III.III.II.III. Zengin uyak

Dize sonlarında bulunan en az üç tane ses benzerliğine zengin uyak denir.

"Kıyıların s**erin** senin,

Hülyaların d**erin** senin,

Âşık gönlüm y**erin** senin,

Bas bağrına beni Tunca."[134]

---

[132] Uluğ Turanlıoğlu, "Beni Alın, Alın Köyler", *Köy Şiirleri*, Edirne Vilayet Matbaası, Edirne 1942, s.3.
[133] Uluğ Turanlıoğlu, *age.,* s.3.

Yukarıdaki dizelerde bulunan "-erin" sesleri zengin kafiyedir.

"Meriç'te **kış** da güzel,

Sessiz a**kış** da güzel,

Tunca'nın kızlarında

Naz da ba**kış** da güzel."[135]

Yukarıdaki dörtlükte bulunan "-kış" sesleri zengin kafiye oluşturmuştur.

III.III.II.IV. Tunç uyak

Dize sonlarındaki kelimelerden birinin, diğerini içinde aynen bulunması yani tekrar edilmesiyle oluşan kafiyelere tunç kafiye denir.

"Enez kıyılarında Meriç'le öpüşen bir **su,**

Ve tenha sokaklarında mavi deniz **kokusu,**

Kırık küp parçaları geçmişin kendisidir.

Gürüldeyen dalgalar akıncıların sesidir."[136]

Yukarıdaki dizelerde bulunan "su" kelimesi ve "kokusu" kelimesi aralarında tunç kafiye oluşturmuştur.

"Gördüğüm bir tablo içimi **yaktı**:

Yurt verilmez! Sözü kalbime **aktı.**

Yurt verilmez! Bilin ne demektir bu.

---

[134] Uluğ Turanlıoğlu, "Tunca", *Trakya'dan Bir Ses*, Erenler Matbaası, İstanbul 1983,s.26.
[135] Uluğ Turanlıoğlu, "Edirne'ye Mâniler", *Trakya'dan Bir Ses*, Erenler Matbaası, İstanbul 1983, s.27.
[136] Uluğ Turanlıoğlu, "Enez", *Trakya'dan Bir Ses*, Erenler Matbaası, İstanbul 1983, s.29.

Türk oğlundan neler istemektedir bu."[137]

Yukarıdaki dizelerde bulunan "aktı" ve "yaktı" kelimeleri aralarında tunç kafiye oluşturmuştur.

Sonuç olarak, şiirinde biçimi ihmal etmeyen Uluğ Turanlıoğlu'nun şiirlerinde redif ve kafiye gerek ahenk oluşturan gerek de anlamı pekiştiren önemli bir öge olmuştur. Redifi özellikle ses ve sözcük tekrarıyla uygulayan şair, kafiyeden de faydalanmıştır. O, kafiyenin göz için değil, kulak için bir ses olduğuna inanmış olmalı ki, şiirlerinin çoğunu farklı işlevdeki ekleri bir araya getirerek yazmıştır.

III.III.II.V. Düz, Çapraz ve Sarma Kafiyeden Oluşan Şiirler

Dizelerin son seslerine bakılarak bir dörtlüğün kafiye düzeni çıkarılır. Kafiye düzenlerinin, mısralarının son seslerindeki düzene göre çeşitleri vardır.

Uluğ Turanlıoğlu, şiirde kafiyelerin belli bir düzene göre yer aldığı düz, çapraz ve sarma kafiye şemasına uygun olarak şiirler yazmıştır.

Düz Uyak:

Kafiye şeması: "a a a b", "bbbc"; "cc"; "a a b b"; aaba (aaxa) olmalıdır.

Dizelerin kendi arasında kafiyeli olmasıdır. Divan edebiyatının mesnevi nazım biçiminde de bu düzen kullanıldığından "Yeni mesnevi düzeni" olarak da adlandırılır. "ikili" olarak da adlandırılır. Divan şiirinde özellikle uzun şiirlerde görülür. Yeni mesnevi düzeninin mesnevi düzeninden farkı cümlelerin bir sonraki dizeye de sarkmasıdır.

Turanlıoğlu'nun en çok kullandığı kafiye şeması düz uyak olmuştur.

"Gördüğüm bir tablo içimi yaktı: **a**

Yurt verilmez! Sözü kalbime aktı. **a**

[137] Uluğ Turanlıoğlu, "Dereköy'de İlk Akşam", *Trakya'dan Bir Ses*, Erenler Matbaası, İstanbul 1983, s.35.

Yurt verilmez! Bilin ne demektir bu. **a**

Türk oğlundan neler istemektedir bu.” [138] **a**

…

“Yolumuz bitmiyor, durak yok bize, **a**

Balkanlar yol verin tunç sesimize. **a**

Burada her gölge ele pusudur, **b**

Memleket verilmez ahdimiz budur. “ [139] **b**

…

“İğde dalları yaslı, **a**

Başlasın bir ney faslı, **a**

Edirne’nin kızları **b**

Ya Şirin’dir ya Aslı.”[140] **a**

III.III.II.V.I. Çapraz uyak

Kafiye şeması: “a b a b” “c d c d” olmalı. Şair Turanlıoğlu bu düzene de sıkça yer vermiştir.

“Çok susadım sularına, **a**

Bas bağrına beni Tunca. **b**

Hasret kaldım baharına, **a**

---

[138] Uluğ Turanlıoğlu, “Dereköy’de İlk Akşam”, *Trakya’dan Bir Ses*, Erenler Matbaası, İstanbul 1983, s.35.
[139] Uluğ Turanlıoğlu, *age.,* s.35.
[140] Uluğ Turanlıoğlu, “Edirne’ye Mâniler”, *Trakya’dan Bir Ses*, Erenler Matbaası, İstanbul 1983, s.27.

Bas bağrına beni Tunca."[141] **b**

"Gülferah sokağını geç, **a**

Karşında renk Muradiye. **b**

Kırmızıyı buradan seç, **a**

Çini kokla sümbül diye. **b**

Burda neden mahzun her şey? **c**

Neden melül akşamları? **d**

Neden susmuş bahçede ney? **c**

Duygularım neden sarı?"[142] **d**

III.III.II.V.II. Sarma (Sarmal) uyak

Kafiye şeması: "a b b a" "c d d c" olmalı. Dizelerden birinci ile dördüncü, ikinci ile üçüncün kafiyeli oluşudur. Şair, sarma uyak düzenine çapraz uyak ve düz uyak kadar geniş yer vermemekle birlikte zamanla bu düzenden de faydalanmıştır.

"Kulaklarımı anılar mı deliyor? **a**

Şu sarı zambaklar kimden? **b**

Büyük küçük derelerinden, **b**

Yeşil, mavi sesler mi geliyor?" [143] **a**

---

[141] Uluğ Turanlıoğlu, "Tunca", *Trakya'dan Bir Ses*, Erenler Matbaası, İstanbul 1983, s.26.
[142] Uluğ Turanlıoğlu, "Muradiye", *Trakya'dan Bir Ses*, Erenler Matbaası, İstanbul 1983, s.25.
[143] Uluğ Turanlıoğlu, "Yeni Bir Kırklareli Şiiri", *Trakya'dan Bir Ses*, Erenler Matbaası, İstanbul 1983, s.36.

III.III.III. Vezin(Ölçü)

Şiirin ritim olarak yeni bir forma ulaştırılmasında, başvurulan ögelerden bir diğeri ise vezindir. Türk edebiyatında İslamiyet öncesinde hece vezni, İslamiyet sonrasında özellikle divan edebiyatında aruz vezni görülmektedir. Modern Türk şiirinde ise, büyük ölçüde serbest vezin hâkimdir. Serbest vezin Türk edebiyatıyla birlikte edebiyatımızda kullanılmaya başlamıştır.

Turanlıoğlu'nun şiirlerinin büyük kısmını hece ölçüsü ve serbest ölçüyle yazdığı şiirler oluşturmuştur. "Her ölçü(vezin) bağlı bulunduğu dilin yapısından doğar. Bu nedenle Türk dilinin doğal ölçüsü hece ölçüsü(hece vezni)'dür.[144] Vezinler her dilin kendi doğal süzgecinden süzülerek oluşturulur. Bu yüzden vezin, dilin kendi biçimsel yapısına göre ortaya çıkardığı millî ruhun biçimsel ölçüsüdür. Şair, Turanlıoğlu'nun şiirlerin büyük çoğunluğu hece vezniyle oluşmuştur. Her zaman Türk olmasıyla gurur duyan şair Turanlıoğlu, tarihi şuurla hareket ettiği için hece ölçüyle şiirler yazmıştır.

Uluğ Turanlıoğlu'nun şiirlerinde hece ölçüsünü bilinçli, dikkatli bir şekilde kullanmış olduğunu görmek ve hece ölçüsünün şiirin ritmini oluşturan en önemli unsurlardan olduğu sonucuna ulaşmak mümkündür. Şair şiirlerini yazarken konuşma dilini tercih etmiş, millî vezin, millî dil önceliği olmuştur. Hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerinde halk edebiyatının izlerini görmek mümkündür. Şair, hecenin en çok 7'li, 8'li ve 11'li kalıbını kullanmıştır.

Uluğ Turanlıoğlu'nun 7'li hece ölçüyle yazdığı şiirlerden;

"Çiçekler deremezdik,

Bugünü göremezdik.

Murada eremezdik,

Atatürk olmasaydı."[145]

---

[144] Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yay., Ankara 1995, s.39.
[145] Uluğ Turanlıoğlu, "Atatürk Olmasaydı", *Atatürk Çocuklarına Şiirler*, Edirne Kütüphaneciler Derneği Yay., Edirne 1993,s.5.

Yukarıda yer alan şiirde şair hece ölçüsünün 3+4=7'li kalıbını kullanmıştır.

"Kirpiklerin tül bana,

Tebessümün gül bana,

Ne olur ey sevdiğim

Bir kez olsun gül bana."[146]

Yukarıda yer alan şiirde şair hece ölçüsünün 4+3=7'li kalıbını kullanmıştır.

Uluğ Turanlıoğlu'nun 8'li hece ölçüyle yazdığı şiirlerden;

"Arda'mızın ötesinde,

Erlik bilmez dağlar neden?

Gür suları Tuna'mızın,

Hazin hazin çağlar neden?"[147]

Yukarıdaki yer alan şiirde şair hece ölçüsünün 4+4=8'li kalıbını kullanmıştır.

"Kudurmuş milyonlar bizi korkutmaz,

İstiklal yolundan ölsek dönmeyiz!

Şerefle yaşamak ruhumuzda haz.

İstiklal yolundan ölsek dönmeyiz!"[148]

---

[146] Uluğ Turanlıoğlu, "Mâniler" *Aşk ve Vatan Şiirleri*, Edirne Matbaası, Edirne 1957, s.31.
[147] Uluğ Turanlıoğlu, "Neden?", *Atatürk Çocuklarına Şiirler*, Edirne Kütüphaneciler Derneği Yay., Edirne 1993, s.4.

Yukarıdaki yer alan şiirde şair hece ölçüsünün 6+5=11'li kalıbını kullanmıştır.

Şair Turanlıoğlu hece ölçüsünden sonra eserlerinin büyük bir kısmını serbest vezinle oluşturmuştur. Serbest vezin demek, ritmin ihmal edilmesi değildir. Aksine ritim, her zaman şiirin bir meselesi olmuştur.

"Başkaldırı, cılız hâliyle ölçüyü içinden atamaz fakat imgenin görsel değerini öne çıkartır veya ölçüyü değiştirip tahrip eden unsurların ağırlık kazanmasına neden olur: Günlük ifadeler, humour, iki dizeden oluşan ifadeler, vurguların ve duruşların değişmesi. Öteki durumlarda başkaldırı şiirsel durumun kendiliğindenliğine ve yaygınlığına geri döner. En uç durumlarda ise başkaldırı, ölçüden sıyrılır ve kendisini dışa vurma yolu olarak düzyazıyı veya serbest dizeleri seçer."[149]

Türk edebiyatının önemli isimlerinden olan Uluğ Turanlıoğlu da son dönem şiirlerini serbest vezinle yazmıştır. Şiirin geleneksel ahenk unsurlarından olan veznin bıraktığı boşluğu daha sonra yinelemelerle sağlamıştır. Şiirsel bir anlatımla birbirini kucaklayan yinelemeler, onun şiirinde ritmik bir düzen oluşturmuştur.

Şair, zaman içerisinde veznin kalıpla değil de, iç ahenkle sağlanması gerektiğini düşünmüştür, bu da Rus biçimcilerinin üzerinde durduğu bir kuramdır. Rus biçimcilere göre, "kalıb sabit ve çizgisel, ritmik içtepi (iç ahenk) ise dinamik ve ilerleyicidir."[150] Böylece şair şiiri belli kalıplara sokmaktan uzaklaştırmıştır.

Şair Uluğ Turanlıoğlu'nun serbest vezinle oluşturduğu şiirlerden;

"Muhayyel dünyamızın

Mavi aksın ırmakları,

Top top tomurcuklar üstüne

---

[148] Uluğ Turanlıoğlu, "İstiklal Aşkı", *Atatürk Çocuklarına Şiirler*, Edirne Kütüphaneciler Derneği Yay., Edirne 1993, s.6.
[149] Octavıa Paz, *Şiir Nedir? Yay ve Lir,* Era Yay., İstanbul 1995, s.79.
[150] René Wellek – Austin Varren, *Edebîyat Teorisi,* (Çev. Ömer Faruk Huyugüzel), Akademi Kitabevi, İzmir 2001, s.144.

Mavi şebnem damlasın.

Papatya saçlı çocuklar,

Mavi beşikler içinde uyusun.

Saadet rengi ipek duvaklar,

Mavi çiçeklerle süslensin.

Maviye kanat gersin bütün melekler,

Hasedinden çatlasın maviden gayri renkler."[151]

Uluğ Turanlıoğlu, zamanla hece vezninden uzaklaşarak serbest vezne dönmesindeki sebep son dönem şiirlerinde ritmi şekille değil de dizelerin akışıyla sürdürmesinden kaynaklıdır. Bu yüzden ses, sözcük, dize tekrarı ve sözcük oyunlarına onun şiirlerine sıkla rastlanmaktadır. Şair, bu şekilde veznin ritmini bunlar üzerine kaydırmıştır. Yukarıda yer alan Mavi şiirinde şair bu yinelemeyi ve ahengi "mavi" kelimesinin tekrarıyla sağlamıştır.

[151] Uluğ Turanlıoğlu, "Mavi", *Aşk ve Vatan Şiirleri*, Edirne Matbaası, Edirne 1957, s.7.

IV. BÖLÜM

DİL VE ANLATIM ÖZELLİKLERİ

IV.I. Dil ve Üslup

Şiirde üslûp; şairin dili, kendi duygu ve düşünce dünyasından geçirerek kendine özgü tavırla yeni bir biçime getirmesidir. Geçmişten günümüze, yaşanılan devrin edebî, sosyal, kültürel ve siyasî yapısı üslûp üzerinde etkili olmaktadır. Aynı zamanda, aynı çağda yaşayan şairler, ortak malzemeden hareket etseler dahi, dili kullanma yeteneğiyle birbirinden ayrılmaktadır. Bu nedenle "üslûp, ferdîdir, kaynağını yazarın mizacından ve tecrübesinden alır. O yazarın gizli ve şahsi mitolojisine uzanan kendi kendine yeten bir dildir."[152]

Uluğ Turanlıoğlu, şiirin her şeyden önce bir dil meselesi olduğunu düşünmektedir. Çünkü şiirde bir atılım yapmak, bir şey icat etmek gibi kişiliği ortaya koymak için öncelikle kelimeye sahip çıkılması gerekmektedir. Bu yüzden şair farklı anlamlar elde etmek için, kalıp söylemleri yıkarak hem sanatlı hem de konuşma dili yakalayan bir söyleyiş oluşturmuştur. Şair Turanlıoğlu'nun üslûbunda sanatlı söyleyiş, önemli bir kullanıma sahiptir. Fakat bu sanat çok kenarda kalmış, anlamın kavrama dönüştüğü zaman değil; günlük, tarihî ve coğrafî alanlarla ortaya çıkan kendine has yaratış olarak kurgulanmaktadır. Şair, oluşturduğu bir imgenin anlamsız ya da birkaç kişinin anlayabileceği bir plan olmasını istemez. Şair, imgede edebî sanatlardan özellikle teşhis ve istiareden yararlanarak, kelimeyi şiir içinde estetik bir şekle dönüştürmüştür. Daha somut ve daha gerçekçi bir görüntü vermek için de, konuşma diline yaslanarak şiirindeki duyuş ve düşünüş tarzını bu dille oluşturmaya çalışmıştır. Şairin bu tarzı kendisini Garipçilere yaklaştırmakla birlikte, şiirindeki biçim ve imgeye karşı gösterdiği duyarlılıkla Garipçilerden ayrılmaktadır.

Şair şiirinde yön değiştirmeyi bir üslûba dönüştürerek, düz ve sıkıcı anlatımdan bu teknikle uzaklaşmaktadır. Şair, şiiri bir hayat gibi düşünerek, (nasıl hayatın içinde sevinç, neşe, kaygı, acı… gibi duygular varsa) aynı şiirde farklı duyguları birlikte ele alarak, şiir-hayat ilişkisini kurmuştur. Şiiri hayata

[152] Şerif Aktaş, *Edebiyatta Üslûp ve Problemleri*, Akçağ Yay., Ankara 1986, s.58.

yaklaştırmıştır. Bu yüzden, insanın benliğinde gizli olan duyguları çağrışım yoluyla vererek bilinçaltına eğilir.

Ritmi, sistematik bir redif ve veznin cenderesinden yinelemelerle kurtaran şair, yaptığı yinelemeleri de, üslü bunun bir parçası hâline getirmiştir. Böylece şiirindeki geleneksel ahenk unsurlarını, modern bir şekille tasarlayarak, kendi kişiliğini yaratmış olur.

IV.II. Sözcük Kadrosu

Şairin şiirlerinde kullandığı sözcük kadrosu, şiirinin teması hakkında bilgi vermekle beraber onun kültürü, birikimi, varlığı ve hayatı algılayış tarzında da bir önemli ipuçları verir. Şairin çocukluğu, yetişme zamanı, sosyal ortamı sözcük seçiminde etkili olmuştur. Çünkü şiirin malzemeleri onun yalnız araçları değildir, aynı zamanda içinde hareket ettiği, soluk aldığı bir ortamıdır. Şair şiirini kendi yaşadığı kelimelerle oluşturur. Şair, günlük yaşamında; konuşmalarına, oturmasına, kalkmasına, seyahat etmesine kadar kullandığı kelimeleri şiirine yansıtır. Bu sözcükleri şiire dâhil etmektedir. İlk şiirlerinden son şiirlerine kadar en ufak ayrıntıları bile şiirine taşıyan şair, bu ayrıntılarla bireyin sosyal yaşamını vermeye çalıştığı gibi, bu ayrıntılardan bir imge olarak da yararlanmaktadır. İmgeyle, sıradan sözcükler şiirsel bir biçime dönüşür. Şiirlerinde epeyce yoğunlukta olan; "gönül", "vatan", "hasret", "uzaklık", "ufuk", "vatan", "millet", "özgürlük", "gurbet", "zaman", "bayrak", "toprak", "arzu", "ordu", "uyan", "arzu", "hayat", "deniz", "matem", "ulu", "memleket", "ses", "gök", "deniz" … vb. kelimeleri sıkça kullanmıştır. Şairin şiirlerinde geçen bu kelimeler onun karakteri ve yaşam tarzı hakkında bilgi vermektedir. Uluğ Turanlıoğlu'nun şiiri, toplumsal duyarlılığı olan bir şiirdir. Şair, gerek dünyadaki, gerek Türkiye'deki siyasî ve sosyal olayları yakından takip ederek şiirini bunlarla beslemiştir. Şairin şiirlerinde "yoksulluk", "eziyet", "açlık", "kavga", "eşitlik", "egemenlik", "barış", "ahlak", "köylü", "kapital", "hak" , "kıtlık", "ulusalcılık", "Atatürk", "anayasa", "hürriyet", "hükümet"… vs. söz ve sözcük gruplarını kullanmış olması, onun toplum meselelerine karşı ne kadar duyarlı olduğunu göstermektedir.

Uluğ Turanlıoğlu, şiirlerinde betimlemeyi keskin, anlamı kısa ve etkili vermek için; şehir, mimari, doğa ve coğrafyaya ait terimleri de şiirlerinde kullanmıştır. Bunlar şiirde anlamı kuvvetlendirdiği gibi, imgesel bir anlatım ve çağrışım da meydana getirmiştir. Bununla birlikte bu sözcükler şairin, ansiklopedik bilgiyi önemsediğini de göstermektedir. Örneğin "Çanakkale" şiirinde, şair, şehirlerin tarihsel ve karakteristik özelliğini verdikten sonra, Çanakkale'nin önemli merkezlerinden olan "Çan", "Yenice", "İmroz" konumları da vererek ansiklopedik bilgiye yer vermiştir.

"Çanakkale içinde destan okunur,

Efsaneler gezer güzel dillerde.

Çan, Yenice, Dumlupınar gelince akla,

Bütün gözler iki çeşme."[153]

Şair şiirlerinde tarihi olaylara ve tarihi yerlere göndermeler yapmaktadır. Bu da onun şiirlerinin karakteristik bir özelliğidir.

"Yıl 1919 du.

Karanlıktı her yer:

Vatan çatısını sarmıştı,

Kıpkırmızı alevler."[154]

(Atatürk'e, *Aşk ve Vatan Şiirleri*, s.20.)

Uluğ Turanlıoğlu, sözcük kadrosuna, yaşamın içinde var olan her şeyi, gündelik yaşamın içine karışan, bulmak mümkündür. Şair Uluğ Turanlıoğlu bu şekilde yaşama ait hiçbir detayı kaçırmamıştır.

[153] Uluğ Turanlıoğlu, "Çanakkale", *Aşk ve Vatan Şiirleri*, Edirne Matbaası, Edirne 1957, s.22.
[154] Uluğ Turanlıoğlu, "Atatürk'e", *Aşk ve Vatan Şiirleri*, Edirne Matbaası, Edirne 1957, s.20.

IV.III. Aliterasyon

Bir dize içerisinde bulunan sessiz harflerin tekrarına aliterasyon denir. Uluğ Turanlıoğlu'nun şiirlerinde, sert ünsüzlerden "k" ve "s" nin, yumuşak ünsüzlerden de "l", "n" ve "r" nin yoğunlukta kullanıldığı görülmektedir. Bu ünsüzler, aynı şiirde ayrı ayrı yer aldığı gibi, aynı dize içerisinde de kullanılmaktadır. Bunlar dışında diğer sert ve yumuşak ünsüzlerin kullanımı da söz konusudur. Şairin şiirinde belirlenen ünsüzlerin kullanımı:

k: "k" ünsüzün yoğunlukta olduğu dizelerde kahramanlık, bağımsızlık gibi duygular ön plandadır.

"Vur! En mu**k**addes **k**in, ulusal **k**indir.

Çeli**k** yumruğunla **k**ılıcınla vur!

Dö**k**ülen yaşları zaferle **k**indir,

Düşman **k**ellesine son hıncınla vur."[155]

Şiirde bulunan "mukaddes", "kin", "kılıç", "çelik", "yumruk", "kelle", "dökülen" vb. sözcükler egemenliğin oluşmasında başrol olan kelimelerdir. (K) aliterasyonu ile şiir epik türe uygunluk hale gelmiştir.

n ve **r:** Hem kelimenin köküyle, hem de gelen eklerle "n" ve "r" ünsüzleri, şairin şiirinde yoğun bir kullanım alanına sahiptir:

"Yu**r**t içi**n** öle**n**i Ta**nr**ı kucakla**r**,

Düşma**n**ı yu**r**du**n**da**n** atmak içi**n** vu**r**!

Ey asla**n** yeleli kah**r**ama**n** Maca**r**,

İstiklâl aşkı**n**ı tatmak için vu**r**."[156]

---

[155] Uluğ Turanlıoğlu, "Vur!", *Aşk ve Vatan Şiirleri*, Edirne Matbaası, Edirne 1957, s.29.
[156] Uluğ Turanlıoğlu, *age.,* s.28.

IV.IV. Asonans

Bir dizede bulunan ünlü harflerin yinelenmesiyle oluşan ses uyumuna asonans denir. Belirli sesler, bir dize ya da bir kesitte toplandığı zaman, şiirin temasıyla da bir yakınlık oluşturmaktadır. Anlam-ses ilişkisi işte bu ikilinin bütünlüğe kavuşmasıyla gerçekleşir.

Uluğ Turanlıoğlu, şiirlerinde genellikle "a" , "i" ve "e" ünlüsünü tercih etmektedir. Bu ünlülerle oluşturduğu şiirlerinin genelinde lirik ve epik bir hava teneffüs edilmektedir.

"Gürl**ey**en s**es**inl**e** çınl**a**sın c**i**h**a**n,

V**a**hş**eti** s**e**hp**a**y**a** ç**e**km**e**k **içi**n vur!

Y**e**my**eşi**l topr**a**ğ**a** dökülsün **a**l k**a**n,

Ş**ere**f b**a**yr**a**ğını ç**e**km**e**k **içi**n vur!"[157]

Bu şiirler de "a", "e", "i" sesleri şiiri monotonluktan kurtarmış ve şiire bir ahenk getirmiştir, şiiri zenginleştirmiştir. Şairin şiirlerinin genelinde "a", "e", "i" sesleri en baskın söylenen seslerdir. Zaman zaman bu sesler aynı kelimenin içinde yer almakla birlikte büyük ünlü uyumuna uymayan bir kullanımı oluşturmuştur. Yukarıda yer alan şiirde "vahşeti" kelimesi buna somut bir delildir. Ancak bu kelimeler ritme zenginlik kattığı için şair tarafından sıklıkla tercih edilmiştir. Uluğ Turanlıoğlu'nun şiirinde bu sesler, gerek kafiye oluşturma da gerekse şiirdeki ses dalgalanmalarında en çok kullanılan seslerdir.

[157] Uluğ Turanlıoğlu, *age.,* s.29.

SONUÇ

Uluğ Turanlıoğlu, Cumhuriyet dönemi şairlerinden biridir. O; sadece şiir yazmakla kalmamış, hayatını da yazdıklarıyla bütünleştirerek şiir-hayat birlikteliğini hayata geçiren şairlerden olmuştur.

İlk şiir deneyimlerini lise yıllarında ve bireysel konularda yapsa da onun şiir macerası asıl üniversite yıllarında başlar. Okuduğu ve takip ettiği şairler ona yeni bir şiir yazmanın kapılarını açar. Şair, belirli bir edebiyat topluluğuna dâhil olmamıştır. Şair Turanlıoğlu'nun eserleri içerik olarak Milli Edebiyat dönemiyle benzerlik gösterse de eserlerinde kendi "ben"i hâkimdir. Dolaysıyla yazdığı şiirlerle ve kendine has üslubuyla, 1950'li yıllarda dikkatleri üzerine çekmeyi başarmıştır.

Uluğ Turanlıoğlu, şairliği kadar kişiliği, engin bilgi ve birikimiyle de, insanları etkileyen biri olmuştur. Sert mizacıyla zaman zaman çağdaşları tarafından Atatürk'e benzetilmiştir. Bu mizacına, keskin bakışlarına rağmen şiir ve edebiyat söz konusu olduğu zaman, üzerinden bu ciddiyeti atarak şiirle nefes alıp veren bir şair portresi sergilemiştir. Şiire ve edebiyata hevesli gençleri desteklemiş ve onlarla sıcak ilişkiler kurmuştur. Bilhassa dergicilik zamanlarında gerçekleştirdikleri söyleşilerde gençlerle iç içe olup onlara tavsiyelerde bulunmuştur. Mizacının çelişkilerle dolu olması, düzenli ve sakin bir yaşamdan onu alıkoymuştur. Sürgünle başlayan göçebeliğini mesleği gereği birçok yere giderek ve ev değiştirerek devam ettirmiştir.

Uluğ Turanlıoğlu'nun şairliği kadar, Türk düşünce ve sanat hayatında önemli bir yerini de dergiciliği oluşturur. Türk edebiyatında derginin önemini çok iyi kavrayan şair, edebiyatın laboratuvarı olarak gördüğü dergilerde hem yazmış, hem de yayınlama faaliyetinde bulunmuştur. Şairin dergi uğraşı, edebî görüşlerini açıklamasının yanı sıra bir aydın olarak da, fikirlerini ortaya koymak için bir araç olmuştur. Vatansever bir kişiliğe sahip olan şair, çıkardığı birçok dergide ve özellikle *Damla* dergisinde bir aydın olarak nasıl bir dünya istediğinin açıklamıştır. O, şairin işinin yalnızca şiir yazmak olmadığını; düşünen, üreten, savaşan, emek veren biri olduğunu da göstermek istemiştir. Gençleri önemseyen, onlara her zaman destek

olmaya çalışan şair, aynı zamanda dergiyi onların tanınma yeri olarak da kabul etmiştir.

İlk eseri olan "Bir Haykırış"la edebiyat dünyasına girmiştir. Eserlerinin içinde birçok güldesteler de bulunmaktadır. Zamanla bazı eserlerinden seçme şiirleri derlenerek başka isimlerle yeniden kitap olarak basılmıştır bu yüzden Uluğ Turanlıoğlu'nun bir şiirine birçok eserinde rastlamak mümkündür. Eserlerinde kendi düşüncelerinin sesi olmuş ve edebiyat hayatı boyunca bu doğrultuda ilerlemiştir. Eserlerinin büyük çoğunluğunda toplumsal konuları işlemiş, özellikle Trakya bölgesi ve Edirne'yi şiirlerinin zirvesinde tuttuğu için çağdaşları tarafından Edirne'nin Yahya Kemal'i olarak anılmıştır.

Eserlerinde toplumsal duyarlılığı göz önüne çıkaran şair, hem ülke hem de dünya genelindeki insan problemlerine değinmiştir.

Vatan sevgisinin ağır bastığı şiirlerinde konuya bağlı olarak uzun boyutlu şiir denemelerine de girişmiştir. Bazı şiir kitapları; gerek temanın zenginliği, gerek biçimde yaptığı değişikliklerle okuyucular tarafından beğeniyle karşılanmıştır. Eserlerinde sosyal olaylara yaptığı göndermelerle şiirin hem teması hem de biçim ve söyleyişi beğeniyle karşılanmıştır. Kitaplarında, tarihî, kültürel ve edebî atıflara yer vermektedir. Biçim olarak denediği, uzun boyutlu şiirleri artırdığı, dizeye küçük harfle başladığı, tek ikili, üçlü, dörtlü, beşli dizelerden oluşan şiirlere yer verdiği eserleri vardır.

Bireysel konulardan ziyade, güncele, toplumsal olaylara odaklı şiirler vardır. Ancak şairliğinin ilk dönemlerinde daha bireysel türde şiirler denemiştir fakat bu uzun soluklu olmamıştır.

Şiir dilini, günlük konuşma diline yaklaştırmakla birlikte, imgeleri de geri plana atmamıştır. Şiirdeki ahenk, şiirlerin küçülmesine paralel olarak sesle duyurulmaya çalışılmıştır. Şiir kitaplarının çoğunu tek tema altında oluşturur. Şiirlerinde yer alan toplumsal olayların karşısında özel yaşamını çokça ihmal etmiştir. Eserlerinde hem toplumsal hem de yerel anlatım iç içedir.

Uluğ Turanlıoğlu, şiirlerinde yetkin, donanımlı, geniş bakış açılı, orijinal buluşlu bir şairdir. Şair olmasının verdiği ustalıkla kullandığı dil, mekanik olmaktan uzak şairane bir edayla bezenmiş ve tespitleri de şair kimliğinin getirdiği bir derinlikle varlığını gözler önüne çıkarmıştır. Uluğ Turanlıoğlu, eserlerinde şair olmanın getirdiği öznelliğe düşmeden, nesnel bir bakış açısıyla ele aldığı konuları değerlendirmiştir. Uluğ Turanlıoğlu için şiir, üzerinde en çok konuşulması gereken, yorumda bulunulan bir tür olmuştur. Şiirin, hiçbir kalıpla kimyasının uyuşmayacağına dikkat çekerek, kendi de şiirlerinde bunu uygulamıştır. Onun bu tavrında, halk şairlerinin ve üniversite yıllarında takip ettiği şairlerin etkisi vardır

Uluğ Turanlıoğlu her dönemden ve her topluluktan (Halk, Divan, Servet-i Fünûn, Garip, Toplumcu- Gerçekçi, Bağımsız Şairler) bir miktar esinlenerek kendi şairliğini ortaya çıkarmıştır. Dolaysıyla bütün bir Türk edebiyatını da kucaklamıştır. Onun eserlerinde Divan edebiyatını seven, ancak değiştirilerek devam ettirilmesi gerektiğine inan bir bakış, Garip şiirini büyük bir atılım olarak görmekle beraber, 1950'li yıllarda tıkandığını tespit eden bir dikkat, İkinci Yeni'nin değişen sosyal ve edebî anlayıştan çıktığını vurgulayan görüş bulunmaktadır.

Uluğ Turanlıoğlu'nun şiiri yapı bakımından incelendiği zaman, nazım birimi olarak çoğunlukla dörtlükleri tercih ettiği görülmektedir. Ancak şairliğinin son zamanlarında serbest nazmı kullanmıştır. Bu nazım birimini, duygu ve düşünceyi ifade etmede bir sınırlama getirmediğini düşündüğünden olacak ki, çokça kullanmıştır. Bunların dışında ikili nazım biriminden başlayıp, uzun boyutlu şiirlere kadar birçok nazım birimiyle eserler yazmıştır. Onun şiirinde nazım birimi temayla bütünleşerek uygulanmıştır.

Uluğ Turanlıoğlu nazım şekli olarak halk, divan ve batı edebiyatına ait birçok nazım şekli denemiş ancak bazen bunları asıllarına bağlı kalmadan değiştirerek kendi şiirine taşımıştır. Şiirlerine aldığı malzemeye kendine has bir kişilikle yeni bir ses yükleyerek, geleneğin dışına çıkmıştır.

Uluğ Turanlıoğlu'nun şiiri, redif-kafiye ve vezin hususunda da zengindir. Şiirinde redif ve kafiyeye önem veren şair, çoğunlukla simetrik olmasa da düzenli redif ve kafiye sistemiyle de şiirler yazmıştır. Onun şiirindeki genel kafiye-redif

düzeni: serbest+kafiye+redif'e dayanır. İlk şiirlerinde dize ve sözcük yinelemesini yoğunlukla kullanırken, daha sonra ses yinelemelerini ön plana çıkarmıştır.

Şiirinde ritmik sese oldukça önem veren şair, bu müzikaliteyi dize ve sözcük yinelemelerinin yanı sıra, farklı görevdeki eklerle de sağlamıştır. Şair şiirlerinde en çok hece veznini kullanmıştır. O, hece vezniyle sağladığı ritmin yanında, şiirin muhtelif yerlerinde yinelediği ses, sözcük ve dize tekrarlarıyla da ahengi oluşturmuştur.

Şair, şiirinin sözcük kadrosunda, isimlere, fillere, zamirlere, edatlara, bağlaçlara, ünlemlere yer vermiştir.

Uluğ Turanlıoğlu şiirlerinde sözcük tekrarına daha sonra da dize ve ses tekrarlarına yer vererek bir ritim oluşturmuştur. Şair sözcüğün şiirde bütün yükü yüklediğini düşünmektedir. Bütün bunlar, şairin duygularına mevcut dilin yetmediğini ve kişiliğini belirgin kılmak için yeni arayışlar peşinde olduğunu gösteren tasarımlardır.

Şair, şiirlerinde renklerin çağrışımından da faydalanmıştır. Özellikle şiirinde yoğun olarak mavi renge ikinci olarak da beyaz renge yer vermiştir.

Şiirlerinde öyküleme, betimleme, karşıtlık gibi anlatım tekniklerini de kullanan şair, bunları özgün bir tasarımla uygulamıştır. Şiirinde monoton anlatım yerine hareketli bir söyleyişi tercih ederek, birkaç anlatım tekniğini aynı anda kullanmıştır. Bu teknikler, ayrıca şiirdeki öznelerin tanımlanmasında ve görüntüsünün çıkarılmasında önemli üslûp çalışmalarıdır.

KAYNAKLAR

Aktaş, Şerif , *Edebiyatta Üslûp ve Problemleri*, Akçağ Yay., Ankara 1986.

Akyüz, Kenan, *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri*, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1998.

Banarlı, Nihad Sami, *Edebiyatımızda Vatan Sevgisi ve Fikret'in Vatancılığı*, Kubbealtı Akademi Mecmuası. 1972.

Beyatlı, Yahya Kemal , *Edebiyata Dair*, Fetih Cemiyeti Yay., İstanbul. 1997.

Birinci, Necat. *Namık Kemal'den Önce Şiirimizde Vatan Teması Üzerine. Namık Kemal Sempozyumu Bildirileri*., Doğu Akdeniz Üniversitesi,1998.

Deringil, Selim. *İktidarın Sembolleri ve İdeoloji II. Abdülhamid Dönemi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2002.

Dilçin, Cem, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yay., Ankara 1983.

Dizdaroğlu, Hikmet, *Halk Şiirinde Türler*, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1969.

Durmuş, Mithat, *Mitopoetik Şair Niyazi yıldırım Gençosmanoğlu*, Manas Yayıncılık, Ankara 2010.

Kaplan, Mehmet, *Şiir Tahlilleri 1*, Dergah Yayınları, İstanbul 2006.

Karal, Enver Ziya. *Osmanlı Tarihi Cilt V-VII*, Türk Tarih Kurumu yayınları, Ankara 1988.

Köseoğlu, Nevzat, *Millî Kültür ve Kimlik*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1995.

Lewis, Bernard. *Modern Türkiye'nin Doğuşu,* Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2004.

Necatigil, Behçet. *Edebiyatımızda İsimler sözlüğü*, Varlık Yayınları, İstanbul 1989.

Özkırımlı, Atilla, *Dil ve Anlatım*, Ümit Yayıncılık,Ankara1999.

Sütçü, Tevfik. *"Tanzimat Sonrası Türk Edebiyatında Vatan Temi (Başlangıçtan 1918'e kadar)"*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2004.

TDV İslam Ansiklopedisi, "Şarkı" Madde Başı, c.38, s.351-359.

Turanlıoğlu, Uluğ, *Aşk ve Vatan Şiirleri*, Edirne Matbaası, Edirne 1957.

Turanlıoğlu, Uluğ, *Bir Haykırış*, Suhulet Matbaası, Edirne 1933.

Turanlıoğlu, Uluğ, *Meriç Kıyılarında*, Suhulet Matbaası, Edirne 1935.

Turanlıoğlu, Uluğ, *Her şey Vatan İçin*, Anıl Matbaası, İstanbul 1942.

Turanlıoğlu, Uluğ, *Köy Şiirleri*, Edirne Vilayet Matbaası, Edirne 1942.

Turanlıoğlu, Uluğ, *Meriç Konuşuyor*- Edirne Şiirleri, Edirne Vilayet Matbaası, Edirne 1942.

Turanlıoğlu, Uluğ, *Memleket Şiirleri,* Damla Yayını, Edirne 1945.

Turanlıoğlu, Uluğ, *Edirne'den Kars'a Kadar*, Kardeşler Basımevi, Edirne 1949.

Turanlıoğlu, Uluğ, *Bir Sarışın Geldi*, Sümer Matbaası, İstanbul 1971.

Turanlıoğlu, Uluğ, *Atatürk Şiirleri I-II*, Yaylacık Matbaası, İstanbul 1977.

Turanlıoğlu, Uluğ, *Trakya'dan Bir Ses*, Erenler Matbaası, İstanbul 1983.

Turanlıoğlu, Uluğ, *Edirne ve Kırkpınar Şiirleri*, Edirne Matbaası, Edirne, 1987.

Turanlıoğlu, Uluğ, *Bir Edirne Armağanı*, Edirne Matbaası, Edirne 1990.

Turanlıoğlu, Uluğ, *Atatürk Çocuklarına Şiirler,* Edirne Kütüphaneciler Derneği, Edirne 1993.

Turanlıoğlu, Uluğ, *Şiirimizde Edirne,* Edirne Vilayet Matbaası, Edirne 1964.

Turanlıoğlu, Uluğ, *Resimli Türk Şairleri Antolojisi*, Yaylacılık Matbaa, İstanbul 1968.

Turanlıoğlu, Uluğ, *Türk Ozanları Antolojisi*, Oluş Kitabevi, İstanbul 1971.

Paz Octavıa , *Şiir Nedir? Yay ve Lir*, Era Yay., İstanbul 1995.

Wellek René – Varren Austin, Edebiyat Teorisi, Akademi Kitabevi, İzmir 2001.